

PRIRUČNIK

O POSEBNIM ISTRAŽNIM RADNJAMA

Priručnik

o posebnim istražnim radnjama

DCAF Geneva Centre
for Security Sector
Governance
20TH ANNIVERSARY

BOSNA I HERCEGOVINA • БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА • BOSNIA AND HERZEGOVINA

JAVNA USTANOVA CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA F BiH
JAVNA USTANOVA CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA F BiH
PUBLIC INSTITUTION CENTRE FOR JUDICIAL AND PROSECUTORIAL TRAINING OF FBiH

JAVNA USTANOVA CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I JAVNIH TUŽILACA U REPUBLICI SRPSKOJ
JAVNA USTANOVA CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I JAVNIH TUŽILACA U REPUBLICI SRPSKOJ

Sarajevo, Decembar 2020.

Priručnik o posebnim istražnim radnjama

Urednik:

Hajrija Sijerčić-Čolić, Univerzitet u Sarajevu - Pravni fakultet

Autori:

Bajić Miodrag, Republičko javno tužilaštvo Republike Srpske

Despenić Aleksandar, Osnovni sud u Bijeljini

Drpljanin Šejla, Tužilaštvo Brčko distrikta BiH

Dugalija Meliha, Tužilaštvo Kantona Sarajevo

Filipović Ljiljana, Vrhovni sud Federacije BiH

Halilović Haris, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije

Hukeljić Mirza, Tužilaštvo BiH

Ivanović Svjetlana, Kabinet glavnog tužioca, Tužilaštvo BiH

Jukić Davorin, Sud BiH

Kajmaković Diana, Tužilaštvo BiH

Karasalihović Mensura, Ustavni sud BiH

Kreho Minka, Sud BiH

Lazarević Siniša, Osnovni sud u Bijeljini

Marenić Željka, Sud BiH

Marić Slavko, Vrhovni sud Federacije BiH

Milićević Velibor, Osnovni sud Brčko distrikta BiH

Mrkonjić Ivanka, Ustavni sud BiH

Nedić Srđan, Apelacioni sud Brčko distrikta BiH

Pejić Ljiljana, Osnovni sud u Srebrenici

Sijerčić-Čolić Hajrija, Univerzitet u Sarajevu - Pravni fakultet

Izdavač:

DCAF – Geneva Centre for Security Sector Governance

Chemin Eugène-Rigot 2E, P.O. Box 1360, CH-1211 Geneva 1

©DCAF 2020. All rights reserved.

Lektorica: Rožajac-Zulčić Mirela, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

DTP: Isanović Indira, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

ISBN:

SADRŽAJ

HISTORIJAT PROJEKTA I ZAHVALE	5
PREDGOVOR	8
I. Posebne istražne radnje u domaćem i međunarodnom kontekstu	9
I. 1. Opći pregled načela i standarda koji proizlaze iz značajnih odluka Ustavnog suda BiH	11
I. 1. 1. Pravo na poštovanje privatnog života, doma i prepiske	12
I. 1. 2. Usklađenost sa zakonom	12
I. 1. 3. Neophodno u demokratskom društvu	13
I. 2. Opći pregled načela i standarda koji proizlaze iz značajnih odluka Europskog suda za ljudska prava	14
I. 2. 1. Privatni život, dom i prepiska	14
I. 2. 2. U skladu sa zakonom	14
I. 2. 3. Neophodno u demokratskom društvu	16
I. 2. 4. Uporaba dokaza dobivenih primjenom posebnih istražnih radnji	19
I. 3. Vrste posebnih istražnih radnji u kaznenoprocenom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini	20
I. 4. Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje u pozitivnom kaznenoprocenom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini	25
II. Obrazloženi prijedlog tužioca za određivanje posebnih istražnih radnji	29
II. 1. Zakonski uvjeti neophodni za podnošenje obrazloženog prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji	31
II. 2. Sadržaj obrazloženog prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji	33
II. 2. 1. Podaci o osobi protiv koje se radnja poduzima	34
II. 2. 2. Osnovi sumnje da osoba učestvuje ili je učestvovala u izvršenju krivičnog djela	34
II. 2. 3. Razlozi za određivanje posebnih istražnih radnji i ostale bitne okolnosti	35
II. 2. 4. Navođenje radnje koja se zahtijeva	36
II. 2. 5. Način izvođenja i obim posebne istražne radnje	36
II. 2. 6. Trajanje posebne istražne radnje	39
II. 2. 7. Izvještavanje suda o provedenim posebnim istražnim radnjama	40
II. 3. Primjeri tužilačke prakse	42
II. 3. 1. Prijedlog za izdavanje naredbe o određivanju posebnih istražnih radnji	42
II. 3. 2. Izvještaj o poduzimanju posebnih istražnih radnji	46
III. Odlučivanje suda o posebnim istražnim radnjama	51
III. 1. Naredba sudije za prethodni postupak	54
III. 2. Trajanje posebnih istražnih radnji	56
III. 3. Sudska praksa	57

III. 4.	Praksa Suda Bosne i Hercegovine	58
III. 4. 1.	Vraćanje prijedloga za izdavanje naredbe o produženju posebnih istražnih radnji	58
III. 4. 2.	Odbacivanje prijedloga o sprovođenju posebnih istražnih radnji	60
III. 4. 3.	Odbijanje prijedloga o sprovođenju posebnih istražnih radnji	61
III. 4. 4.	Naredba o određivanju posebnih istražnih radnji	63
III. 4. 5.	Naredba o produženju posebnih istražnih radnji	66
III. 4. 6.	Obavješćavanje lica protiv kojeg je posebna istražna radnja bila preduzeta	69
III. 4. 7.	Obavješćavanje lica protiv kojeg je posebna istražna radnja bila preduzeta (ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je mjera sprovedena)	70
III. 4. 8.	Naredba o uništenju podataka	73
III. 4. 9.	Odbijanje žalbe kao neosnovane	74
IV.	Izvođenje dokaza dobivenih uporabom posebnih istražnih radnji	77
IV. 1.	Načelo neposrednosti izvođenja dokaza	80
IV. 1. 1.	Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija	81
IV. 1. 2.	Pristup kompjutorskim sustavima i kompjutorsko sravnjenje podataka	83
IV. 1. 3.	Nadzor i tehničko snimanje prostorija	83
IV. 1. 4.	Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima	83
IV. 1. 5.	Korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora	83
IV. 1. 6.	Simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine	85
IV. 1. 7.	Nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela	85
IV. 2.	Sudska praksa	86
V.	Međunarodna pravna saradnja i pomoć u krivičnim stvarima	87
V. 1.	Uvod	89
V. 2.	Paralelne istrage i zajednički istražni timovi	91
V. 3.	Planiranje i provođenje posebnih istražnih radnji na međunarodnom nivou	96
V. 4.	Ocjena zakonitosti provođenja posebnih istražnih radnji koje su određene/provedene u inostranstvu	102
V. 5.	Primjeri	104
V. 5. 1.	Zamolnica (zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć)	104
V. 5. 2.	Sporazum o zajedničkom istražnom timu	106

HISTORIJAT PROJEKTA I ZAHVALE

Posebne istražne radnje koriste (PIR) se u svim evropskim zemljama u borbi protiv teškog kriminala, terorizma i prijetnji po državnu sigurnost. Provode se u tajnosti, bez znanja osobe koja je predmet radnji. Ukoliko se nepravilno koriste dolazi do podrivanja osnovnih ljudskih prava, uključujući pravo na privatnost (član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima - EKLP), prava na slobodu izražavanja (član 10.), prava na pravično suđenje (član 6.) i prava na vjeroispovijest (član 9.). Radi se o pravima utkanim u temelje demokratije čije kršenje podriva vladavinu prava i povjerenje građana u državu. Zbog toga demokratske države od svojih policijskih i sigurnosnih službi zahtijevaju da prije provođenja PIR-ova pribave sudsku naredbu. Praksa Evropskog suda za ljudska prava (ESLP) koja se ubrzano razvija u ovoj oblasti postavlja visoke standarde u pogledu obaveze sudova da kritički razmotre primjenu tajnog nadzora od strane državnih organa i da ostvare pravičan balans između dvije suprotstavljene nadležnosti države, tj. javne sigurnosti s jedne i zaštite prava i sloboda pojedinaca s druge strane.

Složen pravosudni sistem u Bosni i Hercegovini sadrži četiri zakona o krivičnom postupku i 67 sudova koji su nadležni da odrede primjenu PIR-ova. Uloga sudija i tužilaca u očuvanju garancije vladavine prava istaknuta je u odlukama Ustavnog suda BiH iz 2017. godine kojima je više zakonskih odredbi o sudskom određivanju PIR-ova proglašeno neustavnim. Uslijed kašnjenja u donošenju izmjena relevantnih zakonskih odredbi u parlamentarnoj proceduri na pravosuđu je sva odgovornost za ispravljanje zakonskih nedostataka kroz sudsku praksu usklađenu sa standardima sudske prakse ESLP-a i drugim evropskim dobrim praksama.

U takvim okolnostima i nakon niza konsultacija sa pravosudnim institucijama u BiH u 2016. i 2017. godini, Ženevski centar za upravljanje sigurnosnim sektorom (DCAF) je u septembru 2018. godine pokrenuo projekat namijenjen jačanju sudskih kapaciteta za nezavisni nadzor nad primjenom PIR-ova. DCAF i njegovi partneri organizovali su konferenciju najviših sudova u Banja Luci održanu 14. i 15. novembra 2018., konferenciju tužilaca i okrugli stol predstavnika pravosuđa održan u Sarajevu 12. i 13. februara 2019. godine s namjerom da se velikom broju praktičara pruži prilika za analizu razlika u propisima, proceduri i praksi u različitim pravosudnim sistemima u BiH i da se prepozna ključna uloga sudskog određivanja u sprečavanju zloupotrebe i pogrešne primjene PIR-ova.

Ideja o izradi Priručnika koji bi lokalnim praktičarima pružio smjernice u različitim fazama postupka određivanja PIR-ova vrlo brzo je prepoznata kao prioritet ovog projekta. U saradnji sa Centrom za edukaciju sudija i tužilaca FBiH i Centrom za edukaciju sudija i tužilaca RS, te uz punu podršku Ustavnog suda BiH, Suda BiH i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH naš je projekat u maju 2019. godine okupio Radnu grupu sastavljenu od 20 sudija, tužilaca i pravnih eksperata koji su izrazili spremnost za učešće u kontinuiranom i strukturiranom dijalogu o PIR-ovima i doprinos stvaranju nove publikacije. *Šta* tačno izraditi i *kako* to učiniti su bila pitanja na koja se nije moglo jednostavno odgovoriti. Tek kroz stalne diskusije o lokalnim propisima, procedurama i praksama i dubinsku analizu ključnih odluka ESLP-a i Ustavnog suda BiH došlo se do detaljne strukture Priručnika.

Izrada priručnika je bila uistinu participativan proces. Mora se istaknuti ogromno vrijeme i trud koje su članovi Radne grupe uložili u ovaj projekat uprkos brojnim profesionalnim obavezama i gustim rasporedima. Preuzeli su puno vlasništvo nad procesom izrade ove publikacije, pri čemu su sami *odlučili* o strukturi i sadržaju koji su zatim sami *napisali* oslanjajući se na vlastito znanje, stručnost i istraživanje i ulažući vlastito vrijeme. Vanjski konsultanti nisu bili angažovani ni na jednom poglavlju ovog priručnika. Proces njegove izrade i revidiranja trajao

je 18 mjeseci ispunjenih strpljenjem i profesionalnošću autora. Vjerujemo da je dugotrajno učešće u ovom projektu osnažilo i inspirisalo autore da budu nositelji promjene koji će podići standarde rada na viši nivo, utičući svojim primjerom na cjelokupni pravosudni sistem.

Radna grupa je izabrala profesoricu Hajriju Sijerčić-Čolić za urednicu Priručnika. Koordinacija rada dvadeset različitih autora iz cijelog niza institucija i sa različitim perspektivama zasigurno nije bila lak zadatak. DCAF izražava duboku zahvalnost profesorici Sijerčić-Čolić na njenom predanom radu, mudrosti, upornosti i vodstvu koje je omogućilo da ovaj priručnik ugleda svjetlost dana.

Na izradi pet poglavlja Priručnika radilo je pet autorskih timova na čijem čelu se nalazilo pet koordinatora. Poglavlja su prolazila detaljan proces timske interne revizije što je rezultiralo stalnim unapređivanjem nacрта teksta. Koordinator timova i/ili glavni recenzenti ovih pet poglavlja u različitim fazama njihove izrade bili su: Šejla Drpljanin, Ljiljana Filipović, Diana Kajmaković, Mirza Hukeljić, Minka Kreho, Slavko Marić, Srđan Nedić i profesorica Hajrija Sijerčić-Čolić. Svoje uloge su obavljali na zavidnom nivou ulažući značajan individualni i kolektivni trud u ovaj projekat. Njihova predanost, entuzijazam i sadržajni doprinosi su bili ključni za realizaciju ovog priručnika od prvobitne ideje do završene publikacije.

Prvi objedinjeni nacrt Priručnika završen je u septembru 2020. godine i upućen na stručnu recenziju dvojici uglednih sudija. Aleš Zalar iz Slovenije je revidirao tekst koristeći se detaljnim poznavanjem najnovijeg razvoja u oblasti krivičnog prava i prava ljudskih prava u evropskom kontekstu. Sudija Damjan Kaurinović iz Apelacionog suda Brčko Distrikta unio je perspektivu iskusnog praktičara koji dobro poznaje pravni sistem Bosne i Hercegovine i njegove teorijske i praktične izazove. Stručni recenzenti su podijelili izuzetno korisna razmišljanja i svojim detaljnim pregledom zasigurno učinili ovaj priručnik još boljim.

DCAF ne bi mogao implementirati ovaj projekt bez vrijedne podrške nekoliko drugih institucija. Prvo se moramo zahvaliti Centru za edukaciju sudija i tužilaca FBiH i Centru za edukaciju sudija i tužilaca RS koji su bili naši partneri od najranijih faza projekta. Pomogli su nam da kontaktiramo prave institucije i pojedince, a sa svakom radionicom i razgovorom koji smo zajedno organizovali u ovom projektu osigurali su da Priručnik bude osmišljen i usklađen sa edukacijskim potrebama sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini. Nakon objavljivanja Priručnika Centri za edukaciju će preuzeti vodeću ulogu i uvesti Priručnik kao standardni resurs za njihove obuke, te proširiti mogućnosti edukacije o temama vezanim za sudske određivanje PIR-ova. Iskreno se nadamo da će to biti dugoročna aktivnost koja će rezultirati većom svijesti i razumijevanjem prilika koje članovi pravosudne zajednice imaju da rade profesionalno, sa integritetom i u duhu podjele nadležnosti između tri grane vlasti, čime doprinose većoj nezavisnosti pravosuđa.

Misija OSCE-a u BiH, putem njihovog Tima za vladavinu prava, dala je strateške savjete u različitim fazama razvoja projekta, čime je osigurano da naše aktivnosti budu usklađene i komplementarne ciljevima Misije OSCE-a. Ovom prilikom im zahvaljujemo na kontinuiranoj podršci i stalnoj spremnosti da podijele svoje bogato iskustvo u oblasti reformi u sektoru pravosuđa u BiH.

Centar za sigurnosne studije (CSS) iz Sarajeva je DCAF-ov dugogodišnji partner na više projekata u Bosni i Hercegovini. Zahvalni smo im na predanom radu i profesionalnoj pomoći u osmišljavanju, planiranju i implementaciji ovog projekta. Još od kraja 2016. godine kada smo zajedno organizovali okrugli stol u Sarajevu na kojem smo okupili različite aktere u diskusiji o PIR-ovima, istraživački kapaciteti Centra su bili ključni za praćenje i analizu pravnog,

pravosudnog i političkog konteksta relevantnog za primjenu PIR-ova u BiH i regionu Zapadnog Balkana. Nadamo se da će naša saradnja i dalje polučivati konstruktivne rezultate.

Pravni savjetnik DCAF-a u Sarajevu, Ermin Sarajlija, je bio zadužen za cjelokupnu koordinaciju komunikacije unutar Radne grupe te između projektnog tima i vanjskih partnera, pomagao u procesu pregleda i lektorisanja i vodio računa da niko od aktera projekta ne zaboravi naše postavljene rokove i ciljeve.

U Ženevi, naša kolegica Jennia Jin je organizovala finansijske, logističke i aktivnosti vezane za objavljivanje Priručnika. Bez njenog predanog rada Priručnik ne bi mogao biti završen.

Konačno, zahvaljujemo se donatoru Projekta, Ministarstvu vanjskih poslova Norveške, koji je omogućio provođenje ovog projekta i izradu Priručnika o PIR-ovima.

Dr. Teodora Fuior, koordinatorica Projekta, DCAF

PREDGOVOR

Posebne istražne radnje su generalno prepoznate kao izuzetno koristan mehanizam u borbi protiv najtežih oblika kriminala i zaštite državne sigurnosti. Međutim, miješanje u pravo na privatnost pojedinca je, u smislu standarda Evropskog suda i Ustavnog suda, dozvoljeno isključivo u onoj mjeri u kojoj je to nužno za očuvanje demokratskih institucija. Zakonodavci i oni koji primjenjuju zakone u svakoj zemlji imaju određenu slobodu procjene u primjeni ovih standarda, ali okvir nužnosti ne smije biti prekršen.

Ovakvo i inače važno i složeno pitanje je nakon odluke Ustavnog suda BiH u predmetu U 5/16 od 1. juna 2017. godine i konsekventnih zakonskih izmjena dospjelo u žižu interesovanja, prije svega stručne ali i opšte javnosti, a kod praktičara se javila potreba za smjernicama i, koliko god je moguće, usaglašenim stavovima i odgovorima na nova pitanja koja se otvaraju. S tim u vezi, inicijativa Ženevskog centra za upravljanje sektorom sigurnosti (DCAF) te Sarajevskog centra za sigurnosne studije (CSS) da se u ovom pravcu poduzmu koraci je bila adekvatna i pravovremena, te je kao takva bez zadrške podržana od strane Centara za edukaciju sudija i (javnih) tužilaca FBiH i RS.

Kao prvi korak, kroz koordinaciju navedenih institucija i organizaciju, okupljena je radna grupa sačinjena od 20 člana, među kojima su prije svega sudije, tužioci sa cijele teritorije te svih nivoa pravosuđa u Bosni i Hercegovini, eminentni predstavnici akademske zajednice specijalizovani za oblast krivičnog prava, kao i pravni stručnjaci sa interesom i iskustvom u oblasti definisanja i primjene instituta posebnih istražnih radnji.

Ova radna grupa je od maja 2019. godine kroz šest sastanaka, te stalnu komunikaciju te predan individualni rad došla do rezultata na koji mogu biti ponosni svi u prije svega, pravosudnoj ali i akademskoj zajednici. Naime, i pored izuzetne logističke i organizacione pomoći koju je pružio DCAF, ova publikacija je domaći proizvod koji je prije svega namjenjen za korištenje u Bosni i Hercegovini. Međutim, zbog globalne aktuelnosti teme kojom se bavi, širokog korištenja međunarodnih izvora, adekvatne metodologije a prije svega velikog iskustva i znanja autora koje se ogleda na svakoj stranici teksta će sigurno biti zapažena i čitana i van naših granica. Stoga je ovaj priručnik koji je recenziran i uredno katagoliziran, preveden i na engleski jezik.

Svakako, DCAF i Centri za edukaciju sudija i (javnih) tužilaca FBiH i RS već planiraju niz aktivnosti kroz koje će Priručnik biti distribuiran i promovisan, dok će u narednom periodu predstavljati i neizostavan dio edukativnog materijala iz ove oblasti.

dr.sc. Arben Murtezić

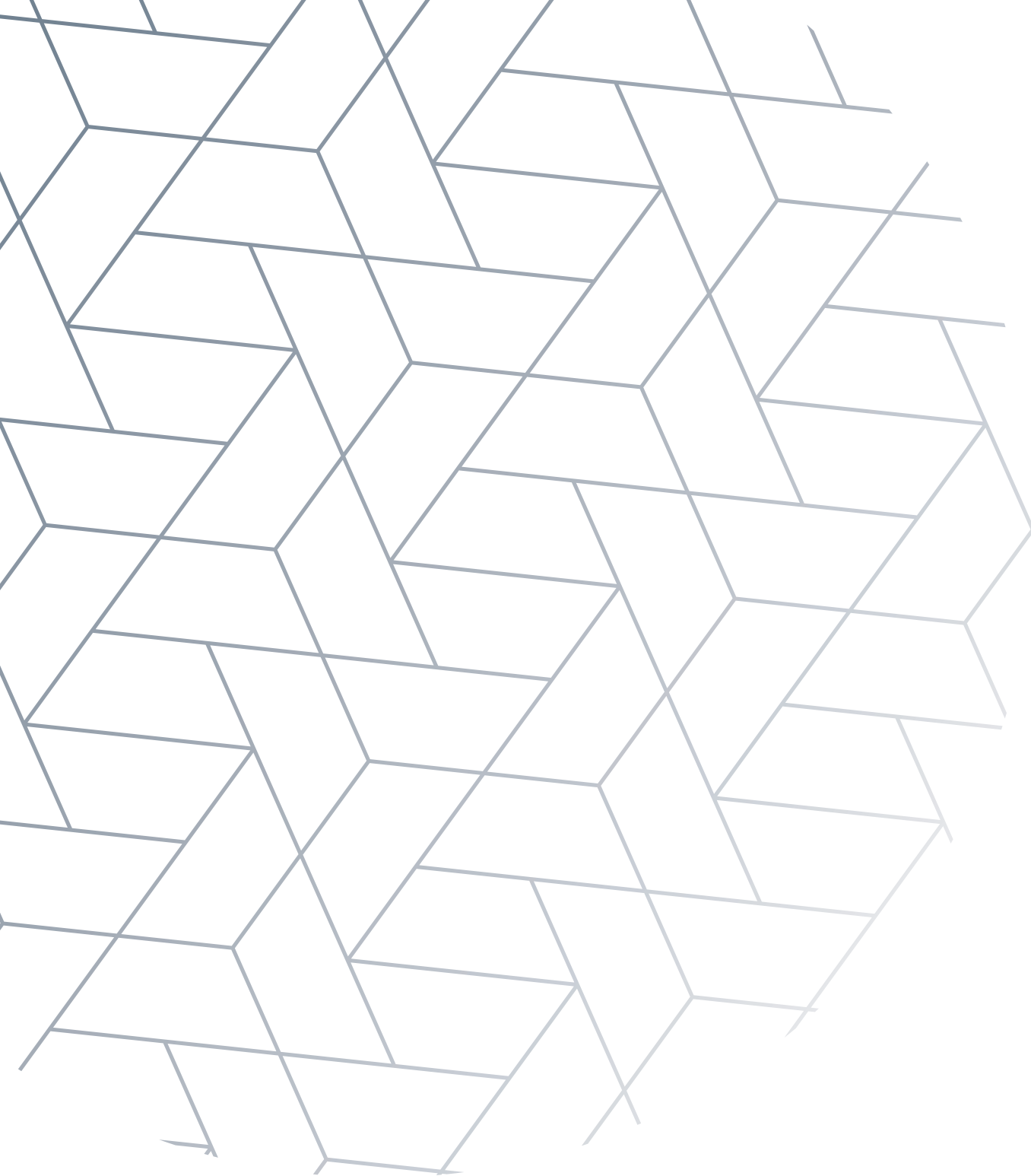
Direktor Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH

Posebne istražne radnje u domaćem i međunarodnom kontekstu*

* Autori: dr. Ljiljana Filipović, Vrhovni sud Federacije BiH; prof. dr. Haris Halilović, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije; Mensura Karasalihović, Ustavni sud BiH; Ivanka Mrkonjić, Ustavni sud BiH i prof. dr. Hajrija Sijerčić-Čolić, Univerzitet u Sarajevu – Pravni fakultet.

I. 1. Opći pregled načela i standarda koji proizlaze iz značajnih odluka Ustavnog suda BiH

Aktuelnim zakonima o kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH), na svim nivoima (država, entiteti i Brčko distrikt BiH), reguliran je institut posebnih istražnih radnji. Sam naziv ovog instituta i njegovo pozicioniranje kao zasebne cjeline (posebna glava u zakonima o kaznenom postupku), iza odredbi koje reguliraju radnje dokazivanja, ukazuje na specifičan status vezan za predlaganje, određivanje i provođenje ovih radnji koje zapravo u konačnici, kao i druge radnje dokazivanja, trebaju omogućiti pribavljanje dokaza protiv osumnjičenih osoba. Međutim, nesporno je da iz same stipulacije odredbi zakona o kaznenom postupku proizlazi da se ove radnje poduzimaju iznimno i to, kako je regulirano odredbama zakona o kaznenom postupku „ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama”. Pored navedenog uvjeta, zakoni o kaznenom postupku propisuju da je njihovo korištenje ograničeno na istraživanje i otkrivanje samo određenih ali ne i svih kaznenih djela, njihovo trajanje je vremenski ograničeno i iznimno mogu biti produljene na ograničeno razdoblje, odnosno određeno je koliko maksimalno mogu trajati, zahtijevaju odobrenje za poduzimanje i nadzor nad provođenjem od strane suda, mora postojati osnova sumnje da je neka osoba, sama ili zajedno s drugim osobama, sudjelovala ili sudjeluje u izvršenju kaznenog djela, te o njihovom poduzimanju, nakon što su okončane, mora biti obaviještena osoba u odnosu na koju su poduzimane. Osim toga treba naglasiti da je ovaj institut karakteristika pravnih sustava i u drugim državama, te da je Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud i ESLJP) razmatrao brojne predmete koji su pokretali pitanja kršenja ljudskih prava garantiranih Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija i EKLJP) u kontekstu provođenja posebnih istražnih radnji u vezi s kršenjem čl. 6. i 8. Europske konvencije.

U tom kontekstu evidentno je da iz obimne prakse Europskog suda o ovom pitanju zapravo proizlazi da se navodi o povredi čl. 6. Europske konvencije u kontekstu primjene posebnih istražnih radnji u pravilu vežu za pitanje korištenja prihvatljivosti, odnosno zakonitosti dokaza pribavljenih na ovaj način. U vezi s tim potrebno je naglasiti opći stav Europskog suda „da nije njegova zadaća da ispravlja činjenične i zakonske pogreške koje je nacionalni sud navodno počinio osim i u onoj mjeri u kojoj su izazvale povredu prava i sloboda zaštićenih Konvencijom”. Osim toga, iz prakse Europskog suda proizlazi da uloga ovog suda „nije odrediti u načelu, jesu li određene vrste dokaza – primjerice, dokazi dobiveni nezakonito – dopuštene, niti je li podnositelj zahtjeva kriv ili ne. Pitanje na koje treba odgovoriti jest da li je postupak u cjelini, uključujući i način na koji su pribavljeni dokazi, bio pošten” (*Dragojević protiv Hrvatske* od 15. 1. 2015, st. 127. i 128.). Osim toga, treba se cijeliti da li su poštovana prava obrane, a osobito je bitno utvrditi da li je optuženom dana prilika da ospori autentičnost dokaza i da se protiv njihove uporabi te svakako treba cijeliti kvalitetu pribavljenih dokaza (*Dragojević protiv Hrvatske*, st. 129). Ovakvu praksu podržao je i Ustavni sud BiH (u daljem tekstu: Ustavni sud; odluke o dopustivosti i meritumu: AP-3225/07 od 14. 4. 2010., AP-1158/11 od 25. 6. 2013., AP-5746/10 od 15. 1. 2014., AP-2400/11 od 24. 4. 2014., AP-1655/11 od 25. 6. 2014., AP-1274/13 od 20. 7. 2014., AP-3224/11 i AP-4393/11 od 17. 9. 2014., AP-2079/13 od 20. 4. 2016., AP-762/17 od 10. 4. 2019. i AP-3586/17 od 11. 6. 2019.).

I. 1. 1. Pravo na poštovanje privatnog života, doma i prepiske

S druge strane, u kontekstu ispitivanja navodne povrede čl. 8. Europske konvencije, Europski sud i Ustavni sud su u brojnim odlukama zaključili da korištenje posebnih istražnih radnji predstavlja miješanje u ostvarivanje prava na „privatni život, dom i prepisku” aplikata/apelanta garantirano čl. 8. Europske konvencije kojim je u st. 1. propisano da „svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske”. Navedenoj odredbi korespondiraju garancije propisane u čl. II3.f) Ustava BiH. U tom kontekstu treba naglasiti da ovaj članak spada u kvalificirana konvencijska prava (u koja ulaze i prava granatirana čl. 9, 10. i 11. Europske konvencije) koja se pod određenim uvjetima mogu ograničavati, tj. država se u njih može miješati pod određenim uvjetima. Tako je u st. 2. navedenog člana eksplicitno propisano: „Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava osim ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.” Ovakvu praksu je podržao i Ustavni sud (odluke o dopustivosti i meritumu: AP-1758/15 od 30. 6. 2015, AP-3236/18 od 11. 10. 2018, AP 2980/16 od 6. 11. 2018. i AP-4935/16 od 19. 12. 2018). Pri tome valja naglasiti da je upravo Ustavni sud u odluci broj U-5/16 od 1. 6. 2017. godine, donesenoj u postupku apstraktne nadležnosti – ocjena ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o kaznenom postupku BiH koje reguliraju pitanje posebnih istražnih radnji (čl. 117. toč. d) i čl. 118. st. 3.), utvrdio da te odredbe nisu sukladne odredbama Ustava BiH te je naložio Parlamentarnoj skupštini BiH da ove odredbe uskladi s odredbama članka I/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava BiH.

Iz navedenog proizlazi da se država može miješati u ostvarivanje ovog prava pod uvjetima propisanim u čl. 8. st. 2. Europske konvencije, pa je miješanje opravdano samo ako je:

1. u skladu sa zakonom;
2. teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u ovom stavku (u interesu je nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih);
3. ako je miješanje u pravo pojedinca neophodno/nužno u demokratskom društvu.

I. 1. 2. Usklađenost sa zakonom

Pri odgovoru na pitanje je li miješanje u prava pojedinca „u skladu sa zakonom” treba prvenstveno ispitati je li sporna mjera propisana u domaćem propisu. Naime, potrebno je također utvrditi kakva je kvaliteta tog propisa koji treba korespondirati principu vladavine prava, te mora biti dostupan osobi na koju se odnosi u smislu da ona može predvidjeti posljedice koje mogu iz toga proistći (između ostalih, *Dragojević protiv Hrvatske*, st. 80). To u kontekstu provođenja posebnih istražnih radnji apsolutno ne znači da bi osobe protiv kojih se poduzimaju ove mjere trebale biti u stanju predvidjeti kada će nadležna tijela poduzeti ove mjere. Međutim, budući da nadležna tijela ove mjere u pravilu poduzimaju u tajnosti, evidentno je da ta okolnost može dovesti do proizvoljnosti u njihovoj primjeni. S obzirom na to, zakon kojim je propisano provođenje ovih radnji mora biti dovoljno jasan kako bi pojedinac bio svjestan toga „u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti imaju ovlasti posegnuti za takvim mjerama” (*Dragojević protiv Hrvatske*, st. 81). Dakle, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, budući da provođenje ovih mjera nije podložno preispitivanju od strane osobe na koju se odnosi ili šire javnosti, zakon koji regulira provođenje ovakvih radnji mora dovoljno jasno propisivati diskrecione ovlasti nadležnih tijela prilikom predlaganja, određivanja i provođenja ovih mjera, koja će osobama protiv kojih se poduzimaju garantirati

zaštitu od proizvoljnog miješanja. Drugim riječima, zakon treba sadržavati garancije protiv zlouporabe koje nisu apstraktne i iluzorne, već moraju biti primjerene i djelotvorne. U tome kontekstu Europski sud je u svojoj praksi razvio sljedeće minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi se izbjegle zlouporabe dodijeljenih ovlasti: - priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja; - kategorije osoba prema kojima se može odrediti mjera prisluškivanja telefona; - razlozi za njihovo određivanje; - vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja; - postupci koji se moraju slijediti za ispitivanje, korištenje i pohranjivanje dobivenih podataka; - mjere opreza koje se moraju poduzeti prilikom slanja podataka drugim stranama i okolnosti pod kojima snimke mogu ili moraju biti izbrisane ili trake uništene (*Prado Bugallo protiv Španije*, br. 58496/00, § 30, 18. 2. 2003.; *Apostu protiv Rumunije*, 22765/12, 3. 2. 2015.).

U Ustavu BiH, točnije u čl. II/2. Ustava BiH, navedeno je da se prava i slobode određene u Europskoj konvenciji i njenim protokolima izravno primjenjuju u BiH, te da imaju prioritet nad svakim drugim zakonom. Dakle, na ovaj način utvrđena je ustavna obveza da se u postupcima koji se vode i odlukama koje se donose primjenjuju standardi ljudskih prava i temeljnih sloboda. U vezi s navedenim Ustavni sud je u nizu svojih presuda ukazao na ovu obvezu, primjerice u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 3184/16 od 10. 10. 2016, Ustavni sud je zaključio da postoji kršenje prava iz čl. II/3.d) i m) Ustava BiH i čl. 5. st. 3. Europske konvencije i čl. 2. Protokola br. 4 uz Europsku konvenciju, jer je sud, „u specifičnim okolnostima predmetnog slučaja, apelantima izrekao mjere zabrane a da prije toga apelanti nisu izvedeni pred suca radi davanja iskaza na okolnosti zbog kojih su predložene te mjere. Pri tome nije odlučujuće da li je Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine takvo postupanje striktno propisivao, budući da prema Ustavu Bosne i Hercegovine odredbe Evropske konvencije imaju prioritet nad svim drugim zakonima i moraju se izravno primjenjivati”.

I. 1. 3. Neophodno u demokratskom društvu

Nadalje, iz okolnosti svakog konkretnog slučaja mora biti jasno je li miješanje u pravo pojedinca nužno u demokratskom društvu, odnosno služi li ostvarivanju legitimnog cilja (u konkretnom slučaju to je prvenstveno sprečavanje kriminala). Naime, miješanje u prava pojedinca je, u smislu standarda Europskog suda i Ustavnog suda, dozvoljeno samo u onoj mjeri u kojoj je provođenje tih radnji nužno za očuvanje demokratskih institucija. Pri tome je nesporno da javna vlast tj. države ugovornice imaju određenu slobodu procjene, međutim, ta sloboda ne može nikako ići izvan onoga „što je nužno”. U kontekstu utvrđivanja nužnosti, posebno se ukazuje značajnim utvrditi jesu li te ovlasti vezane za poduzimanje posebnih istražnih radnji podvrgnute prethodnoj sudskoj kontroli kako u pogledu nužnosti njihovog određivanja tako i njihovog obima i trajanja.

Budući da se provođenjem ovih radnji zadire u samu srž garantiranih ljudskih prava, na nadležnim tijelima je zadatak da, u svakom konkretnom slučaju, pri predlaganju, određivanju i provođenju posebnih istražnih radnji u potpunosti poštuju zakonom propisanu proceduru odnosno standarde Europskog suda i Ustavnog suda (u smislu zakonitosti miješanja, ispitivanja postoje li legitimni ciljevi za određivanje ovih radnji te je li poduzimanje tih radnji „nužno u demokratskom društvu”; *Szabo i Vissy protiv Mađarske*, broj 37138/14, 2016.).

I. 2. Opći pregled načela i standarda koji proizlaze iz značajnih odluka Europskog suda za ljudska prava

Prema čl. 46. st. 1. EKLP, konačne presude ESLJP kojima su utvrđene povrede ljudskih prava i temeljnih sloboda obvezuju visoke ugovorne stranke, tj. države na koje se odnose, i one su ih dužne izvršiti. Stavovi koje je ovaj sud zauzeo u pojedinim ranijim predmetima, i pored toga što praksa ESLJP evoluirala u skladu s promjenama u društvu i pravu, obvezuju ESLJP da ih uzme u obzir prilikom odlučivanja u kasnijim predmetima. Stoga, stanovišta zauzeta u presudama ESLJP ne utječu samo na zakonodavstvo i praksu država na koje se odnose presude u kojima su ta stanovišta izražena nego i na zakonodavstvo i sudsku praksu svih država ugovornica.

Iz navedenog razloga je, pri zakonskom reguliranju posebnih istražnih radnji i pri primjeni zakonskih odredaba kojima su u BiH regulirane posebne istražne radnje, potrebno imati u vidu naročito sljedeće:

I. 2. 1. Privatni život, dom i prepiska

Europski sud smatra da su telefonski razgovori obuhvaćeni pojmovima „privatni život” i „dopisivanje” u smislu čl. 8. Europske konvencije i da nadzor nad njima predstavlja miješanje u ostvarivanje prava pojedinca iz čl. 8. EKLP.¹

Miješanje javne vlasti u ostvarivanje prava pojedinca iz čl. 8. st. 1. EKLP je, u smislu st. 2. tog člana, opravdano samo ako je „u skladu sa zakonom”, teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u st. 2. te je „nužno u demokratskom društvu” kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi.²

I. 2. 2. U skladu sa zakonom

U brojnim odlukama ESLJP je naglasio da izraz „u skladu sa zakonom”, osim toga da primijenjena mjera ima temelj u domaćem zakonu, obuhvata i zahtjeve koji se odnose na kvalitetu tog zakona. Ukratko, domaći propis koji predviđa takvo miješanje „treba biti u skladu s vladavinom prava te dostupan osobi na koju se odnosi koja mora, štoviše, moći predvidjeti posljedice za sebe”³. To ne znači „da bi pojedinac trebao biti u stanju predvidjeti kad će vlasti vjerovatno prestati njegovu komunikaciju kako bi u skladu s time mogao prilagoditi svoje ponašanje”⁴. ESLJP ipak ističe da je očita opasnost od proizvoljnosti, budući da se ove ovlasti izvršavaju u tajnosti, pa domaći zakon

¹ *Malone protiv Ujedinjene Kraljevine* od 2. 8. 1984., zahtjev br. 8691/79, § 64; *Dragojević protiv Hrvatske* od 15. 1. 2015., zahtjev br. 68955/11, § 78. Vezano za službene prostorije (*office space*) usp. *Huvig protiv Francuske* od 24. 4. 1990.; *Halford protiv Ujedinjene Kraljevine* od 25. 6. 1997.; *Niemetz protiv Njemačke* od 16. 12. 1992. Za hotelsku sobu kao dom v. *O'Rourke protiv Ujedinjene Kraljevine* od 26. 6. 2001. Je li vlasništvo nad presretanim uređajem važno ili ne v. *Lambert protiv Francuske* od 24. 8. 1998.; *Hewitt i dr. protiv Ujedinjene Kraljevine* od 19. 5. 1989. Vezano za prikupljanje i čuvanje podataka koji se odnose na e-poštu i osobnu uporabu interneta na radnom mjestu v. *Copland protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 62617/00, ECHR 2007-I. Pohranjivanje privatnih informacija od strane javnog tijela bez obzira na naknadnu uporabu pohranjenih podataka v. *Amman protiv Švicarske*, br. 27798/95, ECHR 2000-II. U vezi sa čuvanjem javnih podataka v. *Rotaru protiv Rumunjske*, br. 28341/95, ECHR 2015-V.

² *Dragojević protiv Hrvatske*, § 79.

³ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 80; *Zakharov protiv Rusije* od 4. 12. 2015., zahtjev br. 47143/06, § 228; *Kruslin protiv Francuske* od 24. 4. 1990., zahtjev br. 11801/85, § 27.

⁴ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 81.

mora biti dovoljno jasan „kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti imaju ovlasti posegnuti za takvim mjerama”⁵.

U judikaturi ESLJP insistira se na tome da zakon mora dovoljno jasno propisivati „opseg (...) diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima ali i način njena ostvarivanja koji pojedincu treba jamčiti odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja”⁶. ESLJP zahtijeva da jamstva protiv zloporabe budu „primjerena i učinkovita”, a ta procjena „ovisi o svim okolnostima predmeta poput prirode, opsega i trajanja mogućih mjera, temelja potrebnog za njihovo nalažanje, tijela vlasti nadležnih za dozvoljavanje, provođenje i nadziranje tih mjera te vrsta pravnih lijekova koje nacionalno pravo predviđa”⁷. U predmetu *Roman Zakharov protiv Rusije* ESLJP je određeno naveo da je u svojoj praksi razvio sljedeće minimalne mjere zaštite koje bi trebale biti navedene u zakonu kako bi se izbjegla zloporaba ovlasti: „priroda djela koje bi moglo dati povoda za nalog za presretanje; definicija kategorija ljudi čiji bi se telefoni mogli prisluškivati; ograničenje na trajanje prisluškivanja telefona; postupak koji treba slijediti kod ispitivanja, korištenja i pohranjivanja pribavljenih podataka; mjere opreza koje treba preduzeti kada se podaci šalju drugim osobama i okolnosti u kojima se snimke mogu ili moraju brisati ili uništavati”⁸.

U istom predmetu ESLJP je zaključio da zahtjev za postojanje prethodnog sudskog odobrenja za presretanje telefonskih razgovora predstavlja garanciju protiv proizvoljnosti.⁹ U pogledu predmeta razmatranja odnosno ispitivanja pri odlučivanju o izdavanju takvog odobrenja ESLJP je naglasio da sud „mora biti u stanju da potvrdi postojanje razumne sumnje protiv predmetne osobe, a naročito da utvrdi da li postoje činjenična saznanja na osnovu kojih se sumnja da navedena osoba planira, vrši ili je izvršila krivična djela ili druga djela koja su povod za mjere tajnog nadzora. Također mora ustanoviti da li traženo presretanje ispunjava uvjet ‘nužnosti u demokratskom društvu’, u skladu sa čl. 8., st. 2. Konvencije te je li ono proporcionalno zakonitim ciljevima koji se žele postići, tako što će na primjer provjeriti je li moguće ostvariti navedene ciljeve manje restriktivnim sredstvima”¹⁰.

ESLJP je ukazao i na prednosti zahtjeva da se pružatelju komunikacijskih usluga, prije nego što se pristupi samom presretanju komunikacija određene osobe, pokaže odobrenje za presretanje navodeći da je to „jedna od važnih mjera zaštite od zloporaba od strane agencija za provedbu zakona, čime se osigurava pribavljanje propisanog odobrenja u svim slučajevima presretanja”¹¹.

Što se tiče sadržaja odobrenja za presretanje, ESLJP insistira da se u njemu „jasno identificira osoba koja se stavlja pod nadzor ili određena grupa prostorija kao prostorije za koje se izdaje odobrenje” i ukazuje na to da se takvo identificiranje može izvršiti „navođenjem imena, adresa, telefonskih brojeva ili drugih relevantnih informacija”¹².

⁵ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 81; *Malone protiv Ujedinjene Kraljevine*, § 67; *Huvig protiv Francuske* od 24. 4. 1990., zahtjev br. 11105/84, § 29; *Valenzuela Contreras protiv Španjolske* od 30. 7. 1998., zahtjev br. 58/1997/842/1048, § 46; *Weber i Saravia protiv Njemačke* od 29. 6. 2006., zahtjev br. 54934/00, § 93 i *Bykov protiv Rusije* od 10. 3. 2009., zahtjev br. 4378/02, § 76.

⁶ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 82; *Zakharov protiv Rusije*, § 229; *Bykov protiv Rusije* § 78.

⁷ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 83; *Klass i drugi protiv Njemačke* od 6. 9. 1978, zahtjev br. 5029/71, § 50.

⁸ *Zakharov protiv Rusije*, § 231.

⁹ *Op. cit.*, § 249.

¹⁰ *Op. cit.*, § 260.

¹¹ *Op. cit.*, § 269.

¹² *Op. cit.*, § 264.

I. 2. 3. Neophodno u demokratskom društvu

Slijedom odnosne konvencijske odredbe, ESLJP u svojim odlukama ističe da su „ovlasti nalažanja tajnog nadzora nad građanima dozvoljene prema članu 8. ESLJP samo u onoj mjeri u kojoj su strogo nužne za očuvanje demokratskih institucija”¹³. Iako države ugovornice imaju određenu slobodu procjene ispunjenosti tog uvjeta, ESLJP u svojim odlukama često naglašava da ta sloboda podliježe europskom nadzoru. „Sud mora utvrditi jesu li postupci za nadziranje nalažanja i provođenja restriktivnih mjera takvi da ‘miješanje’ ograničavaju na ono ‘nužno u demokratskom društvu’”¹⁴.

Iz tako određenih uvjeta za dozvoljeno miješanje javne vlasti u pravo privatnosti pojedinca u EKLJP i njihovog tumačenja u odlukama ESLJP proizlazi da ESLJP pri ocjeni njihove ispunjenosti „mora prvo utvrditi je li sporno miješanje bilo ‘u skladu sa zakonom’”, odnosno „mora ocijeniti mjerodavno domaće pravo koje je bilo na snazi u to vrijeme u odnosu na pretpostavke načela vladavine prava”¹⁵. Ali, u skladu s navodima iz podnesenog zahtjeva, ESLJP se u svojim predmetima bavio ne samo pitanjem je li konkretno miješanje u prava pojedinaca imalo temelj u zakonu nego i „je li mjerodavno domaće pravo, uključujući način na koji su ga tumačili domaći sudovi, dovoljno jasno navelo opseg i način ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te posebice je li domaći sustav tajnog nadzora, na način na koji ga primjenjuju domaće vlasti, omogućio odgovarajuće mjere zaštite od mogućih različitih načina zlouporabe”¹⁶.

ESLJP se u svojim odlukama izjasnio i o mogućim posljedicama nepostupanja u skladu s domaćim mjerodavnim pravom. Tako je naglasio da „u situaciji u kojoj je zakonodavna vlast predvidjela prethodnu detaljnu sudsku kontrolu proporcionalnosti uporabe mjera tajnog nadzora, zaobilaženje tog zahtjeva (...) otvara vrata proizvoljnosti time što dozvoljava provođenje tajnog nadzora suprotno postupku koji je predviđen u mjerodavnom pravu”¹⁷. U predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* ESLJP je utvrdio „da nedostatak obrazloženja naloga istražnog suca, zajedno s praksom domaćih sudova da zaobilaze taj nedostatak obrazloženja retroaktivnim opravdavanjem uporabe tajnog nadzora, nije bio u skladu s mjerodavnim domaćim pravom te u praksi nije osigurao odgovarajuće mjere zaštite od moguće zlouporabe. Sud je stoga smatrao da takva praksa nije u skladu s pretpostavkom zakonitosti niti je dovoljna da ograniči miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja na ono što je „nužno u demokratskom društvu”¹⁸. U predmetu *Bosak i drugi protiv Hrvatske* kao i u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* ESLJP je utvrdio da su se nalozi istražnog suca kojima su određivane mjere tajnog nadzora „temeljili na tvrdnji da postoji zahtjev nadležnog tužitelja za uporabu tajnog nadzora i zakonskom izrazu da se ‘izvidi ne mogu sprovesti na drugačiji način’ (...) te da ‘nisu sadržavali odgovarajuće obrazloženje o posebnim okolnostima predmeta, a posebice razloge zašto se istraga ne može provesti drugim, manje nametljivim sredstvima’”¹⁹, te da je stoga došlo do povrede čl. 8. EKLJP.

¹³ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 84; *Kennedy protiv Ujedinjene Kraljevine* od 18. 5. 2010., zahtjev br. 26839/05, § 153. U svojim odlukama ESLJP bavio se ovom procjenom, utvrđujući elemente za ovaj test (npr., *Silver v Ujedinjene Kraljevine* od 25. 3. 1983.; *S.A.S. protiv Francuske* br. 43835/11, ECHR 2014). U pogledu masovnih praćenja i državne sigurnosti v. *Szabo i Vissy protiv Mađarske* od 12. 1. 2016.; *Kennedy protiv Ujedinjene Kraljevine* od 18. 5. 2010.

¹⁴ *Dragojević protiv Hrvatske*, § 84.

¹⁵ *Op. cit.*, § 86.

¹⁶ *Op. cit.*, § 89.

¹⁷ *Op. cit.*, § 98.

¹⁸ *Bosak i drugi protiv Hrvatske* od 6. 6. 2019., zahtjev br. 40429/14, § 43.

¹⁹ *Op. cit.*, § 45.

ESLP se u svojim odlukama bavio i tzv. „slučajnim nalazima”, odnosno slučajevima presretanja i snimanja telefonskih razgovora osoba u odnosu na koje nadležne javne vlasti nisu izdale naredbe za nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija. U predmetu *Bosak i drugi protiv Hrvatske* ESLP je našao da nema povreda čl. 8. EKLP u vezi s drugim i trećim podnositeljem zahtjeva, u odnosu na koje nije bila izdata naredba, a čiji su telefonski razgovori bili presretani i snimani na osnovu naredbi za tajni nadzor koje su zakonito bile izdate protiv prvog podnositelja zahtjeva a s kojim su oni kontaktirali. ESLP se pozvao na obrazloženje domaćih sudova prema kojem, „budući da su” drugi i treći podnositelj zahtjeva „sudjelovali u kriminalnim aktivnostima prvog podnositelja zahtjeva, koji je bio pod tajnim nadzorom, odnosno aktivnostima koje su predstavljale kazneno djelo propisano člankom 181. Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske (...) tako pribavljeni dokazi mogu se koristiti u kaznenom postupku protiv njih”²⁰.

ESLP se izjašnjavao i o obavještanju o presretanju komunikacija ističući da je to pitanje „neodvojivo vezano za djelotvornost pravnih lijekova pred sudovima”²¹. Iako naglašava da u praksi možda nije izvodljivo zahtijevati naknadno obavještenje u svim slučajevima, ESLP ističe da „čim se mogu dati obavještenja a da se time ne ugrozi svrha ograničenja nakon ukidanja mjere nadzora, informacija se ipak treba pružiti predmetnim osobama”²².

Kada je riječ o uporabi prikrivenih istražitelja i informatora (pouzdanika), te simuliranom davanju potkupnine i simuliranom otkupu kao vrstama posebnih istražnih radnji, ESLP se njima naročito bavio u vezi s navodima podnositelja zahtjeva da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz čl. 6. st.1. EKLP poticanjem na učinjenje kaznenih djela.²³

Slijedom kriterija iznesenih u predmetu *Bannikova protiv Rusije*, ispitivanje prigovora o poticanju na učinjenje krivičnih djela od strane ESLP razvilo se na osnovu dva testa: materijalnog i postupovnog ispitivanja poticanja.²⁴

Prema navodima iz presude u predmetu *Matanović protiv Hrvatske*, materijalni test poticanja svodi se na utvrđivanje, na osnovu dostupnih materijala, mogućnosti učinjenja kaznenog djela bez intervencije vlasti. Dakle, utvrđuje se je li istraga bila pasivna. U cilju donošenja tog zaključka, ESLP ispituje, s jedne strane, „razloge za tajnu operaciju, posebice jesu li postojale objektivne sumnje da je podnositelj zahtjeva bio uključen u kriminalnu aktivnost ili je imao nagnuće prema počinjenju kaznenog djela” te, istovremeno, s druge strane, „postupanje vlasti koje provode tajnu operaciju, osobito jesu li vlasti imale takav utjecaj na podnositelja zahtjeva da ga potaknu na počinjenje kaznenog djela koje inače ne bi bilo počinjeno, kako bi bilo moguće utvrditi kazneno djelovanje podnositelja tj. kako bi se prikupili dokazi i pokrenuo kazneni progon”²⁵.

²⁰ *Op. cit.*, § 66.

²¹ *Zakharov protiv Rusije*, § 286.

²² *Op. cit.*, § 287.

²³ O uporabi prikrivenih istražitelja i informatora više u: Posebne istražne radnje – Relevantne odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima i praksa Evropskog suda za ljudska prava: seminar za tužioce. Sarajevo, 2019. The Aire Centre, str. 44. i dalje. Također, Judicial Forum BiH. ECHR and CEU Case Law on Special Investigative Measures. Banja Luka, 2018. The Aire Centre, str. 57. i dalje.

²⁴ *Bannikova protiv Rusije* od 4. 11. 2010, br. zahtjeva 18757/06, § 37–65.

²⁵ *Matanović protiv Hrvatske* od 4. 4. 2017, br. zahtjeva 2742/12, § 123.

Postupovni test poticanja sastoji se u ispitivanju načina „na koji su domaći sudovi rješavali podnositeljev prigovor o poticanju”²⁶. ESLJP zahtijeva da postupak ispitivanja tog prigovora bude „kontradiktoran, temeljit, sveobuhvatan i uvjerljiv”²⁷. „Načela kontradiktornog postupka i jednakosti oružja neophodni su za utvrđivanje tvrdnje pouzdanika, kao i postupovnih jamstava vezanih za otkrivanje dokaza i ispitivanje prikrivenih istražitelja i drugih svjedoka koji bi mogli svjedočiti o pitanju poticanja.”²⁸ ESLJP također ističe „da je na tužiteljstvu da dokaže kako nije bilo poticanja, pod uvjetom da tvrdnje optuženika nisu u potpunosti neuvjerljive”²⁹. Zaključno se ističe da „postupak protiv podnositelja zahtjeva bio bi lišen pravičnosti propisane člankom 6. Konvencije ako su postupci tijela državne vlasti imali učinak poticanja podnositelja zahtjeva na počinjenje kaznenog djela za koje je bio osuđen, a domaći sudovi nisu na odgovarajući način razmotrili navode o poticanju”³⁰.

Kada je riječ o operativnoj tehnici koja uključuje organiziranje višestrukih nezakonitih transakcija s osumnjičenim od strane tijela državne vlasti, ESLJP smatra da je to „priznato i dopušteno sredstvo istraživanja kaznenog djela kada kriminalna aktivnost nije jednokratna, izolirani kriminalni incident već kontinuirani nezakoniti pothvat”. Prema praksi ESLJP, „takva operativna tehnika može imati cilj stjecanja povjerenja pojedinca s ciljem utvrđivanja opsega njegove ili njezine kriminalne aktivnosti ili napredovanje do većeg izvora kriminalnog pothvata točnije radi otkrivanja većeg kriminalnog kruga”³¹. Međutim, „u skladu s općom zabranom poticanja na učinjenje kaznenih djela, postupci prikrivenih istražitelja moraju biti usmjereni k istraživanju kriminalne aktivnosti koja je u tijeku na način koji je u osnovi pasivan i ne smiju vršiti utjecaj kojim bi se poticalo na počinjenje kaznenog djela koje je teže od onoga koje je taj pojedinac već planirao učiniti bez takvog poticaja. Sukladno tome, kada državna tijela vlasti koriste operativnu tehniku koja uključuje dogovaranje više nezakonitih transakcija s osumnjičenikom, infiltracija i sudjelovanje prikrivenog istražitelja u svakoj nezakonitoj transakciji ne smije proširivati ulogu policije izvan uloge prikrivenog istražitelja do uloge agenta provokatora. U svakoj transakciji, postupanje policije mora biti u skladu sa propisnim korištenjem državnih ovlasti.”³² Iz navedenoga slijedi da u svim predmetima koji se odnose na korištenje operativne tehnike koja uključuje dogovaranje više nezakonitih transakcija s osumnjičenim od strane državnih tijela vlasti, „svako produžavanje istrage mora biti temeljeno na valjanim razlozima kao što je potreba osiguravanja dovoljno dokaza kako bi se pribavila osuđujuća presuda, kako bi se steklo bolje razumijevanje prirode i opsega osumnjičeničeve kriminalne aktivnosti ili kako bi se otkrio veći kriminalni krug. Bez takvih razloga, može se utvrditi da se tijela državne vlasti upuštaju u aktivnosti kojima se nepropisno proširuje opseg ili težina kaznenog djela”³³.

ESLJP smatra da je, i kada su u pitanju navedene posebne istražne radnje, a radi umanjenja rizika od proizvoljnosti i poticanja od strane organa reda na učinjenje kaznenih djela, potrebno da postupak njihovog odobravanja, kao i nadzor nad njihovom primjenom, bude jasan i predvidljiv te da je sudski nadzor najprikladnije sredstvo za ostvarenje tog cilja.³⁴ „Izvršenje simuliranih kupnji koje obavlja prikriveni istražitelj ili pouzdanik mora

²⁶ *Op. cit.*, § 125; *Bannikova protiv Rusije*, § 51-65.

²⁷ *Matanović protiv Hrvatske*, § 126.

²⁸ *Op. cit.*, § 129; *Bannikova protiv Rusije*, § 58-65.

²⁹ *Matanović protiv Hrvatske*, § 130.

³⁰ *Op. cit.*, § 135.

³¹ *Grba protiv Hrvatske* od 23. 11. 2017., br. zahtjeva 47074/12, § 99.

³² *Op. cit.*, § 100.

³³ *Op. cit.*, § 101.

³⁴ *Matanović protiv Hrvatske*, § 124; *Furcht protiv Njemačke* od 23. 10. 2014., br. zahtjeva 54648/09, § 53; *Bannikova protiv Rusije*, § 37-50.

biti naročito opravdano, podlijevati strogom postupku odobrenja i biti dokumentirano na način koji omogućava naknadni neovisni nadzor postupanja aktera.”³⁵

Tako je ESLJP zaključio „da postupak odlučivanja koji je doveo do teže kazne za podnositelja zahtjeva zbog višekratnog stavljanja krivotvorenog novca u optjecaj nije bio u skladu sa zahtjevima pravičnosti”³⁶, između ostalog i zbog toga što je „istražni sudac propustio prikladno ispitati zahtjev policije za produženje uporabe simuliranog otkupa zahtijevajući dokumente, snimke i druge pojedinosti koje bi potkrijepile općenitu tvrdnju policije kako je potreban daljnji prikriveni rad kako bi se identificiralo i uhitilo sve one koji su uključeni u stavljanje krivotvorenih novčanica u optjecaj i kako bi se prikupili dokazi o predmetnom kaznenom djelu” nego je „jednostavno prihvatio zahtjev policije za produženjem uporabe simuliranog otkupa utvrdivši kako nema novih okolnosti koje bi opravdale obustavu upotrebe posebnih izvida kaznenih djela (...)” te se stoga ESLJP nije mogao uvjeriti „da je istražni sudac izvršavao pravilan nadzor daljnjeg korištenja simuliranog otkupa”³⁷. Takav zaključak je ESLJP utemeljio i na utvrđenju „da su domaći sudovi propustili postupiti u skladu sa svojom obvezom da učinkovito ispituju prigovor podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela u vezi s višestrukim nezakonitim transakcijama krivotvorenog novca – sukladno postupovnom testu poticanja temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije”, iako su kaznu izrečenu podnositelju zahtjeva temeljili „na kontinuiranoj kriminalnoj aktivnosti povezanoj s višestrukim nezakonitim transakcijama s policijskim agentima”³⁸.

1. 2. 4. Uporaba dokaza dobivenih primjenom posebnih istražnih radnji

ESLJP se također bavio navodnim povredama čl. 6. st. 1. EKLJP prouzročenim uporabom dokaza dobivenih primjenom posebnih istražnih radnji. U svojim odlukama ESLJP je naglasio da u pogledu uporabe dokaza pribavljenih putem posebnih istražnih radnji, „u obzir treba uzeti jesu li prava odbrane poštovana (...) posebno je li podnositelju zahtjeva dana prilika da ospori autentičnost dokaza te da se protivi njihovoj upotrebi”. Također, „u obzir treba uzeti i kvalitetu dokaza, kao i to stvaraju li okolnosti u kojima su oni pribavljeni sumnju u pouzdanost i tačnost dokaza”³⁹.

Na kraju, u vezi s onemogućavanjem uvida u dokaze pribavljene posebnim istražnim radnjama, ESLJP je ukazao i na to da „pravo na uvid u relevantne dokaze nije apsolutno pravo” jer je u svim krivičnim postupcima „moguće postojanje suprotstavljenih interesa, kao što je nacionalna sigurnost ili potreba za zaštitom svjedoka kojima prijeti opasnost ili za čuvanjem tajnosti policijskih metoda istraživanja kaznenih djela, koji se moraju odvagati u odnosu na prava optuženika”⁴⁰. Međutim, nužno je ispitati „je li onemogućavanje uvida bilo uravnoteženo odgovarajućim postupovnim jamstvima”⁴¹. Pri tome, mora se također uzeti u obzir „važnost materijala u koje podnositelj nije imao uvid i njihove upotrebe u postupku”⁴². Ipak, ESLJP naglašava da pravo na pošteno suđenje podrazumijeva i pravo na pristup spisu predmeta te da su „neograničeni pristup spisu predmeta i neograničeno korištenje bilješki, uključujući, ako je potrebno, mogućnost dobivanja primjeraka relevantnih dokumenata, važna jamstva za pošteno suđenje”⁴³.

³⁵ *Matanović protiv Hrvatske*, § 124.

³⁶ *Grba protiv Hrvatske*, § 125.

³⁷ *Op. cit.*, § 113.

³⁸ *Op. cit.*, § 124.

³⁹ *Matanović protiv Hrvatske*, § 150.

⁴⁰ *Op. cit.*, § 152; *Doarson protiv Holandije* od 26. 3. 1996., br. zahtjeva 20524/92, § 70.

⁴¹ *Matanović protiv Hrvatske*, § 154; *Jasper protiv Ujedinjene Kraljevine* od 16. 2. 2000., br. zahtjeva 27052/95, § 53. i dalje.

⁴² *Matanović protiv Hrvatske*, § 155; *Jasper protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, § 54–55.

⁴³ Presuda u predmetu *Matanović protiv Hrvatske*, § 159.

I. 3. Vrste posebnih istražnih radnji u kaznenoprocenom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini

Zakoni o kaznenom postupku propisuju listu prikrivenih istražnih radnji kojima se za potrebe suzbijanja kriminaliteta privremeno ograničavaju temeljna prava i slobode čovjeka, i to: - nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija; - pristup kompjutorskim sustavima i kompjutorsko sravnjenje podataka; - nadzor i tehničko snimanje prostorija; - tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima, - korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora; - simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine i - nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela (čl. 116. st. 2. ZKP BiH⁴⁴).⁴⁵

Kao što je već naglašeno, posebne istražne radnje predstavljaju zahvat u zaštićena temeljna prava i slobode čovjeka, zbog čega se u njihovom reguliranju naročito naglašava sljedeće: - sve radnje i mjere moraju biti izričito predviđene zakonskim odredbama; - prikrivene istražne radnje primjenjuju se samo onda ako se na drugi način ne može postići isti cilj, odnosno ako ne postoje blaže mjere za ostvarenje istog cilja; - mogu se primjenjivati samo za unaprijed određena kaznena djela; - postojanje određenog stupnja sumnje da je osoba izvršila kazneno djelo propisane težine, odnosno da je zajedno s drugom osobom (ili osobama) sudjelovala u izvršenju takvog kaznenog djela; - primjenjuju se samo uz prethodnu suglasnost suda i obavljaju se pod njegovim nadzorom; - organi otkrivanja i gonjenja ne mogu primijeniti prikrivene istražne radnje na razgovore osumnjičenog i njegovog branitelja; - zakonom su određeni rokovi za poduzimanje posebnih istražnih radnji; - propisane su procesne sankcije u slučaju nezakonitih dokaza. Ova glavna obilježja prikrivenih istražnih radnji favoriziraju, dakle, načela koja pružaju garancije protiv njihovog samovoljnog korištenja.

Zakoni o kaznenom postupku u BiH taksativno propisuju sljedeće posebne istražne radnje:

- a) Nadzorom i tehničkim snimanjem telekomunikacija ograničava se pravo čovjeka na nepovredivost „telekomunikacijskog komuniciranja” i pravo na privatnost i poštivanje privatnog života. Ova prikrivena istražna radnja podrazumijeva tajni nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora, zatim nadzor nad uporabom drugih sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu, kao i snimanje razgovora koji se vode spomenutim sredstvima. Pri tome nije od značaja vrsta tehničkog sredstva za prenošenje poruka na daljinu. Drugim riječima, nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija odnosi se na sva tehnička sredstva (npr., stacionirana, mobilna, digitalna, tonska, slikovna i sl.), koja se koriste preko poduzeća za održavanje usluga u telekomunikacijskom prometu. Ova istražna radnja obuhvata i elektroničku poštu (e-mail), kao i druge oblike komuniciranja koji se odvijaju preko kompjutorskih uređaja i drugih sustava informacijske tehnologije. U tom smislu, smatra se ispravnim stav da se nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija odnosi i na nadzor komunikacija koje se prenose putem kompjutera.

⁴⁴ Zakon o kaznenom postupku BiH („Službeni glasnik BiH”, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13 i 65/18).

⁴⁵ Čl. 116. st. 2. Zakona o kaznenom postupku Brčko distrikta BiH (u daljem tekstu: ZKP BDBiH; „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 33/13 – prečišćeni tekst, 27/14 i 3/19). Čl. 130. st. 2. Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljem tekstu: ZKP FBiH „Službene novine Federacije BiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 12/10, 8/13 i 59/14). Čl. 234. st. 2. Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske (u daljem tekstu: ZKP RS; „Službeni glasnik RS”, br. 53/12, 91/17 i 66/18).

Ovom posebnom istražnom radnjom ograničava se u pravu na privatnost ne samo sumnjiva osoba već posredno i svaka treća osoba s kojom osumnjičeni ostvaruje kontakt pomoću sredstava za telekomunikacije. Također, spomenuta radnja može se odrediti i prema trećoj osobi za koju postoje osnovi sumnje da izvršitelju kaznenog djela, odnosno od izvršitelja kaznenog djela prenosi informacije u vezi s kaznenim djelom, odnosno da izvršitelj koristi njeno sredstvo telekomunikacije. Na razgovore osumnjičene osobe i njenog branitelja ne mogu se primijeniti prikrivene istražne radnje. Dakle, zbog zaštite prava na obranu i slobodnu komunikaciju osumnjičenog i njegovog branitelja, predmet nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija te tajnog snimanja prostorija i osoba, ne može biti komunikacija osumnjičenog i branitelja. I praksa ESJP podržava komunikaciju osumnjičenog i branitelja bez nadzora, odnosno trećih osoba, i ističe da je to jedan od temeljnih *čimbenika* pravičnog postupka.⁴⁶

ESJP zahtijeva zakonsku shemu koja će pružiti garancije protiv samovoljnog korištenja posebne istražne radnje nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija, a naročito u pogledu pitanja: čiji se telefoni i druga sredstva komuniciranja mogu prisluškivati, zbog kojih kaznenih djela i koliko dugo, kako će se koristiti rezultati dobijeni ovim mjerama, kakva su prava obrane na upoznavanje s ovim rezultatima te šta se dešava s prikupljenim materijalima nakon završetka kaznenog postupka. Tako je, npr., ESJP zaključio da „zakon mora sa dovoljnim stepenom preciznosti odrediti obim i način izvršenja prisluškivanja telefonskih razgovora, poštujući pritom legitimnost cilja koji se mjerama želi postići, tako da je pojedincu zajamčena odgovarajuća zaštita od samovolje”⁴⁷.

Prema Zakonu o komunikacijama⁴⁸, telekomunikacijske usluge određuju se kao usluge koje se obično pružaju uz naknadu, a koje se sastoje u cjelini ili djelimično u prenošenju signala na telekomunikacijskim mrežama, uključujući, ali se ne ograničavajući na fiksnu i mobilnu mrežu kao i mrežu za prijenos podataka (čl. 2. st. 2. toč. s. Zakona o komunikacijama). U smislu propisa navedenog zakona, telekomunikacijska mreža označava prijenosne sustave i, u slučajevima na koje se to odnosi, opremu za komuniciranje i usmjeravanje poziva, te druga sredstva koja omogućavaju prijenos signala putem žice, optičkih kablova, radijskim, ili bilo kojim drugim elektromagnetnim putem, uključujući ali ne ograničavajući se na satelitske mreže kao i fiksne i mobilne zemaljske mreže (čl. 2. st. 2. toč. q. Zakona o komunikacijama).

Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija za potrebe kaznenog postupka treba razlikovati od sličnih mjera koje se primjenjuju radi zaštite državnih interesa i sigurnosti a na temelju Zakona o obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH⁴⁹. Također, Zakon o policijskim službenicima BiH⁵⁰ predviđa audio i video snimanja na javnim mjestima u cilju sprečavanja kaznenih djela ili radi održavanja reda i sigurnosti, uz napomenu da se uređaji za audio i video snimanje na javnim mjestima postavljaju tako da su javnosti lako uočljivi (čl. 26. Zakona o policijskim službenicima BiH).

Od posebne istražne radnje koja se ogleda u nadzoru i tehničkom snimanju telekomunikacija treba razlikovati naredbu operateru telekomunikacija o dostavljanju podataka o korištenju telekomunikacijskih usluga

⁴⁶ *S. protiv Švajcarske*, 1991. Serija A br. 220.

⁴⁷ *Güzel protiv Turske*, 2017, br. zahtjeva 35285/08, posebno u kontekstu kršenja prava na efektivan pravni lijek (čl. 13. EKLP) i narušavanja prava na privatnost prisluškivanjem telefonskih razgovora (čl. 8. EKLP).

⁴⁸ Zakon o komunikacijama („Službeni glasnik BiH”, 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12).

⁴⁹ Zakon o obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH („Službeni glasnik BiH”, 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 12/09).

⁵⁰ Zakon o policijskim službenicima BiH („Službeni glasnik BiH”, 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09, 7/12).

(čl. 72a ZKP BiH)⁵¹. O nadziranju i provjeravanju linije za pristup internetu i pitanju je li takvo postupanje povreda tajnosti korisnika usluga (pružanje telefonskih usluga i njihovo plaćanje od strane korisnika je uvjetovano uvidom u ostvareni telefonski promet, odnosno da bi se izvršio obračun za izvršene usluge moraju se identificirati pozivani brojevi kao i duljina trajanja svakog poziva) v. odluku Ustavnog suda BiH, AP 3330/07 od 12. 1. 2010.

- b) Pristup kompjutorskim sustavima i kompjutorsko sravnjenje podataka ograničavaju sigurnost i tajnost osobnih podataka kao jedno od temeljnih prava čovjeka. Naime, osobni podaci se, sukladno međunarodnim standardima, mogu prikupljati, obrađivati i upotrebljavati samo pod zakonskim uvjetima.⁵² Pristup kompjutorskim sustavima i kompjutorsko sravnjavanje podataka odnose se na uspoređivanje osobnih podataka građana koji su obrađeni u odgovarajućim bazama podataka s podacima i registrima koji se nalaze u okviru policijskih evidencija. Saznanja o traženoj osobi unesena u jedan registar osobnih podataka uspoređuju se, dakle, s drugim bazama podataka u kojima bi se sumnjiva osoba mogla nalaziti.⁵³ Ovom radnjom doprinosi se identifikaciji izvršitelja kaznenog djela. Zahvaljujući napretku i razvoju informacijskih tehnologija, ovom radnjom se na brz i efikasan način mogu usporediti i sravniti različiti podaci građana registrirani u određenim bazama i evidencijama podataka (npr., podaci o kretanju preko granice, sudjelovanju u prometnim nesrećama, sudjelovanju u programima socijalne pomoći i dr.). U praksi drugih država ova se mjera koristi kod kaznenih djela vezanih za utaju poreza, ali i za otkrivanje i dokazivanje i drugih kaznenih djela (npr., pranja novca).

Ova se posebna istražna radnja označava kao „rasterska potraga”, a njen naziv dolazi od riječi „raster” što znači kontrolno obilježje. Pozitivna rasterska potraga koristi se za utvrđivanje kruga sumnjivih osoba polazeći od određenih registriranih karakteristika. Negativna rasterska potraga isključuje iz dalje provjere određenu osobu koja nije sumnjiva.

- c) Posebnom istražnom radnjom koja se ogleda u nadzoru i tehničkom snimanju prostorija ograničava se jedno od temeljnih ljudskih prava – pravo na privatnost, poštivanje privatnog života, kao i druga prava koja se nadovezuju na pobrojana prava. Iako se ova mjera može primijeniti samo prema osumnjičenoj osobi, ipak se ovom prikrivenom radnjom ograničava pravo na privatnost i drugih osoba koje ostvaruju kontakt sa osumnjičenim, bez obzira na to jesu li su u vezi s predmetnim kaznenim djelom ili ne. Nadzor i tehničko snimanje prostorija ogledaju se u optičkom i akustičnom snimanju određenog prostora, te aktivnosti koje se u nadziranom prostoru odvijaju (npr. prostor gdje se obavlja neovlašteni promet opojnim drogama ili gdje se sastaju izvršitelji kaznenog djela i njihovi saučesnici).
- d) Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji su s njima u vezi u kriminalističkom smislu označava se kao opservacija. Ova prikrivena istražna radnja može se odrediti samo prema osobi za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili s drugim osobama sudjelovala ili sudjeluje u izvršenju kaznenog djela, odnosno kaznenih djela za koja je zakonom dozvoljena primjena posebnih istražnih radnji. Međutim, kao i kod nadzora i tehničkog snimanja prostorija i ovom mjerom se mogu obuhvatiti i treće osobe. Cilj ove prikrivene radnje ogleda se u utvrđivanju pravca kretanja osoba, transportnih sredstava i

⁵¹ Čl. 72a ZKP BDBiH, čl. 86a ZKP FBiH, čl. 137. ZKP RS.

⁵² Konvencija Vijeća Europe o zaštiti prava pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka iz 1981. i 1999. sa dodatnim protokolom. Uredba Europske unije 2016/679 o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i slobodnom protoku takvih podataka.

⁵³ U suvremenim državama postoje povezani policijski, carinski, porezni, kriminalističko-obavještajni i drugi kompjutorski informacijski sustavi i registri.

predmeta koji su s njima u vezi, koji se tajno prate i snimaju, zatim u otkrivanju kontakata koje nadzirana osoba poduzima ili ostvaruje, kao i u prikupljanju podataka o postupanju s određenim predmetima.

Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta, a prema pravilima kriminalističke taktike, može biti stacionirano (promatranje i nadziranje određene osobe, objekta koji koristi osumnjičena osoba) i mobilno (ako ovlaštena službena osoba na odgovarajući način fizički slijedi ili prati osobu).

- e) S ciljem prikupljanja saznanja i dokaza o važnim činjenicama dozvoljena je uporaba prikrivenih istražitelja i informatora. Prikriveni istražitelj je policijski službenik koji istražuje i nastupa pod izmijenjenim identitetom, pri čemu može nastupati kao obični tajni suradnik, odnosno kao tajni agent (engl. *undercover agents*) posebno osposobljen za trajnije obavljanje složenih zadataka. Prikriveni istražitelj smije pod svojim izmijenjenim identitetom sudjelovati u pravnom prometu. Ukoliko je to nužno za formiranje i održavanje tog identiteta, mogu se izraditi, izmijeniti ili koristiti odgovarajući dokumenti. Uporaba prikrivenih istražitelja je složena i zahtjevana aktivnost zbog čega se traži posebna osposobljenost onih koji nastupaju u ulozi prikrivenog istražitelja. Ova aktivnost se koristi, u pravilu, u složenim predmetima i predmetima u kojima se očekuje primjena ove mjere za duže vremensko razdoblje. Pri svom djelovanju, prikriveni istražitelj ne smije zalaziti u kriminalnu zonu, tj. ne smije poduzimati aktivnosti koje predstavljaju poticanje na izvršenje kaznenog djela. Ako su takve aktivnosti poduzete, ta okolnost isključuje kazneno gonjenje poticane osobe za kazneno djelo izvršeno u vezi s ovim radnjama. Rješenje je specifično za europske zemlje, a podržava ga i praksa ESLJP. Tako u predmetu *Teixeira de Castro protiv Portugala* (od 9. 6. 1998.), ESLJP rješava pitanje dopustivosti iskaza dvojice prikrivenih policijskih istražitelja za osudu osobe optužene za neovlaštenu prodaju opojnih droga. U ovom predmetu ESLJP je zaključio da se „kritičnog trenutka dvojica policijskih agenata nisu ograničila samo na pasivno istraživanje kriminalne djelatnosti nego su na njega uticala u cilju da izvrši krivično djelo, bez kojeg uticaja on to ne bi učinio”. Slijedeći takav zaključak, ESLJP izražava stav o jačanju zaštite prava i slobode čovjeka i pored nespornih zahtjeva da se kod porasta organiziranog kriminaliteta primijene odgovarajuće mjere. Zato se zaključuje da „pravo čovjeka na pravično suđenje ostaje na prominentnom mjestu i ne smije se žrtvovati zahtjevu svrsishodnosti”. Također, ESLJP konstatira da „javni interes ne može opravdati korištenje dokaza pribavljenih policijskim provokacijama”. Informator nije policijski službenik. U kriminalističko-taktičkom smislu, informator je osoba koju policija, povremeno ili stalno, tajno angažira i koristi s ciljem dobijanja informacija o kaznenom djelu i njegovom izvršitelju. Informator, kao i prikriveni istražitelj, djeluje na temelju istih zakonskih uvjeta, te svoje aktivnosti ostvaruje u kriminalnoj sredini.

Zakon izričito propisuje da se prikriveni istražitelj i informator mogu saslušati kao svjedoci ili kao zaštićeni svjedoci o tijeku provođenja radnji ili o drugim važnim okolnostima (čl. 122. ZKP BiH)⁵⁴. Ako se ove osobe moraju pojaviti na glavnom pretresu u ulozi svjedoka, mora se voditi računa o zaštiti njihovog identiteta. Zato dolazi u obzir primjena odredbi o zaštiti svjedoka, anonimnom svjedočenju, ispitivanju uz pomoć tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka tako da stranke i branitelj mogu postavljati pitanja bez prisustva u prostoriji gdje se svjedok nalazi.

- f) Simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine predstavljaju mjere koje se primjenjuju kod specifičnih kaznenih djela čije je otkrivanje povezano s teškoćama (npr., kaznena djela vezana za korupciju, trgovinu drogom, ljudima, oružjem i sl.). O simuliranom i kontroliranom otkupu

⁵⁴ čl. 122. ZKP BDBiH, čl. 136. ZKP FBiH, čl. 240. ZKP RS.

možemo govoriti onda kada policijski organ ili druga osoba koju je za to pripremio policijski službenik kupuje predmete koji su rezultat kaznenog djela ili služe izvršenju kaznenog djela. Simulirano davanje potkupnine je oblik koji se, npr., koristi u dokazivanju koruptivnih kaznenih radnji. Policijski organ ili druga osoba koja poduzima ove radnje ne podliježe kaznenoj odgovornosti ako se kreće u granicama naredbe suca za prethodni postupak. Istovremeno, u okviru ovog sudjelovanja nije dozvoljeno osumnjičenu osobu poticati na izvršenje kaznenog djela.⁵⁵ Smatra se da ova prikrivena radnja ne dovodi u pitanje temeljne slobode i prava čovjeka, kao što je to slučaj kod drugih posebnih istražnih radnji (npr., nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija ili prostorija, odnosno trajno praćenje osoba i predmeta ili prikriveno istraživanje). Naime, tijekom poduzimanja jednog ili drugog oblika spomenute radnje, volja osumnjičene osobe je slobodna, a očuvana su i druga njena prava i slobode. Kao i kad je riječ o prikrivenom istražitelju i informatoru, zakoni o kaznenom postupku izričito propisuju da se osobe koje su provele ovu prikrivenu istražnu radnju mogu saslušati kao svjedoci, ili kao zaštićeni svjedoci o tijeku provođenja radnji ili o drugim važnim okolnostima.

Kad je riječ o simuliranom otkupu predmeta i simuliranom davanju potkupnine, ova mjera ne obuhvata i pravo na pretresanje stana ili osobe, i za te radnje dokazivanja potrebna je posebna sudska naredba.

- g) Nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela kao prikrivena istražna radnja koristi se naročito kod kaznenih djela nezakonitog prometa opojnim drogama, prijevoza otpada i sl. Kod ove mjere nadziru se predmeti kaznenog djela, a njena svrha je otkrivanje izvršitelja kaznenog djela, kao i drugih koji su povezani s određenim kriminalnim aktivnostima. Policijski organi koji izvršavaju ovu radnju ne odgovaraju za neprijavlivanje kaznenog djela, a ona će se poduzeti i onda kad osoba prema kojoj se mjera treba primijeniti nije individualizirana (u tom primjeru neophodno je navesti druge elemente ili okolnosti koji su vezani uz primjenu ove mjere u konkretnom slučaju, a moraju biti ispunjeni i drugi zakonski uvjeti kao što je, npr., postojanje osnova sumnje da se priprema izvršenje kaznenog djela i dr.). Neka zakonodavstva poznaju rješenja kojima se predviđa da se, u slučaju kad se ne raspolaže saznanjima o identitetu sudionika kaznenog djela, nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela može odrediti prema predmetu kaznenog djela.

⁵⁵ O „simuliranom otkupu predmeta” i legitimnim interesima oštećenog „da se na bilo koji način otkrije učinilac krivičnog djela” v. odluke Vrhovnog suda FBiH 070-0-KŽ-07-000047 od 27. 3. 2007. i Ustavnog suda BiH AP 1635/07.

I. 4. Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje u pozitivnom kaznenoprocenom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini

S obzirom na njihov sadržaj i metode provođenja, posebne istražne radnje omogućavaju učinkovito otkrivanje, istraživanje i dokazivanje kaznenih djela koja bi uobičajenim radnjama istrage zasigurno ostala izvan procesnopravnog dohvata tijela kaznenog progona ili bi u najmanju ruku njihovo procesuiranje bilo otežano. S druge strane, cijena njihove učinkovitosti u okvirima jednog pravnog poretka iskazana je kroz neophodnost da se žrtvuju općeprihvaćeni standardi ali i norme zaštite ljudskih prava i sloboda, posebno prava na privatnost, onda kada to opravdavaju interesi društva u cjelini te posebno zahtjevi kaznenopravne zaštite. Ovu neophodnost u predmetu *Klass protiv Njemačke* još davne 1978. godine Europski sud, a povodom razmatranja tajnoga nadzora i njegovih implikacija na sustav vladavine prava, obrazlaže kao „(...) činjenicu koju sud, iako žali zbog toga, drži nužnom u savremenim uvjetima u demokratskom društvu, a u interesu nacionalne sigurnosti i prevencije nemira ili kriminaliteta (...)”⁵⁶.

U današnjim uvjetima, nema učinkovite istrage kaznenih djela bez implementacije ovakvoga vida istražnog postupanja. No, upravo zato što primjenom posebnih istražnih radnji mogu biti dovedena u pitanje neka od zajamčenih prava i sloboda u demokratskom društvu, to je i njihovo provođenje podvrgnuto vrlo strogim formalnim okvirima unutar kojih važno mjesto zauzima i određenje kaznenih djela čije otkrivanje, istraživanje i dokazivanje, uz ispunjenje ostalih procesnih pretpostavki, predstavlja opravdan temelj za poduzimanje ovog vida istražne djelatnosti. Iz navedenog razloga, iniciranje i primjena posebnih istražnih radnji dopušteni su samo u odnosu na ona protupravna ponašanja koja s obzirom na zaštićeni objekt, stupanj ugrožavanja ili povrede, odnosno način izvršenja ili neko drugo obilježje predstavljaju teška kaznena djela. Dakle, posebne istražne radnje ne mogu se provoditi u cilju otkrivanja, istraživanja i dokazivanja svih kaznenih djela, premda bi to vjerojatno umnogome olakšalo istražnu djelatnost tijela kaznenog progona, već se mogu poduzeti samo za ona kaznena djela kod kojih se radi o ugrožavanju ili povredi zaštićenog dobra veće vrijednosti ili u većem obimu, koji slijedom toga opravdavaju ograničavanje prava i sloboda pojedinaca i skupina osumnjičenih za njihovo (po)činjenje.

U BiH, uvažavajući činjenicu postojanja četiri u pravno-formalnom smislu odvojene krivičnopravne jurisdikcije, pitanje kataloga kaznenih djela koja mogu biti predmet poduzimanja posebnih istražnih radnji nije riješeno na posve identičan način. Prvenstveni razlog za to jesu objekti kaznenopravne zaštite koji nisu istovjetne prirode na državnoj i entitetskim odnosno razini Brčko distrikta BiH, i u tom smislu je i očekivano postojanje različitih rješenja. Vrijedno je napomenuti da je pitanje propisivanja kaznenih djela za čije se otkrivanje, istraživanje i dokazivanje mogu poduzeti posebne istražne, između ostalih pitanja u vezi s ovim vidom procesnog postupanja, razmatrao i Ustavni sud u predmetu U-5/16 od 1. 6. 2017. godine. Amandmani na procesne zakone koji su usvojeni nakon spomenute odluke Ustavnog suda donijeli su, s jedne strane, međusobno neharmonizirane liste kaznenih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje i, s druge strane, drugačija zakonska rješenja u odnosu na ranije važeće. Treba istaći i da su rješenja koja su uslijedila sada značajno restriktivnija, što posebno dolazi do izražaja u podizanju zakonskog minimuma s tri na pet godina kazne zatvora kao opće zakonske pretpostavke za dopustivost da kazneno djelo bude predmet poduzimanja posebnih istražnih radnji onda kada kazneno djelo

⁵⁶ *Klass i drugi protiv Njemačke*, § 68.

izričito svojim zakonskim nazivom nije propisano kao djelo za koje se mogu poduzeti navedene radnje. Novim rješenjima je međutim omogućeno da predmet posebnih istražnih radnji budu i kaznena djela, odnosno njihovi osnovni ili privilegirani oblici, za koja se može izreći i blaža kazna. To su npr. primanje i davanje dara ili drugih oblika koristi, pranje novca, porezna utaja ili prijevarena i druga kaznena djela, pri čemu se zakonodavac vodio argumentima otežane prirode otkrivanja i dokazivanja navedenih kaznenih djela uobičajenim istražnim putem. Isto tako, pojedine posebne istražne radnje po svom sadržaju i namjeni upravo i služe otkrivanju i dokazivanju specifičnih kaznenih djela te bi njihovo nepropisivanje dovelo u pitanje i potrebu da pojedine posebne istražne radnje i budu predviđene kaznenim zakonodavstvom. Jedan od takvih primjera je simulirano davanje potkupnine u vezi s kaznenim djelom primanja dara ili drugih oblika koristi. Konačno, pitanje primjene posebnih istražnih radnji ni jednom odredbom nije dovedeno u pitanje kada se radi o otkrivanju, istraživanju i dokazivanju kaznenih djela kao što su ona protiv čovječnosti i međunarodnog prava, terorizma i drugih najtežih kaznenih djela.

U BiH navedena kaznena djela kao što smo to već i istaknuli propisana su na četiri kaznenopravne razine – državnoj, entitetskim te Brčko distrikta BiH. Tako je katalog kaznenih djela u pogledu kojih se, uz ispunjenje i ostalih pravnih pretpostavki, mogu odrediti posebne istražne radnje, na državnoj razini propisan ZKP BiH. Radi se o kaznenim djelima iz čl. 117. d) i to: a) kaznena djela protiv integriteta BiH; b) kaznena djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom; c) kaznena djela terorizma; d) kaznena djela: izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti; protupravnog lišenja slobode; neovlaštenog prisluškivanja i zvučnog ili optičkog snimanja; povrede slobode opredjeljenja birača; krivotvorenja novca; krivotvorenja vrijednosnih papira; pranja novca; utaje poreza ili prevare; krijumčarenja; organiziranja grupe ljudi ili udruženja za krijumčarenje ili rasturanje neocarinjene robe; carinske prijevare; primanja dara i drugih oblika koristi; davanja dara i drugih oblika koristi; primanja nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem; davanja nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem; zlorabe položaja ili ovlasti; protuzakonitog oslobođenja osobe lišene slobode; pomoći počinitelju poslije učinjenog kaznenog djela; pomoći osobi koju je optužio međunarodni kazneni sud; sprečavanja dokazivanja; otkrivanja identiteta zaštićenog svjedoka; ometanja pravde; udruživanja radi činjenja kaznenih djela; organiziranog kriminala, e) druga kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.

U Brčko distriktu BiH, ZKP BDBiH u čl. 117 propisuje kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje. To su krivična djela: a) protiv države (glava XV), b) terorizma (glava XVIII), c) otmica (čl. 177); iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije (čl. 208); neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga (čl. 232); pranje novca (čl. 265); udruživanje radi počinjenja kaznenih djela (čl. 334); organizirani kriminal (čl. 336); primanje dara i drugih oblika koristi (čl. 374); davanje dara i drugih oblika koristi (čl. 375); primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem (čl. 376); davanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem (čl. 376a); zloraba položaja ili ovlasti (čl. 377); nezakonito pogodovanje (čl. 377a); oštećenje računalnih podataka i programa (čl. 387); računalna prijevarena (čl. 389) i računalna sabotaža (čl. 392) i d) kaznena djela za koje je propisana kazna zatvora najmanje pet godina ili teža kazna.

U Federaciji BiH posebne istražne radnje se sukladno čl. 131. Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH⁵⁷ mogu odrediti za kaznena djela: a) unošenje opasnih materija u Federaciju (čl. 160), izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti (čl. 163), protupravno lišenje slobode (čl. 179), neovlašteno prisluškivanje i zvučno snimanje (čl. 188), neovlašteno optičko snimanje (čl. 189), povreda slobode odlučivanja birača (čl. 195), oduzimanje djeteta ili maloljetnika (čl. 217), nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela (čl. 231), oštećenje, uništenje i nedozvoljeni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode (čl. 321), nedozvoljeno obavljanje

⁵⁷ Zakon o kaznenom postupku Federacije BiH („Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 09/09, 12/10, 08/13, 59/14, 74/20).

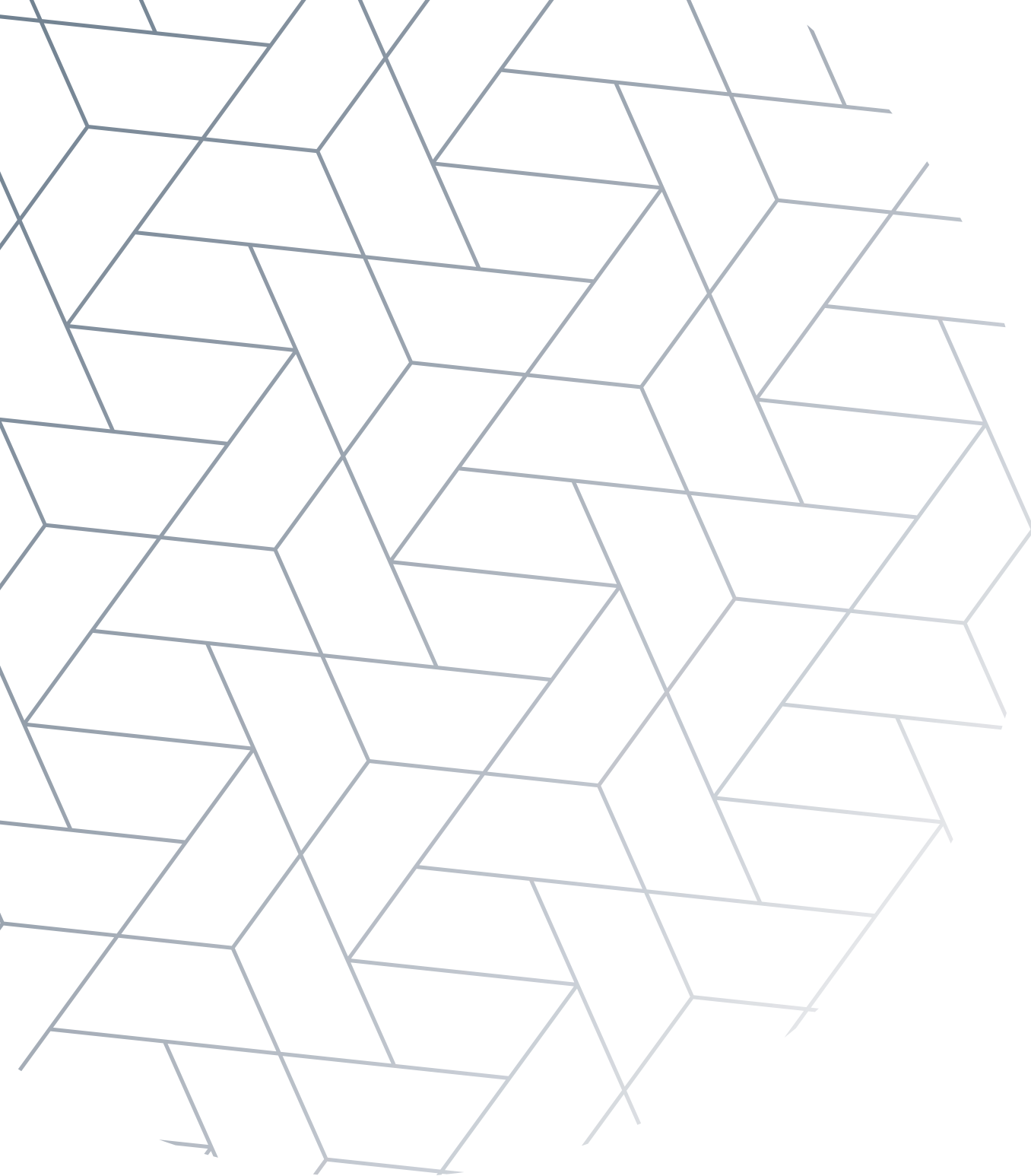

istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture (čl. 322), udruživanje radi činjenja kaznenih djela (čl. 340), prinuda prema osobi koja vrši pravosudnu funkciju (čl. 359a.), uništenje ili prikrivanje arhivske građe (čl. 368), davanje dara i drugih oblika koristi (čl. 381), oštećenje računalnih podataka i programa (čl. 393), računalno krivotvorenje (čl. 394), računalna prijevara (čl. 395), ometanje rada sustava i mreže elektronske obrade podataka (čl. 396), neovlašteni pristup zaštićenom sustavu i mreži elektronske obrade podataka (čl. 397); b) za druga kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.

Katalog ovih kaznenih djela u Republici Srpskoj propisan je čl. 235. ZKP RS koji obuhvata kaznena djela: a) protiv ustavnog uređenja i sigurnosti Republike Srpske, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, c) terorizma i d) za koja se prema Kaznenom zakoniku može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.

Promatrajući strukturu predstavljenih zakonskih kataloga, uz uvažavanje posebnosti koje proizlaze iz već u ovom tekstu ranije istaknute nepodudarnosti objekata kaznenopravne zaštite na državno-pravnoj razini s jedne, i entiteta, odnosno Brčko distrikta, s druge strane, može se uočiti sljedeće:

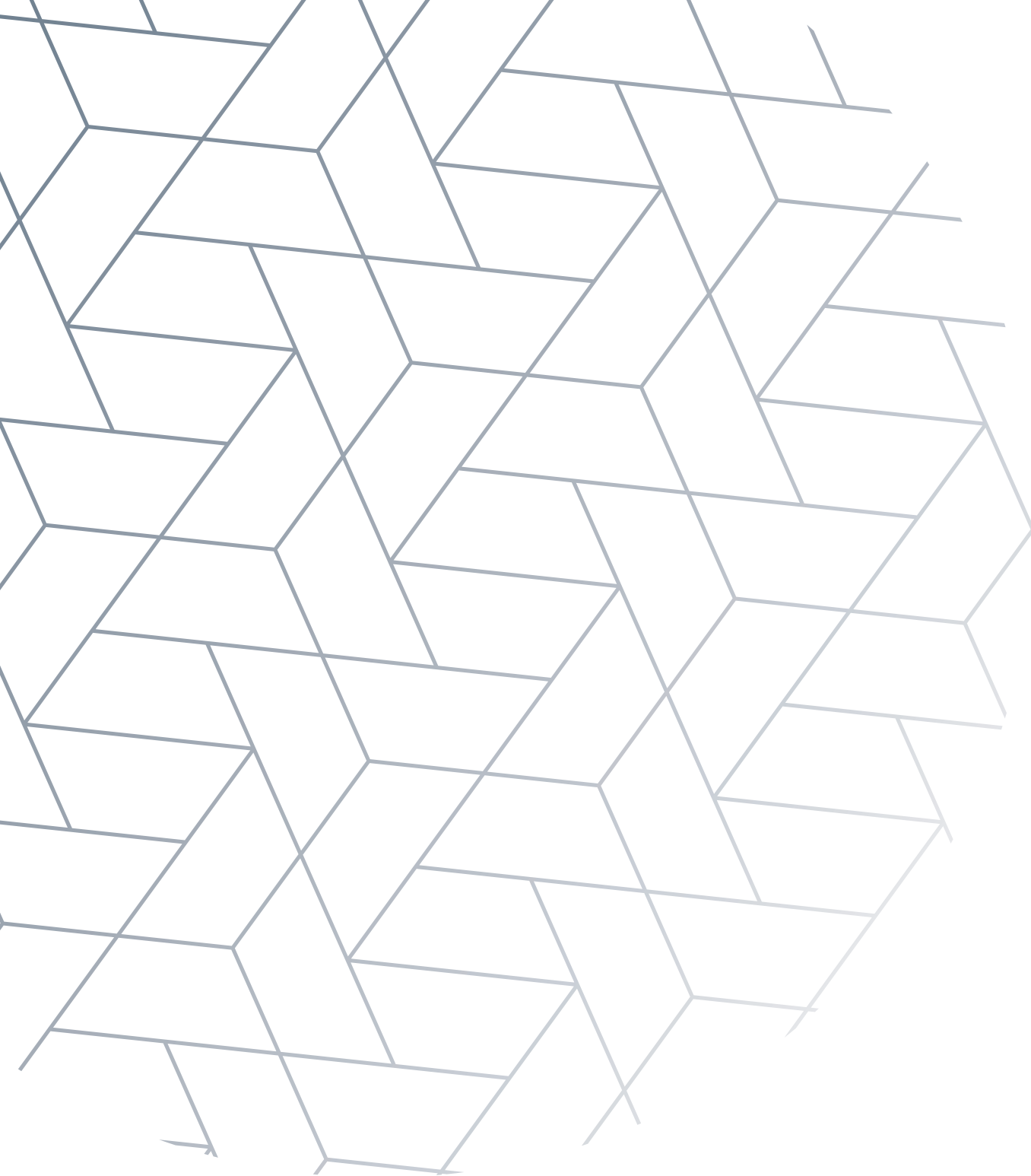
1. Na svim zakonodavnim razinama u BiH kao jedan od izričitih kriterija zakonske dopustivosti primjene posebnih istražnih radnji određen je donji minimum kazne zatvora od pet godina ili teža kazna. Ovakvim određenjem primjena posebnih istražnih radnji ograničena je isključivo na teška kaznena djela.
2. Stupanj povrede ili ugrožavanja individualnih i kolektivnih vrijednosti u slučaju počinjenja određenih kaznenih djela toliko je intenziteta da unatoč tome što su za takva kaznena djela propisane posebno teške kazne, te već ulaze u okvire kaznenih djela za koja se mogu izreći kazne zatvora od pet godina ili teže kazne, zakonodavci ih i posebnim dodatnim propisivanjem čine dijelom kataloga kaznenih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje. Primjer za to su kaznena djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, kaznena djela terorizma i druga.
3. Posebnu skupinu kaznenih djela unutar predstavljenih kataloga čine i individualno određena kaznena djela za koja se (ili njihove privilegirane oblike) mogu izreći i kazne ispod zakonskog minimuma od pet godina, koja zbog zaštićenog objekta, načina izvršenja, sredstava izvršenja, teških posljedica ili drugih svojih obilježja neizostavno i trebaju biti predmetom otkrivanja i dokazivanja putem posebnih istražnih radnji. U predstavljenim katalogima, ova su kaznena djela brojna, izuzev kataloga iz ZKP RS, a posebno treba ukazati i na to da se radi i o koruptivnim kaznenim djelima te onima iz sfere organiziranog kriminala koja su zbog otežanog otkrivanja i dokazivanja i bila razlogom implementiranja posebnih istražnih radnji u sustav kaznenog prava u BiH 2003. godine.

Obrazloženi prijedlog tužioca za određivanje posebnih istražnih radnji*

* Autori: Meliha Dugalija, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo; Šejla Drpljanin, Tužilaštvo Brčko distrikta BiH; Diana Kajmaković, Tužilaštvo BiH i dr. Miodrag Bajić, Republičko javno tužilaštvo Republike Srpske – Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala.

II. 1. Zakonski uvjeti neophodni za podnošenje obrazloženog prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji

Posebne istražne radnje mogu se primijeniti protiv osumnjičenog za kojeg postoje **osnovi sumnje** da je sam ili s drugim osobama počinio krivično djelo za koje se mogu odrediti posebne istražne radnje (v. prethodna izlaganja, I. 4), kao i protiv osumnjičenog za kojeg postoje osnovi sumnje da s drugim osobama učestvuje u počinjenju krivičnog djela za koje se mogu odrediti posebne istražne radnje. Osnovi sumnje da je određena osoba sama ili s drugim osobama učestvovala ili učestvuje u krivičnom djelu moraju postojati prije određivanja neke od posebnih istražnih radnji propisanih zakonom. Posebne istražne radnje mogu se odrediti i prema osobi za koju postoje osnovi sumnje da osumnjičenom odnosno od osumnjičenog prenosi informacije u vezi s krivičnim djelom, odnosno da osumnjičeni koristi njeno sredstvo telekomunikacije.

Osnovi sumnje moraju se odnositi na konkretnu osobu kao pretpostavljenog izvršioca krivičnog djela, u smislu da predstavljaju izvore saznanja o činjenicama iz kojih proizlazi vjerovatnost, odnosno sumnja da je određena osoba izvršila krivično djelo za koje zakon dopušta primjenu posebnih istražnih radnji. Tužilac utvrđuje postojanje osnova sumnje na osnovu radnji i mjera koje se poduzimaju na osnovu čl. 218. i 219. ZKP BiH⁵⁸. Dakle, zaključak o postojanju osnova sumnje rezultat je već poduzetih provjera određenih činjenica o osumnjičenoj osobi kao izvršiocu određenog krivičnog djela.

Prije upućivanja prijedloga za provođenje posebnih istražnih radnji tužilac donosi naredbu o provođenju istrage kada poduzete radnje ukazuju na to da postoji osnov sumnje da je počinjeno krivično djelo. U naredbi za provođenje istrage potrebno je jasno opisati krivičnopravne radnje koje se osumnjičenom stavljaju na teret. Naredba se može mijenjati i proširivati u slučaju otkrivanja novih počinilaca, činjenica ili dokaza, kao i u odnosu na druga krivična djela koja njom nisu bila obuhvaćena. Također, u složenim predmetima organiziranog kriminala u kojima se primjenjuju posebne istražne radnje, tužilac će izraditi plan provođenja istrage, što pretpostavlja i osnivanje tima za rad na tom predmetu koji se sastoji od tužioca i istražitelja iz agencije koja provodi posebne istražne radnje.

Drugi opći uvjet za određivanje posebnih istražnih radnji je ispunjen tek **ako ne postoji mogućnost pribavljanja dokaza na drugi način ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama**. Jasna je potreba da se u obrazloženom prijedlogu za primjenu posebnih istražnih radnji navedu konkretni razlozi zašto se nisu pribavili dokazi na drugi način i koje su se istražne radnje poduzimale u cilju prikupljanja dokaza prije podnošenja prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji.

Izostanak jednog od uvjeta predstavlja bitnu smetnju za određivanje posebnih istražnih radnji. Tužilac je dužan sudiji za prethodni postupak podnijeti obrazloženi prijedlog i tako sudu ponuditi sve zakonom propisane elemente za donošenje naredbe kojom se određuju posebne istražne radnje, a obaveza je suda da te elemente provjeri. Naredba sudije za prethodni postupak sadrži iste podatke kao i prijedlog tužioca, kao i utvrđivanje trajanja naređene mjere. Nezakonito postupanje, kako u određivanju posebnih istražnih radnji, tako i u njihovoj primjeni, može dovesti do proglašenja dokaza nezakonitim (v. naredna izlaganja u ovom poglavlju, posebno II. 2. 2).

⁵⁸ Isti sadržaj propisuju i čl. 218. i 219. ZKP BDBiH, čl. 233 i 234. ZKP FBiH, čl. 224. i 225. ZKP RS.

Pored navedenog bitno je da se prije upućivanja obrazloženog prijedloga sudu za određivanje posebnih istražnih radnji donese odluka koje posebne istražne radnje je nužno provoditi, odnosno za koje se može pretpostaviti da će dati rezultat, da se ne bi došlo u situaciju da se besperspektivno izvode neke radnje, a time nepotrebno troše materijalna sredstva i ljudski resursi. Prema tome, ako tužilac predlaže primjenu jedne ili više posebnih istražnih radnji morat će za svaku od njih ukazati na bitne okolnosti za određivanje tih posebnih istražnih radnji, navesti način njihovog izvršenja i obim trajanja radnje.

Konačno, tužilac i ovlaštene službene osobe moraju usko sarađivati prije podnošenja prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji, a sve kako bi se sačinio kvalitetan prijedlog koji će biti potkrijepljen dokazima iz kojih proizlazi osnov sumnje da je osumnjičena osoba počinila krivično djelo, kao i razloge iz kojih se može zaključiti da su iscrpljene sve mogućnosti pribavljanja dokaza određivanjem i izvršenjem drugih radnji dokazivanja.

Obrazloženi prijedlog tužioca za određivanje posebnih istražnih radnji mora sadržavati konkretizaciju osnova sumnje da je osumnjičeni počinio krivično djelo, odnosno nije dovoljno samo navesti da postoje saznanja da je određena osoba izvršila krivično djelo (v. naredna izlaganja u ovom poglavlju, posebno II. 2.2.). Neprihvatljivo je paušalno navođenje zakonskih normi o sadržaju obrazloženog prijedloga tužioca, bez obrazloženja konkretnih i objektivnih razloga, kako po pitanju postojanja osnova sumnje, tako i da se dokazi nisu mogli pribaviti na drugi način ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama. Shodno tome, neophodno je: činjenično opisati radnje izvršenja osumnjičene/ih osobe/a i navesti raspoložive dokaze iz kojih proizlazi takvo utvrđenje; unijeti sve podatke o osumnjičenim osobama; ukazati na povezanost osumnjičenih osoba u izvršenju krivičnog djela; ukazati na činjenicu da osumnjičene osobe koriste mobilne telefone (telekomunikacione usluge telekom-operatera i/ili druge softverske mobilne aplikacije za komunikaciju) u cilju dogovaranja izvršenja krivičnog djela; procjenu drugih načina i radnji izvršenja krivičnog djela i njihovu dinamiku; stepen vjerovatnoće da će osumnjičeni nastaviti koristiti određena sredstva komunikacije čiji se nadzor traži; opis stepena ugroženosti javne sigurnosti s ciljem sprečavanja kriminala i slično.

Posebno treba istaći da je prije upućivanja prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji potrebno s policijskim organima i preduzećima koja su zadužena za izvršavanje i tehničko provođenje posebnih istražnih radnji, utvrditi mogućnost njihove realizacije i tehničke izvodljivosti.

Prilikom razmatranja mogućnosti primjene posebnih istražnih radnji uvijek treba voditi računa o postojanju srazmjere između težine počinjenog krivičnog djela i osnovnih ljudskih prava koja se narušavaju primjenom posebnih istražnih radnji, a sve kako bi se uzeli u obzir interesi javne sigurnosti i zaštite prava pojedinca u demokratskom društvu. S tim u vezi primjenu posebnih istražnih radnji prate općeprihvaćeni principi, koji su, između ostalog, navedeni i u rezoluciji XVI kongresa Međunarodnog udruženja za krivično pravo održanog 1999. godine u Budimpešti, a prema kojima se saznanja i rezultati do kojih se dolazi primjenom posebnih istražnih radnji mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku samo ukoliko su poduzete u skladu s načelima legaliteta, supsidijarnosti, srazmjernosti i sudskog nadzora (v. prethodna izlaganja, I.3.).

II. 2. Sadržaj obrazloženog prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji

Provođenje posebnih istražnih radnji predstavlja specifičan način prikupljanja dokaza protiv osumnjičene/ih osoba koja/e vrše krivična djela, koji odstupa od uobičajenih načina provođenja istražnih radnji odnosno radnji dokazivanja. U tom smislu, mora se postupati s dodatnim oprezom kako se ne bi doveo u opasnost cilj istrage.

Zbog toga, ovlaštena osoba dužna je odrediti tajnost podataka određenim stepenima tajnosti koje propisuje Zakon o zaštiti tajnih podataka BiH („interno”, „povjerljivo”, „tajno” i „vrlo tajno”).⁵⁹ Osobe ovlaštene za određivanje stepena tajnosti „interno”, „povjerljivo” i „tajno” su između ostalih i tužioci na svim nivoima u BiH.

Tužilac, prilikom određivanja stepena tajnosti, dužan je izvršiti procjenu o mogućoj štetnosti za sigurnost ako bi taj podatak bio dostupan neovlaštenoj osobi, te na osnovu takve ocjene odrediti stepen tajnosti podacima. Ta ocjena se sačinjava u pismenoj formi. U ovisnosti o stepenu tajnosti podataka, takvim dokumentima se pristupa i raspolaže u skladu s procedurama pobliže propisanim Zakonom o zaštiti tajnih podataka BiH, kao i posebnim pravilnicima koje donose nadležne i ovlaštene institucije o postupku i načinu obrade tajnih podataka koje je dužna donijeti svaka institucija koja obrađuje tajne podatke.

Ovakva procedura obavezuje sve učesnike u provođenju posebnih istražnih radnji. Sadržina ovako sačinjenog akta predstavlja službenu tajnu, te njegovo neovlašteno otkrivanje povlači krivičnopravnu odgovornost.

S tim u vezi, u obrazloženom prijedlogu precizno se navodi popis svih akata koji se dostavljaju u prilogu prijedloga. Prijedlog se dostavlja sudu upakiran u kovertu zaštićenu od neovlaštene upotrebe otiskom službenog pečata institucije koja prijedlog dostavlja. Prilikom sačinjavanja prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji potrebno ga je dostaviti u jednom primjerku za sud, dok je prilikom izdavanja naredbe za određivanje posebnih istražnih radnji, naredbu neophodno sačiniti u dovoljnom broju primjeraka za tužilaštvo, policijske agencije koje učestvuju u provođenju posebnih istražnih radnji, operatere telekomunikacija kao pružatelje telekomunikacionih usluga, a sve u cilju zakonitog provođenja naredbe suda u skladu s načinom, obimom i trajanjem navedenim u naredbi.

Sadržaj obrazloženog prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji propisan je čl. 118. st. (1) ZKP BiH⁶⁰. Prema ovoj odredbi obrazloženi prijedlog tužioca sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja poduzima, osnove sumnje iz čl. 116. st. (1) ili (3) tog zakona⁶¹, razloge za njeno određivanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju određivanje radnje, navođenje radnje koja se zahtijeva, način njenog izvođenja, obim i trajanje radnje.

⁵⁹ Prema čl. 8. Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH („Službeni glasnik BiH” broj 54/05): „Tajnim podatkom se smatra podatak čije bi otkrivanje neovlaštenoj osobi, sredstvima javnog informisanja, organizaciji, instituciji, tijelu ili drugoj državi, odnosno tijelu druge države, moglo prouzrokovati ugrožavanje integriteta Bosne i Hercegovine, osobito u područjima: a) javne sigurnosti, b) odbrane, c) vanjskih poslova i interesa, d) obavještajnih i sigurnosnih interesa Bosne i Hercegovine, e) komunikacijskih i drugih sistema bitnih za državne interese, sudstvo, projekte i planove od značaja za odbrambenu i obavještajno sigurnosnu djelatnost i f) naučnih, istraživačkih, tehnoloških, ekonomskih i finansijskih poslova od značaja za sigurnost funkcionisanja institucija Bosne i Hercegovine, odnosno sigurnosnih struktura na svim razinama državnog uređenja Bosne i Hercegovine.”

⁶⁰ Isti sadržaj propisuju i čl. 118. stav (1) ZKP BDBiH, čl. 132. stav (1) ZKP FBiH, čl. 236. stav (1) ZKP RS.

⁶¹ Up. čl. 116. stav (1) i (3) ZKP BDBiH, čl. 130. ZKP FBiH, čl. 234. ZKP RS.

II. 2. 1. Podaci o osobi protiv koje se radnja poduzima

Prijedlog mora sadržavati podatke o osobi za koju postoje osnovi sumnje da vrši krivično djelo i prema kojoj se podnosi prijedlog za određivanje posebnih istražnih radnji, što podrazumijeva sve raspoložive podatke o toj osobi u momentu podnošenja prijedloga uključujući, a ne ograničavaju se na: ime i prezime, nadimak, datum rođenja, podatke o roditeljima, mjestu rođenja, adresi prebivališta/boravišta, jedinstvenom matičnom broju, podacima o ličnim dokumentima.

U praktičnom izvođenju posebnih istražnih radnji, moguće je da agencije za provođenje zakona nisu u mogućnosti pribaviti sve podatke o osumnjičenoj osobi odnosno da raspolažu nekim drugim utvrđenim identifikacionim podacima ili karakteristikama te osobe koje mogu dovesti do utvrđivanja identiteta, a za koju postoje osnovi sumnje da vrši krivično djelo.

Ovo naročito dolazi do izražaja pri izvršenju krivičnih djela od strane većih kriminalnih grupa organiziranih tako da u svom sastavu broje znatno veći broj osoba. Cilj primjene posebnih istražnih radnji svakako jeste individualizirati sve umiješane osobe, prikupiti saznanja o načinu funkcioniranja kriminalne grupe, metodama rada, unutarnoj hijerarhijskoj organizaciji i načinu komuniciranja članova unutar nje. U takvim situacijama, rukovodeći se ciljevima istrage, neophodno je navesti određene karakteristike te osobe, tako da je prijedlog moguće usmjeriti prema osobi koja se može identificirati na druge načine, npr. kao korisnik određenog telefonskog broja koji se stavlja pod nadzor i tehničko snimanje, nadimak, karakteristike vezane za izgled osumnjičenog ili vozila koje koristi. Ovakvo postupanje mora biti izuzetno, a provođenje posebne istražne radnje treba se svesti na najkraći mogući vremenski period, te redovno i ažurno poduzimati sve druge radnje kako bi se utvrdio identitet te osobe, te dalje provođenje mjere usmjeriti na konkretnu identificiranu osobu.⁶²

II. 2. 2. Osnovi sumnje da osoba učestvuje ili je učestvovala u izvršenju krivičnog djela

Osnovi sumnje iz čl. 116. st. (1) ili (3) ZKP BiH predstavljaju određen stepen sumnje da neka osoba učestvuje u izvršenju krivičnog djela, što predstavlja određen stepen sumnje zasnovan na saznanjima policijskih agencija o kriminalnom djelovanju neke osobe, a s kojim počinje istraživanje nekog događaja. Dakle, osnovi sumnje mogu se zasnivati na podacima i informacijama čiji izvori i sadržina moraju biti takvi da daju mogućnost da su tačni. Osnove sumnje je nužno detaljno obrazložiti i potkrijepiti iznesene navode i tvrdnje, te sudu dostaviti sve raspoložive i prikupljene informacije u vezi s počiniocem i njegovim kriminalnim djelovanjem.

Tako, npr. u praksi se osnov sumnje potkrepljuje saznanjima policijskih službenika pretočenim u službene zabilješke u kojima se iznose spoznaje o osumnjičenoj osobi, njenom djelovanju, kretanju, druženju s osobama iz kriminalnog miljea, provjerama izvršenim za te osobe, saznanjima o navikama osumnjičene osobe, stilu života, materijalno-finansijskom stanju, vlasništvu nad imovinom i svim drugim činjenicama koje mogu biti od značaja za osobu za koju se ima namjera podnijeti prijedlog za određivanje posebnih istražnih radnji.

⁶² Tako se u predmetu Suda BiH (br. X-KŽ-07/486 od 20. 10. 2009) navodi da se osnovano žalbom ukazuje na propust suda kada je u pitanju određivanje posebnih istražnih radnji prema više NN osoba. „(...) osnovi sumnje se moraju odnositi na konkretnu osobu kao pretpostavljenog izvršioca krivičnog djela, u smislu da predstavljaju izvore saznanja o činjenicama iz kojih proizilazi vjerovatnost, odnosno sumnja da je određena osoba izvršila krivično djelo za koje zakon dopušta primjenu posebnih istražnih radnji. Zbog toga se osnovano žalbom optuženog B. ukazuje na evidentni propust suda u pogledu određivanja posebnih istražnih radnji prema više NN osoba, budući da je ispravno odrediti ih isključivo i samo prema poznatoj osobi, ili osobi koja je određiva prema određenim utvrđenim karakteristikama.”

Također se često zahtijeva prikupljanje relevantnih informacija od određenih osoba koje mogu imati spoznaje o samom počinocu, njegovom djelovanju, povezanosti s drugim osobama, načinu ponašanja u kriminalnom djelovanju poput opreznosti i pojačanoj kontroli kretanja. Takve osobe predstavljaju operativne veze i saradnike policije koji svjesno, voljno i tajno sarađuju s policijskim agencijama i pružaju informacije o krivičnom djelu, počinocima, načinu djelovanja, mjestu gdje bi se mogli pronaći dokazi i tome slično. Značajno je naglasiti da ove osobe nisu niti imaju svojstvo informatora, za što je neophodna sudska naredba. Ukoliko se izvrši procjena da te osobe mogu dati korisne informacije o samom počinocu krivičnog djela, grupi koju je organizirao za izvršenje krivičnog djela, omogućiti pristup organiziranoj grupi, te dati veći doprinos u provođenju istrage, tužilac predlaže da se upravo ta osoba odredi za informatora, s tim da se podaci i informacije o toj osobi sudu dostavljaju u posebnom omotu.

II. 2. 3. Razlozi za određivanje posebnih istražnih radnji i ostale bitne okolnosti

Razlozi za određivanje posebnih istražnih radnji i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju poduzimanje radnji odnose se na detaljno obrazlaganje razloga zbog kojih nije moguće pribaviti dokaze na drugi način ili je njihovo pribavljanje povezano s nesrazmjernim teškoćama. Na ovaj način vrši se test nužnosti određivanja posebnih istražnih radnji, odnosno kontrola opravdanosti njihovog određivanja provjerom od strane suda da li se dokazi mogu pribaviti na drugi način, da li su iscrpljene sve druge radnje dokazivanja propisane procesnim zakonodavstvom, da li je određivanje posebnih istražnih radnji nužno i u kojoj mjeri je neophodno zadiranje javne vlasti u pravo na privatnost pojedinca, a sve u cilju ostvarenja jednog od legitimnih ciljeva.

U tom kontekstu, prije podnošenja prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji, nužna je intenzivna saradnja tužilaštva i policijskih agencija u cilju prethodnog nalaganja i izvršenja svih drugih redovnih radnji dokazivanja uključujući saslušanje svjedoka, pretresanje stana, prostorija i potencijalno osumnjičenih osoba, privremeno oduzimanje predmeta, pribavljanje telekomunikacionih podataka od ovlaštenih operatera telekomunikacija, pretres osoba koje se dovode u vezu s osumnjičenima i tome slično. Nakon što se dokazi ne uspiju pribaviti na takav način, te nakon što su iscrpljene redovne radnje dokazivanja, nadležni tužilac podnosi prijedlog sudu za određivanje posebnih istražnih radnji s obrazloženjem u kojem se navodi koje su redovne istražne radnje poduzete, koji rezultati su time dobijeni, do kojih dokaza se došlo, ocjenu o nedostatnosti za dokazivanje krivičnopravne odgovornosti osumnjičenih osoba, kao i obrazloženje koje mjere se zahtijevaju, što obavezno uključuje obrazloženje nužnosti zadiranja javne vlasti u osnovna prava i slobode pojedinca.

Prethodno navedeno podržava i sudska praksa. Tako je, npr. Sud BiH u predmetu br. S1 2 K 010234 14 Kkž od 16. aprila 2015. godine (pasusi 30, 33 i 34) naveo: „(...) izdate naredbe ne sadrže ni minimum obrazloženja u pogledu osnova sumnje zbog kojih se izdaju prema osumnjičenim licima. (...) Samo pominjanje riječi osnovi sumnje u uvodnom dijelu naredbe nije dovoljno bez konkretizacije dokaza na osnovu kojih se došlo do takvih zaključaka (...) Isto se odnosi i na ispunjenje drugog preduslova (...) da se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili je njihovo pribavljanje povezano sa nesrazmjernim teškoćama. (...) Naredbe kojima su određene posebne istražne radnje prema osumnjičenima nisu sadržavale dovoljno konkretizacije u pogledu činjenične osnove i dokaza na osnovu kojih je sudija za prethodni postupak utvrdio postojanje osnova sumnje. Također, iste nisu sadržavale ni bilo kakvu argumentaciju u vezi sa opravdanošću određivanja posebnih istražnih radnji (...) čak nema nikakvog pomena ni o bilo kakvom pokušaju pribavljanja dokaza određivanjem drugih istražnih radnji. (...) S tim u vezi, valja primijetiti da ni prijedlozi tužioca koji su prethodili izdavanju naredbi, nisu ispunjavali standarde nužne konkretizacije i obrazloženosti (...) kakve zahtijeva Europski sud za ljudska prava (...).

Takve, manjkave naredbe sudije za prethodni postupak na osnovu kojih su poduzimane posebne istražne radnje, nisu dakle, ispunjavale kriterije i standarde nužne konkretizacije i obrazloženosti opisane u odluci Evropskog suda za ljudska prava (...) te se svi dokazi pribavljeni provođenjem posebnih istražnih radnji na osnovu takvih, manjkavih naredbi, imaju smatrati plodovima otrovne voćke.”

Ovakva praksa kako Evropskog suda za ljudska prava, tako i domaćih sudova potvrđena je i drugim donesenim odlukama, zbog čega je nužno, prilikom sačinjavanja prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji, voditi računa o obrazloženosti osnovnih elemenata koje zakon propisuje za određivanje tajnih mjera nadzora.

II. 2. 4. Navođenje radnje koja se zahtijeva

Prilikom sačinjavanja obrazloženog prijedloga neophodno je jasno i precizno odrediti koja radnja se namjerava provoditi, s tim da je uputno dati obrazloženje zašto se traži provođenje konkretne istražne radnje, okolnosti iz kojih proizlazi da će provođenje te radnje dati rezultate, koji dokazi se namjeravaju pribaviti provođenjem te radnje (sa što manje zadiranja u pravo na privatnost pojedinca pokušati ostvariti maksimalno mogući rezultat u smislu prikupljanja dokaza).

Pri procjeni nadležnog tužioca o činjenicama koje ga opredjeljuju za određenu vrstu posebne istražne radnje koju namjerava provesti, neophodno je rukovoditi se naprijed spomenutim, te tehničkim mogućnostima izvedbe zahtijevane radnje i raspoloživim ljudskim kapacitetima za njenu provedbu (v. izlaganja II. 2. 5).

II. 2. 5. Način izvođenja i obim posebne istražne radnje

Način izvođenja posebne istražne radnje podrazumijeva opisivanje radnji koje se imaju poduzeti ne otkrivajući taktičke i tehničke metode i načine provođenja određenih radnji, a koje agencije za provođenje zakona propisuju svojim internim procedurama i štite od neovlaštenog otkrivanja. Ono što se zahtijeva, a sve kako bi se postupalo u skladu s načelom zakonitosti, to je da se opiše način izvođenja radnje koja se namjerava poduzeti.

Određivanje posebne istražne radnje *nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija* podrazumijeva privremeno presretanje i snimanje telekomunikacija, snimanje telefonskih razgovora opremom za zakonito presretanje i snimanje, svakodnevno snimanje i izlistavanje dolaznih i odlaznih poziva, sms poruka, IMEI brojeva mobilnih telefonskih aparata u kojima se koristi pretplatnička kartica određenog broja uz praćenje i izlistavanje čekiranih baznih stanica preko kojih osumnjičeni upotrebom mobilnih telefona ostvaruju komunikaciju. Također, primjera radi, prilikom upućivanja prijedloga za određivanje posebne istražne radnje nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija sudu, treba ukazati na to da osumnjičena osoba koristi sredstva komunikacije (mobilni telefon, fiksni telefon, prijenosni računar i slično) za ostvarivanje kontakata s drugim osobama u cilju izvršenja krivičnog djela, da na taj način vrši dogovore o, primjera radi, mjestu i vremenu isporuke opojne droge, osobama i vozilima koja će doći na kontakt i druge bitne okolnosti. Naprijed opisani način provođenja ove posebne istražne radnje ne predstavlja pravilo za svaki slučaj postupanja. U zavisnosti od potreba i ciljeva istrage, kvaliteta dokaznog materijala koji se pribavlja, od značaja može biti, primjera radi, utvrđivanje IMEI brojeva mobilnih telefona u kojima se koristi pretplatnička kartica. Ovo naročito jer se u praksi često događa da osumnjičene osobe mijenjaju kako pretplatničke kartice, tako i mobilne telefone, te na taj način znatno otežavaju prikupljanje dokaza; ili čekiranje baznih stanica može biti od naročitog značaja prilikom provođenja posebne istražne radnje tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba, transportnih sredstava ili predmeta koji stoje u vezi s njima kada se

vrši tajna pratnja osumnjičene osobe koja se namjerava sastati s određenom osobom radi izvršenja krivičnog djela, pa kada telefonskim putem ostvaruje kontakt, bazna stanica telekom-operatera bilježi njegov signal i određuje područje u kom se osumnjičena osoba nesporno nalazi. Bitno je naglasiti da nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija ne podrazumijeva nadzor samo i isključivo mobilne i fiksne telefonije, nego i sve druge uređaje koji služe za komunikaciju ili posredstvom kojih se omogućava druga vrsta komunikacija. Tako se, primjera radi, ovom posebnom istražnom radnjom može zahtijevati nadzor pristupa internetskim sadržajima, te se zahtijevati presretanje i snimanje cjelokupnog internetskog saobraćaja osumnjičene osobe preko nadzora njenog korisničkog internetskog naloga. Riječ je o uslugama koje pruža ovlašteni pružatelj internetskih usluga (*internet service provider*), a nadzor nad njima se izvršava upotrebom sistema za presretanje telekomunikacija (vidjeti presudu Evropskog suda za ljudska prava *Copland v. United Kingdom*, predstavka broj 62617/00 od 3. 4. 2007. godine).

Pri opisivanju načina izvođenja posebne istražne radnje *pristupa kompjuterskim sistemima i kompjuterskog sravnjenja podataka* neophodno je ukazati i precizirati kojem kompjuterskom sistemu se pristupa, kojim podacima i koje sravnjenje podataka se traži po rasterskim pretragama, što predstavlja pretragu podataka po određenom, unaprijed zadanom pojmu pretrage koji može obuhvatiti informacije različite prirode, od zdravstvenih kartona, poreskih evidencija, stanja bankovnog računa i kretanja novca na računu i slično, a što uključuje njihovo prikupljanje i snimanje. Ova radnja je usko vezana za korištenje računara, računarskih programa i sistema, međutim, činjenica je da se ova posebna istražna radnja nije do sada primjenjivala u praktičnim predmetima postupanja zbog nedovoljne tehničke opremljenosti policijskih agencija, te nedovoljnog znanja u kojoj vrsti predmeta i na koji način bi se mogla primjenjivati.

Način provođenja posebne istražne radnje *nadzora i tehničkog snimanja prostorija* podrazumijeva davanje ovlaštenja službenim osobama policijskih agencija za neposredni ulazak u prostorije koje osumnjičena osoba koristi, a što uključuje njegov privatni prostor, dom i druge prostore, uključujući i službene prostorije koje osumnjičena osoba koristi, na način da će se izvršiti postavljanje tehničkih uređaja za nadzor, snimanje i prijenos audio-video signala, pod uvjetom da se sumnja da osumnjičeni koristi takve prostore za sastajanje s određenim osobama u cilju dogovora o izvršenju krivičnog djela ili pripremanju krivičnog djela ili poduzima same radnje izvršenja krivičnog djela, uz ovlaštenje da po isteku ili obustavi ove radnje izvrši uklanjanje prethodno postavljenih uređaja.

Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava ili predmeta koji stoje u vezi s njima provodi se neposrednim tehničkim snimanjem i fotografiranjem uređajima za nadzor kretanja, nadzor, prijenos i snimanje audio-video signala. Navedenu radnju često, osim ovlaštene policijske agencije, provode i prikriveni istražitelji u kontaktima s osumnjičenim osobama. Često se tužilačkim prijedlozima zahtijeva određivanje tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima koje sud odredi u trajanju od 30 dana. To je vrijeme u kojem se tajno praćenje, shodno objektivnim kapacitetima, efektivno izvršava u periodu od sedam dana, pri čemu se nepotrebno troši vrijeme određeno naredbom, a tokom kojeg se ne djeluje invazivno na pojedinačno pravo pojedinca. Preporuka je zato tražiti izdavanje naredbe suda na dane odnosno na onoliko dana koliko je potrebno za obavljanje tajne pratnje koja bi bila efektivna, a u okviru mjesec dana od dana izdavanja naredbe.

Također, često, u situacijama kada osumnjičena osoba ne napušta svoj privatni prostor, bez potrebe stvarnog praćenja osobe, provođenje ove mjere dovodi do nepotrebnog trošenja ljudskih kapaciteta.

Korištenje informatora kao posebna istražna radnja provodi se tako što se davanjem svojstva informatora određenoj osobi omogućava da stupi u kontakt sa osumnjičenim osobama i drugim osobama za koje postoje

osnovi sumnje da zajedno sa osumnjičenim učestvuju u izvršenju krivičnog djela, a koja će *prikupljati informacije koje se odnose na dogovaranje osumnjičenih i drugih osoba* o aktivnostima iz kojih proizlaze osnovi sumnje da se priprema ili vrši konkretno krivično djelo za koje se naredba suda traži. Ovu posebnu istražnu radnju provodi informator nadležne policijske agencije koja toj osobi daje kodni naziv, te je zavodi u dnevnik informatora, a pod nadzorom ovlaštenih policijskih službenika zaduženih za nadzor te osobe, uz korištenje raspoložive opreme policijske agencije za određivanje posebnih istražnih radnji, a u cilju dokumentiranja postupanja informatora. Ova radnja podrazumijeva prethodno pribavljanje podataka o osobi koja će se koristiti kao informator, a koji se sudu dostavljaju u posebnom omotu. Sva saznanja do kojih dođe informator prenosi ovlaštenoj službenoj osobi koja je određena za njegov nadzor, a o čemu se sačinjava pismeni izvještaj koji može pratiti i imati priloge u obliku audio ili video zapisa. To predstavlja dokazni materijal koji je rezultat provođenja ove posebne istražne radnje i tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba. Ovakav pristup omogućava sveobuhvatnu i djelotvornu kontrolu, te umanjuje mogućnost zloupotreba.

Korištenje prikrivenih istražitelja kao posebno obučених policijskih službenika podrazumijeva njihov angažman radi obavljanja određenih radnji i prikupljanja dokaza, tako što će se ovlastiti da neposredno stupe u kontakt sa osumnjičenim osobama i drugim osobama za koje postoje osnovi sumnje da zajedno sa osumnjičenim učestvuju u izvršenju krivičnog djela, te prikupljaju informacije i dokaze koji se odnose na dogovaranje osumnjičenih i drugih osoba u pripremanju, kao i samom izvršenju krivičnog djela za koje se naredba traži. Ova radnja podrazumijeva prethodno pribavljanje podataka o ovlaštenim službenim osobama koje će se koristiti kao prikriveni istražitelji, a koji se sudu iz sigurnosnih i drugih razloga dostavljaju u posebnom omotu s ciljem zaštite identiteta osoba koje postupaju u tom svojstvu.

Simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine provode prikriveni istražitelji ili informator. Ova radnja se provodi kao jednokratni akt na način da će se prikriveni istražitelji ili informator ovlastiti da izvrše simulirani i kontrolirani otkup predmeta za koje postoji osnov sumnje da potiču iz krivičnog djela, a koji će im biti ponuđeni od strane osumnjičenih osoba, kao i drugih osoba za koje postoje osnovi sumnje da zajedno s osumnjičenim učestvuju u izvršenju krivičnog djela ili će simulirano, prikriveni istražitelj ili informator, osumnjičenoj osobi dati potkupninu koju je osumnjičena osoba ranije zahtijevala na način da će se potkupnina, u vidu gotovog novca, prethodno popisati, fotografirati, označiti i predati osumnjičenoj osobi. Za provođenje ove radnje koriste se posebno namijenjena sredstva i predmeti policijskih agencija.

Posebna istražna radnja *nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela* provodi se na način da će se zahtijevati izdavanje ovlaštenja policijskoj agenciji da upotrebom tehničkih sredstava za nadzor, snimanje i pohranjivanje izvrši nadziranje prijevoza i samu isporuku predmeta krivičnog djela, tako što će se jasno navesti koje prijevozno sredstvo se nadzire, po mogućnosti identitet osobe koja upravlja tim sredstvom, koja je očekivana putna komunikacija kretanja, koji predmeti krivičnog djela se prevoze, kao i mjesto isporuke tih predmeta. Ukoliko se radi o provođenju ove posebne istražne radnje na osnovu zahtjeva drugih država, ona se provodi na isti način na teritoriji Bosne i Hercegovine, s tim da se osumnjičenom i transportnim sredstvima s nedozvoljenim predmetima može omogućiti nesmetan prolaz, a pribavljeni materijal se po završetku provođenja ove istražne radnje dostavlja zemlji koja je zahtjev podnijela.

II. 2. 6. Trajanje posebne istražne radnje

Trajanje posebnih istražnih radnji je jasno i nedvosmisleno propisano krivičnim procesnim zakonodavstvima u BiH. Nužno je ponoviti da je Ustavni sud BiH u odluci broj U 5/16 od 1. 7. 2017. godine neustavnim proglasio i odredbe o trajanju posebnih istražnih radnji, posebno o uvjetima produženja posebnih istražnih radnji, jasnog obima i načina ostvarivanja diskrecionih prava tijela javne vlasti i provjere da li je period trajanja produženja posebnih istražnih radnji proporcionalan prirodi krivičnih djela za koja su naređene posebne istražne radnje. Tako je Ustavni sud naveo da „(...) nije sporno da je potrebno duže trajanje posebnih istražnih radnji ako se radi o dokazivanju krivičnih djela terorizma, korupcije, organizovanog kriminala, trgovine ljudima i oružjem budući da izvršenja ovih krivičnih djela mogu trajati duži vremenski period. (...) nejasno je zbog čega priroda i težina krivičnih djela za koja je, na primjer, propisana maksimalna kazna zatvora do tri ili do pet godina objektivno opravdava mogućnost određivanja tih mjera u najdužem trajanju jednako kao i krivična djela sa propisanom kaznom zatvora do dvadeset godina... Ustavni sud nalazi da zakonodavac prilikom propisivanja trajanja posebnih istražnih radnji nije vodio računa o razmjeru između ograničavanja ljudskih prava i težine krivičnih djela (...)”

Na osnovu odluke Ustavnog suda BiH, pristupilo se izmjenama procesnog krivičnog zakonodavstva u BiH, te usklađivanju odredbi procesnih zakona s postavljenim zahtjevima.

Članom 118. st. (3) ZKP BiH propisano je da posebne istražne radnje iz čl. 116. st. (2) tač. a), b), c), d) i g) mogu trajati najduže do mjesec dana, a ako one daju rezultate i postoji razlog da se radi prikupljanja dokaza nastavi s njihovim provođenjem, mogu se na obrazložen prijedlog tužioca produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tačaka od a) do c) mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a za ostala krivična djela najduže četiri mjeseca. Mjere iz tač. d) i g) mogu trajati ukupno najduže tri mjeseca za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a za ostala krivična djela najduže dva mjeseca. Izuzetno, u odnosu na krivično djelo organiziranog kriminala i terorizma zakonodavac propisuje da se ove mjere, ukoliko daju rezultate i postoji razlog da se radi prikupljanja dokaza nastavi s njihovim provođenjem radi prikupljanja dokaza, mogu produžiti još do tri mjeseca. Prijedlog za radnju iz čl. 116. st. (2) tač. f) ovog zakona može se odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu. (U odnosu na potrebu ponovnog provođenja ove radnje sačinjava se novi prijedlog, međutim, u praktičnom radu pojavljuje se pitanje i dilema koliko puta se može tužilačkim prijedlogom odnosno sudskom naredbom predlagati/određivati provođenje simuliranog otkupa predmeta ili simuliranog davanja potkupnine prema istoj osumnjičenoj osobi, odnosno gdje je granica provođenja ove mjere).

ZKP BiH ne određuje vremenski okvir u kojem se treba realizirati prikrivena mjera iz čl. 116. st. (2) tač. e) iz razloga što vremensko ograničenje trajanja ove mjere može biti ozbiljna prepreka njenoj uspješnoj primjeni.

Vezano za ostala tri procesna zakona, trajanje posebnih istražnih radnji uređeno je na sljedeći način. Izmjenama ZKP BDBiH propisani su strožiji uvjeti u pogledu zapriječene kazne i trajanja (krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora najmanje pet godina ili teža kazna), te je zakonom ograničeno i trajanje provođenja posebne istražne radnje korištenja informatora i prikrivenog istražitelja na najduže godinu dana za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora najmanje pet godina, a za ostala krivična djela šest mjeseci. Zakon o izmjenama i dopunama ZKP FBiH ovo pitanje uređuje kao i ZKP BiH, dok amandmanima na ZKP RS nije vršena izmjena procesnih odredbi u vezi s trajanjem provođenja posebnih istražnih radnji, nego samo u odnosu na uvjete produženja.

Posebno treba istaći da je dobra praksa pokazala da je neophodno da u prijedlogu za produženje posebnih istražnih radnji tužilac analizira dokaze i materijale koji su pribavljeni trajanjem posebne istražne radnje, odnosno da jasno obrazloži do kojih rezultata se došlo trajanjem mjere u vremenu u kojem je bila određena. Također, prijedlog za produženje trajanja posebnih istražnih radnji treba da sadrži dokaze koji su dali rezultate i koji potvrđuju osnov sumnje radi kojeg su i određene, te da je njihovo produženje neophodno radi daljeg prikupljanja dokaza.

Da bi se ispunili naprijed navedeni standardi u praksi se pokazalo korisnim da tužilac naredi policijskim organima, koji provode posebne istražne radnje, dostavljanje redovnih izvještaja o provedenim radnjama i to najmanje jednom sedmično pismenih izvještaja, a gotovo svakodnevno obavljanje usmenih komunikacija. Tako se tužiocu omogućava ne samo da se u potpunosti upozna s provođenjem mjere i svim dokazima, već da svakodnevno usmjerava rad ovlaštenih službenih osoba, što mu u konačnici olakšava da donese odluku u vezi sa svakim novim produženjem posebnih istražnih radnji i obrazlaganjem razloga na kojima zasniva svoj stav. Takav izvještaj, koji sadrži sve do tada prikupljene dokaze i informacije, potrebno je dostaviti sudiji za prethodni postupak prilikom podnošenja prijedloga za produženje provođenja posebnih istražnih radnji.

Dalje, često se u praksi dešava da se u prijedlogu za produženje posebnih istražnih radnji kopiraju svi presretnuti razgovori odnosno komunikacije. Takav prijedlog sadrži na desetine stranica, što ga čini nepreglednim i preobimnim. U njemu nije jasno iskazano obrazloženje koje komunikacije su relevantne, kako za pojedine radnje koje predstavljaju bitne elemente krivičnog djela, tako i u odnosu na svaku osumnjičenu osobu. Također, u prijedlogu za produženje posebnih istražnih radnji potrebno je ukazati na kontinuitet utvrđenih činjenica i prikupljenih dokaza, kao i razloge koji opravdavaju produženje posebnih istražnih radnji. Npr. u predmetima organiziranog kriminala u vezi s neovlaštenim prometom opojnim drogama gdje je naređenom istragom obuhvaćeno više osumnjičenih osoba, potrebno je prilikom obrazlaganja prijedloga za produženje posebnih istražnih radnji konkretizirati rezultate njihove primjene u vremenu za koje su bile određene, odnosno komunikacije osumnjičenih koje su proizašle iz nadzora telekomunikacija (komunikacije s kupcima opojne droge) dovesti u vezu s dokazima pribavljenim izvršenim drugim radnjama dokazivanja (pretres osoba, pretres prostorija, uviđaj, vještačenje, oduzeti predmeti), te tako utvrditi povezanost članova grupe međusobno i eventualno s organizatorom grupe.

Prednje navedeno upućuje na zaključak o neophodnoj dobroj vezi i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca s dvostrukim ciljem, i to da se provođenje posebnih istražnih radnji podvede u zakonske okvire i standarde Ustavnog suda BiH, kao i Evropskog suda za ljudska prava, te da se provođenjem posebnih istražnih radnji prikupljaju dokazi u složenim i teškim krivičnim djelima organiziranog kriminala, privrednog kriminala i korupcije.

II. 2. 7. Izvještavanje suda o provedenim posebnim istražnim radnjama

Članom 119. ZKP BiH⁶³ propisana je obaveza da po prestanku posebnih istražnih radnji, policijski organi moraju predati tužiocu sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome. Tužilac je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o poduzetim radnjama, a na osnovu tog izvještaja, sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi.

Dakle, policijski organi dostavljaju tužiocu kompletan materijal pribavljen provođenjem posebnih istražnih radnji, što obuhvata: DVD medije nadzora telekomunikacija, DVD medije fotografija i videozapisa nadzora i tehničkog snimanja osoba, USB stickove sa audio i video materijalima pribavljenim od strane prikriivenih istražitelja s detaljnim

⁶³ Isti sadržaj propisuju i čl. 119. ZKP BDBiH, čl. 133. ZKP FBiH, čl. 237. ZKP RS.

izvještajima o metama/osobama nadzora, trajanju provođenja, osnovama za provođenje. Nakon prijema materijala, tužilac vrši pregled tog materijala, te sačinjava pismeni izvještaj koji sadrži podatke o: izdatim sudskim naredbama, metama nadzora (osumnjičene osobe), brojevima telefonskih kartica, IMEI brojevima telefonskih aparata, tajnoj pratnji, simuliranim otkupima, korištenju informatora i prikrivenih istražitelja, trajanju radnji i materijalu koji je pribavljen. Tužilac je dužan sudiju za prethodni postupak izvijestiti o tome da li su informacije i podaci pribavljeni naređenim radnjama potrebni za krivični postupak, te ukoliko nisu, navedeni materijal se uništava pod nadzorom sudije za prethodni postupak koji o tome sačinjava poseban zapisnik. U praktičnom postupanju tužilac kompletan primjerak dobijenog materijala pribavljenog provođenjem posebnih istražnih radnji uz izvještaj dostavlja sudiji za prethodni postupak koji vrši ocjenu zakonitosti provođenja sudskih naredbi. Ako su posebne istražne radnje poduzete bez naredbe sudije za prethodni postupak ili su u suprotnosti s njom, sud na ovako pribavljenim dokazima ne može zasnovati svoju odluku.

Tek po tužilačkoj procjeni dokaznog materijala, u smislu da informacije i podaci pribavljeni naređenim radnjama nisu potrebni za krivični postupak, vrši se uništavanje materijala na način da se jasno i tačno izvrši popis materijala koji je pribavljen, materijala koji se uništava, načina uništavanja, osobe koja vrši uništavanje, prisustva osoba radnji uništenja, datuma i vremena, što se na kraju zapisnički verificira potpisima sudije za prethodni postupak, tužioca i osoba koje učestvuju i/ili provode uništenje (najčešće stručni saradnici, zapisničari i ovlaštene osobe informatičke tehničke službe pravosudne institucije).

Jako je važno istaći da tužilac ima veliku odgovornost u istrazi pri provođenju posebnih istražnih radnji, kako u pogledu nadzora nad radom ovlaštenih službenih osoba, tako i u odnosu na korištenje dokaza pribavljenih posebnim istražnim radnjama.

II. 3. Primjeri tužilačke prakse

II. 3. 1. Prijedlog za izdavanje naredbe o određivanju posebnih istražnih radnji

Broj:

Sarajevo, godine

Stepen tajnosti: [Subject]

Podaci o instituciji: Tužilaštvo BiH

Tajnost odredio:

Datum određivanja stepena tajnosti:

Način prestanka: odlukom tužioca

Način dostavljanja: kurirom

Ukupan broj stranica:

Broj primjeraka:

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

- Sudiji za prethodni postupak -

SARAJEVO

P R I J E D L O G

za izdavanje Naredbe o određivanju posebnih istražnih radnji

(član 116. stav 2. tačke a), c), d), e) i g):

- Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
- Nadzor i tehničko snimanje prostorija,
- Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima,
- Korištenje prikrivenog istražitelja
- Nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.

PROTIV:

- 1.
- 2.
- 3.

Zbog postojanja osnova sumnje:

Da su _____, _____, _____, kao pripadnici organizovane grupe ljudi u smislu člana 1. stav 22. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, koja je organizovana radi prebacivanja i prodaje većih količina opojne droge kokain koja je Konvencijom o psihotropnim supstancama od 1971. godine proglašena opojnom drogom i čiji se promet može obavljati samo na temelju dozvole nadležnog organa sukladno Zakonu o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga BiH, sa područja Republike Srbije i Republike Crne Gore, na područje Bosne i Hercegovine, s ciljem daljnje prodaje na području Bosne i Hercegovine i daljeg prebacivanja i prodaje na područje Republike Hrvatske i Republike Slovenije, tako da su osumnjičeni na području Republike Crne Gore i Republike Srbije od njima poznatih osoba organizovali kupovinu radi daljnje prodaje opojne droge kokain, nakon čega su zajedno sa njima poznatim NN osobama organizovali prebacivanje opojne

droge kokain iz Republike Srbije i Republike Crne Gore u Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo, a sve s ciljem daljnje prodaje opojne droge kokain kupcima u Bosni i Hercegovini, kupcima u Republici Hrvatskoj i u Republici Sloveniji,

Čime bi počinili:

krivično djelo Organizovani kriminal iz člana 250. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, a u vezi sa krivičnim djelom Neovlašten promet opojnih droga iz člana 195. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

P r e d l a ž e m

1. Da se izda Naredba za **određivanje** posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija (presretanje i snimanje razgovora opremom za presretanje i snimanje, zatim svakodnevno izlistavanje dolaznih i odlaznih poziva, dolaznih i odlaznih poruka, IMEI brojeva mobilnih telefonskih aparata i praćenje baznih stanica preko kojih mobilni aparati ostvaruju komunikaciju), a koje koristi osumnjičeni _____ i to: korisničkog broja _____, telefonskog aparata po IMEI broju koji će se utvrditi nadzorom korisničkog broja i staviti pod nadzor i tehničko snimanje, a sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela Organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH, a u vezi sa krivičnim djelom Nedoizvoljen promet opojnim drogama iz člana 195. KZ BiH, te otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju ovih krivičnih djela.
2. Da se izda Naredba za **određivanje** posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – nadzor i tehničko snimanje prostorija i objekata (snimanje fotoaparatom i kamerom prostorija i objekata, ozvučavanje prostorija i objekata i snimanje razgovora u objektima i prostorijama audio - video opremom) koje budu koristili: osumnjičeni _____, i to stana koji se nalazi na adresi _____, sprat IV, a koji budu koristile i druge osobe povezane sa osumnjičenim u toku dogovaranja oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojne droge sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela Organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH, a u vezi sa krivičnim djelom Nedoizvoljen promet opojnim drogama iz člana 195. KZ BiH, te otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju ovih krivičnih djela.
3. Da se izda Naredba za **određivanje** posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta (snimanje fotoaparatom i kamerom osoba, predmeta i vozila, ozvučavanje vozila, snimanje razgovora u vozilima audio - video opremom) i to: osumnjičenog _____, adrese prema raspoloživim podacima _____, putničkog vozila marke _____, registarskih oznaka _____, prikrivenih istražitelja kodnog naziva _____, putničkog vozila marke _____, registarskih oznaka _____ koje će koristiti prikriveni istražitelj, ozvučavanje prikrivenog istražitelja, snimanje audio-video opremom svih razgovora koje bude obavljao prikriveni istražitelj u kontaktu sa osumnjičenima i drugim osobama koje budu uključene u dogovaranje oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojne droge kokain, sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela Organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH, a u vezi sa krivičnim djelom Nedoizvoljen promet opojnim drogama iz člana 195. KZ BiH, te otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju ovih krivičnih djela.
4. Da se izda Naredba za **određivanje** posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačke e) – korištenje prikrivenog istražitelja sa kodnim nazivom _____, na način da će prikriveni istražitelji stupiti u kontakt sa osumnjičenim i drugim osobama za koje postoje osnove sumnje da učestvuju u izvršenju krivičnog djela, a sa kojima ih povežu osumnjičeni _____ i prikupljati informacije i dokaze koji se odnose na dogovaranje osumnjičenih i drugih osoba oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojne droge, infiltrirati u organizovanu grupu, učestvovati sa osumnjičenima i drugim osobama sa kojima ih povežu osumnjičeni u dogovaranju oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojnih droga i prikupljati dokaze koji se odnose na kupovinu, prodaju i prebacivanje opojnih droga, sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela Organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH, a u

vezi sa krivičnim djelom Nedozvoljen promet opojnim drogama iz člana 195. KZ BiH, te otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju ovih krivičnih djela.

5. Da se izda Naredba za **određivanje** posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačke g) – nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela opojne droge kokain ili druge opojne droga koju osumnjičeni prevoze, prenose, drže, prodaju, nabavljaju ili na drugi način stavljaju u promet, na način da se omogući prikrivenom istražitelju ili drugim ovlaštenim službenim osobama djelovanje na teritoriji Bosne i Hercegovine da vrše nadzor nad prevozom i isporukom predmeta krivičnog djela i to putničkog vozila marke _____, registarskih oznaka _____, opojne droge kokain i drugih opojnih droga koje se budu prevozile, a sve radi: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela Organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH, a u vezi sa krivičnim djelom Nedozvoljen promet opojnim drogama iz člana 195. KZ BiH, te otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju ovih krivičnih djela.

Naredbu Suda Bosne i Hercegovine će izvršiti policijske agencije u Bosni i Hercegovini koje će Tužilaštvo BiH odrediti za sprovođenje posebnih istražnih radnji, a nad kojima će Tužilaštvo BiH provoditi nadzor i davati potrebna uputstva, a sve radi izvršenja naredbe Suda.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine, radi izvršenja naredbe Suda o sprovođenju posebnih istražnih radnji, omogući da policijske agencije, odjeljenja ili pripadnici pojedinih policijskih agencija koje odredi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, u cilju izvršenja naredbi, pruže operativnu i/ili tehničku podršku Državnoj agenciji za istrage i zaštitu BiH, kao i drugim odjeljenjima ili pripadnicima drugih policijskih agencija koje odredi Tužilaštvo BiH, a sve u cilju izvršenja naredbi Suda.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine u naredbi za određivanje posebnih istražnih radnji, odredi za prikrivene istražitelje ovlaštene službene osobe pod pseudonimom _____, _____, čiji se zaštićeni identiteti dostavljaju Sudu BiH u zatvorenoj koverti u posebnom omotu.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine radi izvršenja posebnih istražnih radnji omogući da policijske agencije sa područja BiH, koje odredi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, u cilju izvršenja naredbi Suda, mogu postupati na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, tajno i bez obavješćavanja policijskih organa na području na kojima se budu provodile posebne istražne radnje, kako bi se spriječilo otkrivanje provođenja istražnih radnji od strane izvršioca krivičnih djela.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine za izvršenje naredbi o provođenju ovih posebnih istražnih radnji odredi njihovo provođenje u trajanju od 30 dana.

Obrazloženje

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srbije, Uprava kriminalističke policije, Jedinica za organizovani kriminalitet, Odjeljenje za droge, je dana _____ izvijestilo Državnu agenciju za istrage i zaštitu BiH da osumnjičena lica _____, _____, _____, sa područja Republike Srbije i Republike Crne Gore, a u saradnji sa osumnjičenim licima sa područja BiH i to _____, _____, _____, kao grupa za organizovani kriminal, vrše kupovinu, pakovanje i prevoz opojne droge kokain koji predmeti se prevoze posebnim vozilima na područje Bosne i Hercegovine, a gdje se opojna droga dalje pakuje u veće omote i prevozi na područje Republike Hrvatske i Republike Slovenije gdje se posredstvom lica sa tog područja, stavlja na tržište i prodaju u većim količinama.

Prema informacijama koje su dostavljene, visokorangirani pripadnici navedene kriminalne organizacije, odnosno osobe koje su aktivno uključene u organizaciju krijumčarenja opojnih droga su _____, nastanjen _____, zatim _____, nastanjen _____, a isti su državljani Bosne i Hercegovine.

Iz dokumentacije dostavljene od strane Republike Srbije proizilazi da lice _____, međunarodnu trgovinu narkotičkih sredstava organizuje angažujući _____, na taj način što posredstvom _____, kao i drugih lica na području Srbije i Crne Gore, kupuje narkotička sredstva, nakon čega u vozilima koja su specijalno napravljena za transport narkotičkih sredstava, opojnu drogu kokain prevoze na područje Bosne i Hercegovine, Sarajevo, odakle se ista dalje prevozi u zemlje EU, Hrvatsku i Sloveniju. Navedeno proizilazi iz Zapisnika o saslušanju svjedoka _____ broj _____, Izvještaja sa fotodokumentacijom Odjeljenja za droge Beograd _____ gdje je na fotografijama vidljiv prostor u kom se opojna droga nalazi skladištena, količina opojne droge, određene oznake koje se prema navodima svjedoka lijepe na pakovanja sa opojnom drogom i slično...

Na osnovu prikupljenih informacija nadležnih policijskih agencija Crne Gore i Srbije, došlo se do saznanja da je organizovana kriminalna grupa na čelu sa _____, za neovlašteni transport narkotičkih sredstava koristi vozila iznajmljena iz renta-car agencija na tom području, što se potvrđuje odgovorom renta car agencija u kojem je precizirano vrijeme iznajmljivanja vozila, te identitet lica koja vozila iznajmljuju.

Nakon izvršenih provjera lica _____, _____, _____, državljana Bosne i Hercegovine, utvrđen je njihov puni identitet sa mjestima nastanjenja, te je utvrđeno da je na dan _____ kod lica _____, izvršen pretres putničkog vozila marke _____, zbog sumnje u neovlašten promet opojnim sredstvima, i to od strane MUP Kantona Sarajevo kojom prilikom su pronađene naljepnice sa slovima i oblikovnim znakom "zvijezda", dok opojna droga nije pronađena. Sve navedeno se potvrđuje Zapisnikom o izvršenom pretresu broj _____.

Pored navedenog, angažmanom policijskih agencija, utvrđeno je da organizovana kriminalna grupa vrši aktivnosti vezane za krijumčarenje značajne količine kokaina, te da na području _____ imaju veću količinu i opojne droge marihuana, koju skrivaju na njima poznatoj lokaciji, u jednoj iznajmljenoj kući na obali rijeke Save, a koju planiraju u narednom vremenskom periodu prokrijumčariti u zemlje EU, odnosno Hrvatsku i Sloveniju, što se potvrđuje službenim izvještajem Državne agencije za istrage i zaštitu BiH o ostvarenom kontaktu sa operativnom vezom _____. Takođe je utvrđeno da su osumnjičeni _____, _____, na dan _____ boravili na području Trebinja, gdje su se sastali sa njima poznatim osobama (policijskoj agenciji poznatim po vršenju prodaje opojnih droga), a radi dogovora vezanih za krijumčarenje odnosno transport veće količine opojne droge marihuana i kokain, što se potvrđuje službenim izvještajem policijske agencije _____ o izvršenoj kontroli vozila gdje su kao vozač zatečeni _____, a kao putnici _____, _____.

Imajući u vidu do sada prikupljene informacije i dokaze, zatim činjenicu da su isti nedostadni za okončanje istrage, kao i da je za uspješno procesuiranje navedenih lica zbog izvršenja i daljeg vršenja krivičnog djela **„Organizovani kriminal“ iz člana 250 KZ BiH, a u vezi sa krivičnim djelom „Neovlašteni promet opojnim drogama“ iz člana 195 KZ BiH**, prvenstveno potrebno pronaći materijalne dokaze, opojnu drogu, a polazeći od činjenice da se radi o grupi za organizovani kriminal sa elementima međunarodnog karaktera, koja na izrazito organizovan način vrši kupovinu, prenos, prevoz, skrivanje, prodaju i druge radnje koje čine opisano krivično djelo, smatramo da je za sveobuhvatno dokazivanje njihove krivične odgovornosti, kao i otkrivanje drugih lica koja zajedno s njima učestvuju u izvršenju ovog krivičnog djela, neophodno odrediti tražene posebne istražne radnje. Također, imajući u vidu ovakav način organiziranosti, povezanosti sa drugim osobama iz susjednih država, otežanost u prikupljanju dokaza, smatramo da je nemoguće prikupiti dokaze poduzimajući druge radnje dokazivanja. Iz prikupljenih dokaza je vidljivo da je već izvršen pretres lica _____ kojom prilikom nije pronađena opojna droga. Očigledno je da se redovnim radnjama dokazivanja ne mogu pribaviti dokazi o načinu organizovanja i vršenja ovog krivičnog djela od strane osumnjičenih i drugih osoba iz razloga što ovako dobro organizovana grupa ljudi djeluje na području Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, kao i Hrvatske i Slovenije, što usložnjava njihovu organizovanu kriminalnu mrežu, ali i znatno otežava njihovo otkrivanje, prikupljanje dokaza i na koncu procesuiranje.

Iz svih naprijed navedenih razloga, smatramo da je ovaj prijedlog u potpunosti opravdan i na zakonu zasnovan.

TUŽITELJ
Tužilaštva-Tužiteljstva BiH

Prilog- fotokopije:

- Zahtjev Državne agencije za istrage i zaštitu BiH za primjenu posebnih istražnih radnji, broj: _____,
- Službene zabilješke broj _____
- Zapečaćene koverta sa identitetom prikrivenog istražitelja,
- Izvještaj MUP-a Republike Srbije broj _____
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____
- Zapisnik o izvršenom pretresu MUP Kantona Sarajevo _____
- Izvještaj sa fotodokumentacijom _____
- Dopis MUP-a R Hrvatske _____
- Zapisnik sa sastanka _____
- i dr.

II. 3. 2. Izvještaj o poduzimanju posebnih istražnih radnji

Bosna i Hercegovina
Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
TUŽILAŠTVO/TUŽITELJSTVO
BRČKO DISTRIKTA BiH

Босна и Херцеговина
Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
ТУЖИЛАШТВО
БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

Trg pravde 10, 76100 Brčko distrikt Bosne i Hercegovine; tel: 049/217-227; fax: 049/219-088; mail: jtbd@jtbd.ba

Broj: T18 O KT

Brčko, datum _____ godine

OSNOVNI SUD
BRČKO DISTRIKTA BiH
n/r Sudije
n/broj

Na osnovu člana 119. stav (1) Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH" broj 33/13, 27/14), u krivičnom predmetu broj T18 O KT 000 protiv _____ zbog krivičnog djela – Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga – iz člana 232. stav (1) Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, dana _____ podnosim:

IZVJEŠTAJ **o poduzimanju posebnih istražnih radnji**

Tužilaštvo Brčko distrikta BiH u krivičnom predmetu broj T18 O KT 000 000000000 provodi postupak istrage protiv _____ zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivično djelo – Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga – iz člana 232. stav (1) Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH.

S obzirom da je iniciran istražni postupak zbog sumnje u počinjenje krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju od tri godine u okviru kog je pribavljanje dokaza bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama, po prethodnim prijedlozima Tužilaštva Brčko distrikta BiH, sukladno naredbama _____ suda realizirane su posebne istražne radnje.

U okviru predmetnog postupka _____ sud izdao je sljedeće naredbe:

- 1) Naredba za određivanje posebnih istražnih radnji broj 00000000000 Kpp od 25. augusta 2019. godine,
- 2) Naredba za određivanje posebnih istražnih radnji broj 00000000000 Kpp 2 od 24. septembra 2019. godine,
- 3) Naredba za određivanje i produženje posebnih istražnih radnji broj 00000000000 Kpp 3 od 22. oktobra 2019. godine,
- 4) Naredba za produženje posebnih istražnih radnji broj 00000000000 Kpp 4 od 25. novembra 2019. godine.

Naprijed pobrojanim naredbama određene su posebne istražne radnje – Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacije – iz člana 116. stav (2) tačka a) i – Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima – iz člana 116. stav (2) tačka d) Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH.

Posebna istražna radnja – **Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija** – iz člana 116. stav (2) tačka a) Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH realizirana je prema slijedećem opisu:

- 1) Sukladno Naredbi za određivanje posebnih istražnih radnji broj 000000000000 Kpp od 25. augusta 2019. godine u periodu od 25. augusta 2019. godine, u 18,00 sati do 24. septembra 2019. godine, nadzirane su komunikacije ostvarene sa:
 - korisničkog broja 387 0000000000, koji je koristio osumnjičeni _____
- 2) Sukladno Naredbi za određivanje posebnih istražnih radnji broj 000000000000 Kpp 2 od 24. septembra 2019. godine u periodu od 25. septembra 2019. godine u 00,00 sati do 24. oktobra 2019. godine u 23,59 sati nadzirane su komunikacije ostvarene sa:
 - korisničkog broja 387 00000000000 i telefonskog aparata IMEI broja 0000000000000000 koje je koristio osumnjičeni _____,
 - korisničkih brojeva 387 000000000 i 387 0000000000, koje je koristio osumnjičeni _____
 - korisničkih brojeva 387 00000000 i 387 0000000000, koje je koristio osumnjičeni _____
- 3) Sukladno Naredbi za određivanje i produženje posebnih istražnih radnji broj 000000000000 Kpp 3 od 22. oktobra 2019. godine u periodu od 25. oktobra 2019. godine u 00,00 sati do 24. novembra 2019. godine do 23,59 sati, nadzirane su komunikacije ostvarene sa:
 - korisničkog broja 387 0000000000 i telefonskog aparata IMEI broja 0000000000000000 koje je koristio osumnjičeni _____,
 - korisničkih brojeva 387 0000000000, 387 000000000, 387 000000000, 387 00000000 i telefonskog aparata IMEI broja 0000000000000000 koje je koristio osumnjičeni _____,
 - korisničkih brojeva 387 0000000000, 387 000000000 i telefonskog aparata IMEI broja 0000000000000000 koje je koristio osumnjičeni _____,
 - korisničkog broja 387 0000000000 koji je koristila osumnjičena _____,
 - korisničkih brojeva 387 000000000, 387 000000000, 387 00000000, 387 00000000, 387 00000000 koje je koristio osumnjičeni _____,
- 4) Sukladno Naredbi za produženje posebnih istražnih radnji broj 000000000000 Kpp 4 od 25. novembra 2019. godine u periodu od 25. novembra 2019. godine u 21,00 sati do 24. decembra 2019. godine u 23,59 sati, nadzirane su komunikacije ostvarene sa:
 - korisničkih brojeva 387 0000000000, 387 000000000, 387 0000000000, 387 000000000 i telefonski aparati IMEI brojeva 354 00000000000, 358 0000000000, 359 0000000000, 356 000000000 i 354 0000000000 koje je koristio osumnjičeni _____,
 - korisničkih brojeva 387 62 000000000 387 koje je koristio osumnjičeni _____.

Primjenjujući naprijed navedenu posebnu istražnu radnju prema označenim licima konstatovano je slijedeće:

- _____ (kodni naziv mete "_____") sa korisničkih brojeva koji su bili predmetnom nadzora ostvario je ukupno 4.105 komunikacija.
- _____ (kodni naziv mete "_____") sa korisničkih brojeva koji su bili predmetom nadzora ostvario je ukupno 1.179 komunikacija.
- _____ (kodni naziv mete "_____") sa korisničkih brojeva koji su bili predmetom nadzora ostvario je ukupno 2.380 komunikacija.
- _____ (kodni naziv mete "_____") sa korisničkog broja koji je bio predmetom nadzora ostvareno je ukupno 201 komunikacija.
- _____ (kodni naziv mete "_____") sa korisničkih brojeva koji su bili predmetom nadzora ostvario je ukupno 5.313 komunikacija.
- _____ (kodni naziv mete "_____") sa korisničkih brojeva koji su bili predmetom nadzora ostvario je ukupno 1.211 komunikacija.

Nadzor telekomunikacija u označenom periodu proveli su policijski službenici Policije _____ korištenjem Sistema za zakonito presretanje telekomunikacija Ministarstva bezbjednosti BiH.

Poduzimajući aktivnosti na planu nadzora telekomunikacija sve evidentirane komunikacije, tačnije ukupno 14.389 komunikacija, pohranjene su na CD medije koji nose slijedeće oznake:

- 1) CD medij sa oznakom _____
- 2) CD medij sa oznakom _____
- 3) CD medij sa oznakom _____
- 4) CD medij sa oznakom _____
- 5) CD medij sa oznakom _____
- 6) CD medij sa oznakom _____
- 7) CD medij sa oznakom _____
- 8) CD medij sa oznakom _____.

Ukupno **osam (8) CD medija**

U cilju efikasnosti predmetnog postupka, materijal nastao primjenom nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija koji je ocijenjen kao "relevantan" jer se isključivo odnosi na komunikaciju osumnjičenih u vezi sa nabavkom i prodajom opojne droge, kao dokaz izdvojen je na posebne CD-e za svaku od meta. Predmetni relevantni sadržaj pohranjen je na CD medije koji nose kodne oznake meta odnosno "_____", "_____" "_____", "_____", "_____" i "_____", koji su sačinjeni u tri primjerka, što čini ukupno 18 (osamnaest) CD medija. Predmetni relevantni materijal Tužilaštvo _____ zadržava u svom spisu zbog potreba daljeg postupka.

Posebna istražna radnja – **Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima** – iz člana 116. stav (2) tačka d) Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH, realizirana je:

- Sukladno Naredbi za određivanje posebnih istražnih radnji broj 0000000000000000 Kpp od 25. augusta 2019. godine prema 0000000000000000 u periodu od 25. augusta do 24. septembra 2019. godine,
- Sukladno Naredbi za određivanje posebnih istražnih radnji broj 0000000000 Kpp 2 od 24. septembra 2019. godine prema _____, _____ i _____ u periodu od 25. septembra do 24. oktobra 2019. godine,
- Sukladno Naredbi za određivanje i produženje posebnih istražnih radnji broj 0000000000 Kpp 3 od 22. oktobra 2019. godine prema _____, _____, _____, _____, i _____, u periodu od 25. oktobra do 24. novembra 2019. godine,
- Sukladno Naredbi za produženje posebnih istražnih radnji broj 0000000000000000 Kpp 4 od 25. novembra 2019. godine prema _____ u periodu od 25. novembra do 17. decembra 2019. godine.

Poduzimajući aktivnosti na planu provođenja tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima, sačinjeni su sljedeći materijali:

- 1) CD medij pod oznakom "Foto Video 04. 09. 2019." (3x)
- 2) CD medij pod oznakom "Foto Video 05. 09.2019." (3x)
- 3) CD medij pod oznakom "Foto Video 07. 09. 2019." (3x)
- 4) CD medij pod oznakom "Foto Video 09. 10. 2019." (3x)
- 5) CD medij pod oznakom "Foto Video 12. 11. 2019." (3x)

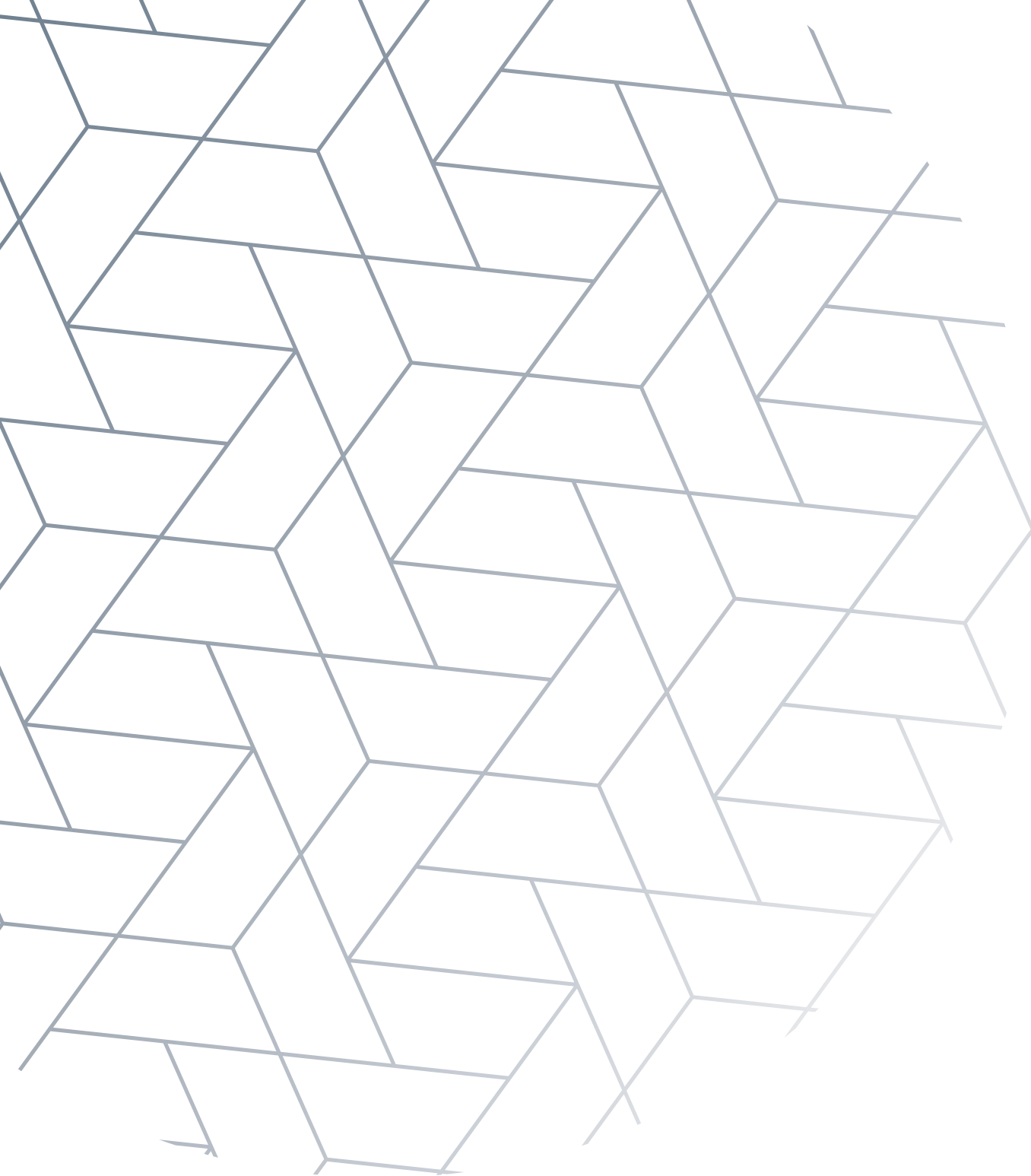
Predmetni izvještaj, a po prethodno dostavljenom Izvještaju Policije Brčko distrikta BiH broj T-_____/14 od 12. decembra 2019. godine sa materijalnim dokazima, Tužilaštvo _____podnosi u cilju postupanja sukladno zakonskom određenju odnosno radi konstatacije da je primjena posebnih istražnih radnji provedena sukladno naredbama nadležnog suda, te da su mjere bile poduzete isključivo prema licima koja su naznačena u sudskim naredbama i da su iste realizirane u vremenu u kojem je bilo dozvoljeno poduzimati radnje.

Kao što je i naznačeno cjelokupni materijal nastao nadzorom telekomunikacija osumnjičenih lica pohranjen je na ukupno 8 (osam) CD medija, pblize opisanih u predmetnom Izvještaju. U cilju ocjene zakonitosti provođenja posebnih istražnih radnji određenih naredbama suda, u prilogu predmetnog Izvještaja dostavljamo Vam ukupno 8 (osam) CD medija, na kom su pohranjene sve zabilježene komunikacije i po jedan primjerak CD medija (ukupno 5 (pet) na kom su pohranjeni audio i fotografski zapisi nastali prilikom poduzimanja tajnog praćenja i tehničkog snimanja meta. U prilogu također dostavljamo i kopiju Izvještaja Policije Brčko distrikta BiH broj 0000000000 od 12. decembra 2019. godine.

TUŽITELJICA

Prilog:

- 1) CD medij sa oznakom _____ (1x)
- 2) CD medij sa oznakom _____ (1x)
- 3) CD medij sa oznakom _____ (1x)
- 4) CD medij sa oznakom _____ 3-3 (1x)
- 5) CD medij sa oznakom _____ 3-2 (1x)
- 6) CD medij sa oznakom _____ 4-1 (1x)
- 7) CD medij sa oznakom _____ 5-11, _____ 5-8, _____ 5-1, _____ 5-5 (1x)
- 8) CD medij sa oznakom _____ 6-1 (1x)
- 9) CD medij pod oznakom "Foto Video 04. 09. 2019." (1x)
- 10) CD medij pod oznakom "Foto Video 05. 09. 2019." (1x)
- 11) CD medij pod oznakom "Foto Video 07. 09. 2019." (1x)
- 12) CD medij pod oznakom "Foto Video 09. 10. 2019." (1x)
- 13) CD medij pod oznakom "Foto Video 12. 11. 2019." (1x)
- 14) Kopija Izvještaja Policije _____ broj T-_____/19 od 12. 12. 2019.

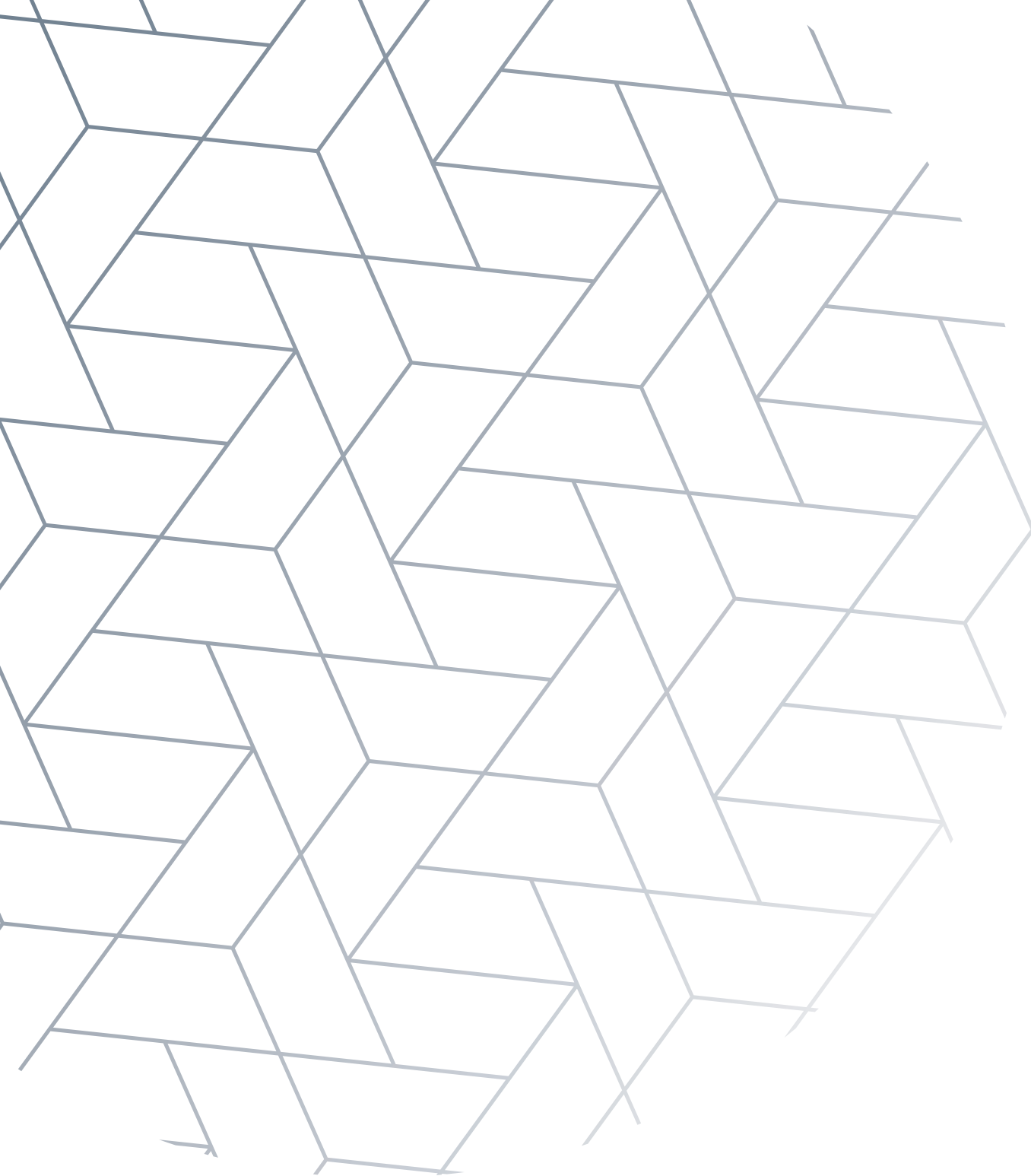

3

Odlučivanje suda o posebnim istražnim radnjama*

* Autori: Aleksandar Despenić, Osnovni sud Bijeljina; Davorin Jukić, Sud BiH; Minka Kreho, Sud BiH; Siniša Lazarević, Osnovni sud Bijeljina i Željka Marenić, Sud BiH.

Posebne istražne radnje u domaće krivičnopravno zakonodavstvo uvedene su kao izraz potrebe za suzbijanjem najtežih oblika kriminaliteta, prije svega organizovanog kriminaliteta i terorizma, ali i usklađivanja domaćeg zakonodavstva s međunarodnim dokumentima koji preporučuju uvođenje posebnih istražnih radnji u nacionalni krivičnopravni sistem. Pošto se primjenom posebnih istražnih radnji privremeno ograničavaju osnovna ljudska prava i slobode prikupljanjem podataka i dokaza neophodnih za sprovođenje krivičnih postupaka, potrebno je da se posebne istražne radnje sprovode u skladu sa zakonom propisanom formom i da ih koriste zakonom predviđeni državni organi, i samo u onim slučajevima kada se drugim dokaznim radnjama ne mogu prikupiti niti obezbijediti dokazi neophodni za uspješno vođenje krivičnih postupaka. Također, ključni elementi koji su nužni za definisanje posebnih istražnih radnji jesu svrha i potreba za korišćenjem tih radnji. Svrha postojanja i korišćenja posebnih istražnih radnji nalazi se u osnovi cilja otkrivanja, dokazivanja i gonjenja počinitelja krivičnih djela, ali i sprečavanja radnji koje predstavljaju elemente kriminalnog ponašanja. Potreba za korišćenjem posebnih istražnih radnji ovisi o radnjama preduzetim u istrazi, odnosno koriste se samo ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama. Također, njihova primjena podrazumijeva da treba postojati srazmjera između ograničenja sloboda i prava građana, s jedne strane, i težine krivičnih djela, s druge strane, kao i to da je sud jedini organ koji odobrava kako primjenu ovih mjera, tako i kontrolu zakonitosti njihove primjene. Sudovi su u postupku određivanja i utvrđivanja roka trajanja posebnih istražnih radnji i korišćenja pribavljenih podataka kao dokaza, te kod ocjene uslova za primjenu posebnih istražnih radnji vezani ne samo za konkretne procesne odredbe već i za osnovne standarde, koji istovremeno predstavljaju i ustavne i konvencijske norme – pravo na pravično suđenje i pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

Također, trajanje naređenih mjera vremenski je ograničeno i moraju postojati posebno opravdani razlozi za produženje naloženih mjera, o čemu odlučuje sud na osnovu obrazloženog prijedloga tužioca.

III. 1. Naredba sudije za prethodni postupak

Posebne istražne radnje mogu se preduzeti samo na osnovu (pismene ili usmene) naredbe sudije za prethodni postupak. Pravilo je da sudska naredba mora biti u pisanoj formi i s propisanom sadržinom, dok je usmena naredba izuzetak. Naime, izuzetno, ako pismena naredba ne može da se dobije na vrijeme i ako postoji opasnost od odlaganja, može da se započne sa izvršavanjem posebne istražne radnje i na osnovu usmene naredbe sudije za prethodni postupak. Pismena naredba sudije za prethodni postupak mora biti pribavljena u roku od 24 časa od izdavanja usmene naredbe (čl. 118. st. 2. ZKP BiH).⁶⁴ Dakle, zakonodavac je navedenim zakonskim rješenjem samo odložio vrijeme potrebno za izradu pisane naredbe kojom se određuje posebna istražna radnja. Za to vrijeme sprovođenje konkretne posebne istražne radnje radi postizanja legitimnog cilja ne trpi, nego se s njom otpočinje odmah po datoj usmenoj naredbi sudije za prethodni postupak, uz prethodno uvjerenje sudije o ispunjenosti svih materijalnopравnih preduslova za određivanje konkretne posebne istražne radnje, dok će obrazloženje formalnopравnih preduslova biti naknadno dato izdavanjem pisanog naloga sudije za prethodni postupak u roku od 24 časa. Polazeći od zaštite osnovnih prava i sloboda čovjeka, ovaj zakonski izuzetak treba shvatiti u smislu da sudiji za prethodni postupak prije izdavanja usmene naredbe tužilac mora da dostavi pismeni obrazloženi prijedlog za određivanje ovih mjera.

Prijedlog tužioca mora biti obrazložen na način da sadrži sve podatke iz čl. 118. st. 1. ZKP BiH (v. prethodna izlaganja u okviru Poglavlja II).

Prilikom ispitivanja osnovanosti tužilačkog prijedloga, sud najprije utvrđuje da li je za krivično djelo na koje se obrazloženi prijedlog odnosi moguće odrediti posebne istražne radnje, vodeći se ograničenjima propisanim relevantnim odredbama procesnih zakona (v. izlaganja I. 4).

S obzirom na to da procesni zakon⁶⁵ propisuje da naredba sudije za prethodni postupak sadrži iste podatke kao i prijedlog tužioca, sud je dužan da ispita postojanje osnova sumnje da je lice samo ili s drugim licima učestvovalo ili učestvuje u izvršenju krivičnog djela za koje mogu da se odrede posebne istražne radnje, odnosno u zavisnosti od konkretnog slučaja da li postoje osnovi sumnje da lice učiniocu, odnosno od učinioca krivičnog djela za koje mogu da se odrede posebne istražne radnje prenosi informacije u vezi s krivičnim djelom, odnosno da učinilac koristi njegovo sredstvo telekomunikacije (v. izlaganja II. 2. 2).

Naredba sudije za prethodni postupak mora da obuhvati podatke o licu protiv kojeg se radnja preduzima (v. izlaganja II. 2. 1).

Sud, nadalje, tužilački prijedlog podvrgava **testu nužnosti**, tj. ispituje da li dokazi eventualno mogu da se pribave na drugi način. Upravo navedeni uslov upućuje na zaključak o intenciji zakonodavca u pravcu ograničenja u primjeni ovih posebnih radnji dokazivanja i ukazuje na činjenicu da se radi o izuzetnim radnjama dokazivanja, a ne o radnjama koje se primjenjuju u pravilu, odnosno ukazuje na restriktivnost u mogućnosti njihove primjene.

⁶⁴ Identično odstupanje predviđeno je čl. 118. st. 2. ZKP BDBiH, čl. 132. st. 2. ZKP FBiH, čl. 236. st. 2. ZKP RS.

⁶⁵ Misli se na čl. 118. st. 1. ZKP BiH, čl. 118. st. 1. ZKP BDBiH, čl. 132. st. 1. ZKP FBiH i čl. 236. st. 1. ZKP RS.

S obzirom na to da se u prijedlogu konkretizuje prikrivena istražna radnja ili više njih, te način izvođenja posebne istražne radnje (dakle, nije ostavljeno sudiji za prethodni postupak da ih on odredi, tj. konkretizuje), ako je tužilac zatražio određivanje ili primjenu dvije ili više posebnih istražnih radnji, sudija za prethodni postupak će morati za svaku od njih da procijeni postojanje zakonskih uslova za primjenu, te da navede, shodno obrazloženom prijedlogu, i načine njenog izvršenja (npr., nadzor i tehničko snimanje određenog telefonskog priključka, ili nadzor i tehničko snimanje određenog objekta). U sudskoj naredbi mora da se naznači vremenski početak primjene mjere, tj. trenutak od kog se računa vremenski okvir njenog trajanja. Polazeći od toga da se ovim mjerama ograničavaju osnovna prava i slobode čovjeka, početak vremenskog trajanja mjera mora da se veže za donošenje pismene sudske naredbe, a za usmenu naredbu od vremena izdavanja usmene naredbe. Zaključno treba ponoviti da je tužilac u obavezi da sudiji za prethodni postupak ponudi sve elemente potrebne za donošenje naredbe o preduzimanju posebnih istražnih radnji, odnosno da je sudija za prethodni postupak u obavezi da te elemente provjeri i prema svom nalazu se opredijeli do određivanja mjera, a ako ih prihvati i do načina i obima njihovog izvršenja, te vremenskog trajanja. Greške, kako u određivanju radnji tako i u njihovoj primjeni, mogu da dovedu do pravno nevaljanih dokaza i njihove neupotrebljivosti u krivičnom postupku i kod donošenja sudske odluke. Kad su u pitanju nezakoniti dokazi *ex iudicio*, sud je dužan da navede određene razloge zbog kojih smatra da je kršenje određene odredbe zakona o krivičnom postupku dovelo do toga da sudska odluka ne može da se zasniva na dokazu koji je pribavljen kršenjem te zakonske odredbe (čl. 10. ZKP BiH).⁶⁶

U slučaju neslaganja sudije za prethodni postupak s prijedlogom tužioca, neće ni doći do određivanja posebne istražne radnje. Dakle, sudija za prethodni postupak nije uvijek obavezan da prihvati prijedlog tužioca; njegovo je pravo da se opredijeli za određenu mjeru (ili mjere), da odredi način njenog (njegovog) izvršenja, te vrijeme preduzimanja.

U slučaju da sud uskrati izdavanje naredbe, donosi rješenje, na koje postoji pravo žalbe u roku od tri dana, u skladu sa čl. 318. ZKP BiH⁶⁷. U suprotnom, ako su ispunjeni svi uslovi, sud izdaje naredbu za određivanje posebnih istražnih radnji.

⁶⁶ Čl. 10. ZKP BDBiH, čl. 11. ZKP FBiH, čl. 10. ZKP RS.

⁶⁷ Čl. 318. st. 5. ZKP BDBiH, čl. 334. ZKP FBiH i čl. 334. ZKP RS.

III. 2. Trajanje posebnih istražnih radnji

Maksimalno trajanje posebnih istražnih radnji u inicijalnom stadijumu je mjesec dana. Moguće ih je produžavati za dalje intervale od po maksimalno mjesec dana, a dužina njihovog ukupnog trajanja ovisi o vrsti svake pojedine radnje, kao i o krivičnom djelu za koje se lice tereti, kako je to propisano odredbama zakona o krivičnom postupku (v. II. 2. 6).

Prema zakonima o krivičnom postupku, standard koji se razmatra prilikom odlučivanja o prijedlogu za produženje ovih radnji je ***da li radnje daju rezultate i da li postoji razlog da se nastavi s njihovim sprovođenjem radi prikupljanja dokaza***.

U tom smislu, svaki novi prijedlog za produženje ovih radnji zasniva se na dokazima prikupljenim sprovođenjem posebnih istražnih radnji određenih prethodnom naredbom, a sud kod svakog novog prijedloga za njihovo produženje, vrši uvid u rezultate prethodno sprovedenih radnji. Iako u zakonu nije striktno navedena obaveza tužioca da prilikom predlaganja produženja radnji sudu dostavlja izvještaj o sprovedenim radnjama, ovo je jedini način da se provjeri opravdanost prijedloga za produženje radnji u skladu s navedenim standardima (***da li radnje daju rezultate i da li postoji razlog da se nastavi s njihovim sprovođenjem radi prikupljanja dokaza***). Za produženje posebnih istražnih radnji neophodan je obrazložen prijedlog tužioca, pa analogno tome i naredba suda za produženje posebnih istražnih radnji da bi zadovoljila standard „u skladu sa zakonom” mora da sadržava najmanje isto što i prijedlog tužioca, a kako je to naprijed već i opisano u pogledu forme naredbe suda.

U slučaju da sud, uvidom u izvještaj ili na drugi način (npr., tužilac predloži obustavu radnji iz tehničkih ili suštinskih razloga kao što je nepostojanje dokaza o počinjenom djelu), ustanovi kako su razlozi za sprovođenje posebnih istražnih radnji prestali, u obavezi je da odmah, pismenom naredbom, **obustavi** njihovo dalje sprovođenje, kako je to propisano čl. 118. st. 5. ZKP BiH.⁶⁸

O izvještavanju suda o sprovedenim posebnim istražnim radnjama v. II. 2. 7. Na ovom mjestu treba ponoviti da na osnovu zakonske obaveze tužioca da dostavi pisani izvještaj o preduzetim posebnim istražnim radnjama sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi (čl. 119. st. 1. ZKP BiH).⁶⁹

Nakon sprovedenih radnji, Sud je dužan da **bez odlaganja** obavijesti nadzirana lica o radnjama koje su protiv njih preduzete, na osnovu čega ova lica imaju pravo da zatraže ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je mjera sprovedena.⁷⁰

U slučaju da tužilac odustane od krivičnog gonjenja ili ako informacije i podaci pribavljeni naređenim radnjama nisu potrebni za krivični postupak, sudija za prethodni postupak je u obavezi da izda naredbu za uništenje svih materijala pribavljenih primjenom posebnih istražnih radnji i to pod nadzorom sudije koji će o tome da sačini

⁶⁸ Čl. 118. st. 5. ZKP BDBiH, čl. 132. st. 5. ZKP FBiH i čl. 236. st. 5. ZKP RS.

⁶⁹ Čl. 119. st. 1. ZKP BDBiH, čl. 133. st. 1. ZKP FBiH, čl. 237. st. 1. ZKP RS.

⁷⁰ U praksi Suda BiH ovaj rok je tri dana od dana primanja obavještenja. O zahtjevu odlučuje vanraspravno vijeće Suda, čije su nadležnosti u ovoj fazi postupka prilično ograničene i fokusirane na ispitivanje zakonitosti postupka izdavanja naredbe i postupka njene implementacije.

poseban zapisnik (čl. 119. st. 2. ZKP BiH)⁷¹. Nakon toga, lice koje je bilo predmetom tajnog nadzora, obavještava se o toj činjenici, kao i o tome da je materijal uništen.

III. 3. Sudska praksa

Primjena posebnih istražnih radnji otvara brojna pitanja u sudskoj praksi. Istraživanja u okviru ovog projekta ukazala su na to da se takva pitanja, između ostalog, odnose na: - vrstu odluke kojom sudija za prethodni postupak odbija prijedlog tužilaštva za određivanje posebnih istražnih radnji; te - uspostavljanje prava na žalbu koje omogućava tužiocu da osporava odluku sudije za prethodni postupak kojom se odbija prijedlog tužilaštva za određivanje posebnih istražnih radnji. S obzirom na to da procesni zakoni u BiH ova pitanja ne rješavaju, u sudskoj praksi javljaju se različita mišljenja i stavovi. Prema većinskom stavu, u slučaju da tužilac podnese prijedlog za određivanje posebnih istražnih radnji koji nije osnovan iz bilo kog razloga, sudija za prethodni postupak trebalo bi da o tome odluči rješenjem. Pitanje koje se veže uz prethodno jeste da li je protiv ovakvog rješenja dozvoljena žalba. Stav nije jedinstven i prema jednima na takvo rješenje dozvoljena je žalba, čime se omogućava pravo na preispitivanje odluke od strane stranke čiji zahtjev nije usvojen, te se poštuje pravilo dvostepenosti. Prema drugima, protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za određivanje posebnih istražnih radnji nije dozvoljena žalba, jer je riječ o rješenju donesenom u toku istrage (tako prema čl. 334. st. 2. ZKP RS). Ovoj neujednačenoj sudskoj praksi doprinose i različita rješenja u važećim zakonima o krivičnom postupku (u tom smislu up. čl. 318. st. 1. ZKP BiH, čl. 318. st. 1. ZKP BDBiH, čl. 334. st. 1. i 2. ZKP FBiH, čl. 334. st. 2. ZKP RS). Vraćajući se prvom pitanju (postupanje sudije za prethodni postupak kad odbija prijedlog tužilaštva za određivanje posebnih istražnih radnji), u sudskoj praksi se uočava i ovakvo postupanje: o odbijanju prijedloga za određivanje posebnih istražnih radnji tužilac se obavještava (riječ je o obrazloženom obavještenju).

⁷¹ Čl. 119. st. 2. ZKP BDBiH (pribavljene informacije i podaci iz ovog stava smatraju se službenom tajnom), čl. 133. st. 2. ZKP FBiH, čl. 237. st. 2. ZKP RS).

III. 4. Praksa Suda Bosne i Hercegovine

U ovom poglavlju predstavljena je praksa Suda BiH u krivičnim predmetima nakon donošenja Odluke Ustavnog suda BiH u predmetu 5/16 od 1. 6. 2017. i u skladu s prethodno navedenim smjernicama.

III. 4. 1. Vraćanje prijedloga za izdavanje naredbe o produženju posebnih istražnih radnji

Dana 22. 01. 2019. godine Sud je primio vaš prijedlog za izdavanje naredbe za produženje posebnih istražnih radnji Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija iz člana 116. stav 2 tačka a) Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH), protiv osumnjičenih AA i dr., zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo *Organizovani kriminal* iz člana 250. stav 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa krivičnim djelom *Neovlašteni promet opojnim drogama* iz člana 195. stav 1. i *Pranje novca* iz člana 209. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakona BiH (KZ BiH).

Uvidom u sadržaj prijedloga, Sud je ustanovio određene nedostatke koji se ogledaju u primjeni odredaba ZKP BiH, kako slijedi:

Odredbom člana 116. stav 1. ZKP BiH propisano je da se posebne istražne radnje mogu odrediti *protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama ili sa drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela i ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama*.

Odredbom člana 118. stav 3. ZKP BiH propisano je da posebne istražne radnje iz člana 116. stava 2. tačke a. do d. i g. ovog zakona, mogu trajati najduže do mjesec dana, a *ako one daju rezultate i postoji razlog da se nastavi s njihovim provođenjem radi prikupljanja dokaza, mogu se na obrazložen prijedlog tužioca produžiti za još mjesec dana*.

Prijedlogom Tužilaštva nije konkretizovano postojanje *razloga* koji zahtijevaju produženje primjene posebnih istražnih radnji u odnosu na lice XX. Oni se prevashodno **moraju zasnivati na rezultatima provođenja posebnih istražnih radnji čije se produženje traži**. Naime, Tužilaštvo je obrazloženje prijedloga u većem dijelu zasnovalo na operativnim saznanjima, dok sadržina i obim rezultata primjene posebnih istražnih radnji određenih naredbom Suda od dana 27. 12. 2018. godine, nisu prezentovani prijedlogom, usljed čega obrazloženje prijedloga ne upućuje na potrebu produženja primjene ovih radnji. Iz službene zabilješke SIPA-e broj 16-04/2-28/19 od 11. 01. 2019. godine proizilazi da se do saznanja o poslovanju osumnjičenog XX sa nekretninama, došlo operativnim radom na području Bijeljine, te neprovjerenim saznanjima, a da prikupljena saznanja ukazuju na to da se osumnjičeni XX često može vidjeti u društvu AA, sa kojim zajedno izlazi na ručak.

Sud ističe da su prema osumnjičenom AA već 3 (tri) mjeseca u primjeni posebne istražne radnje Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija iz člana 116. stav 2 tačka a) ZKP BiH, a preko mjesec dana radnja Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima, iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP BiH. Uz to, Sud je dana 27. 12. 2018. godine izdao naredbu za provođenje posebne istražne radnje Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija iz člana 116. stav 2 tačka a) ZKP BiH, prema osumnjičenom XX.

Prijedlogom Tužilaštva nije konkretizovan niti jedan rezultat primjene navedenih posebnih istražnih radnji, koji bi ukazivao na komunikacije osumnjičenih AA i XX. Takvi rezultati mogli su proizaći kako iz nadzora telekomunikacija osumnjičenog AA ili XX, tako i iz radnje tajnog praćenja osumnjičenog AA.

Pored toga, Tužilaštvo je na strani 3 prijedloga izostavilo pravnu kvalifikaciju djela koje se osumnjičenom XX stavlja na teret, dok je na strani 2/3 izostavilo i opis radnje za koju se isti tereti. Koncipiranjem prijedloga na ovakav način, Sudu je ostalo nepoznato koje djelo se osumnjičenom XX stavlja na teret (*Neovlašteni promet opojnim drogama* iz člana 195. stav 1. KZ BiH ili *Pranje novca* iz člana 209. stav 3. u vezi stava 1. KZ BiH), te na koji način bi eventualno dokazivanje informacija o kupoprodajama nekretnina ovog lica, doprinijelo istrazi u ovom predmetu. Stoga bi uređenim prijedlogom Tužilaštva bilo potrebno **objasniti osnove sumnje o povezanosti osumnjičenog XX sa grupom za organizovani kriminal čiji organizator je navodno osumnjičeni AA, te precizno opisati dokaze na kojima se isti temelje, a koji proizilaze iz rezultata provedenih posebnih istražnih radnji.**

Sud još jednom podsjeća Tužilaštvo da prijedlogom za produženje posebnih istražnih radnji mora biti ukazano na intenzivniji stepen osnova sumnje o počinjenju krivičnog djela, u odnosu na stepen sumnje koji se utvrđuje prilikom izdavanja prve naredbe o određivanju ovih radnji. Svakim novim prijedlogom za produženje radnji, potrebno je ukazati na činjenicu da rezultati primjene ranije određenih radnji, potvrđuju osnov sumnje o počinjenju djela, te da postoji hitna društvena potreba za nastavkom provođenja istih. U tom smislu je Ustavni sud BiH dana 01. 06. 2017.godine donio odluku broj U-5/16, koja je iznjedrila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku, Službeni glasnik 65/18 od dana 21. 09. 2018.godine, te će ispitivanje zakonitosti naredbi u toku glavnog pretresa koji će eventualno uslijediti, biti podvrgnuto zahtjevnom i ozbiljnom testu usklađenosti sa noveliranim odredbama ZKP-a BiH.

Odredbom člana 118. stav 1. ZKP BiH propisano je da *naredba sadrži iste podatke kao i prijedlog Tužitelja*, pa je za zakonitost naredbe Suda neophodno da prijedlog Tužilaštva sadrži sve zakonom propisane elemente. Stoga je potrebno da Tužilaštvo **u roku od 3 (tri) dana** od dana prijema ovog akta, prijedlog dopuni u skladu sa citiranim zakonskim odredbama, otklanjajući pomenute nedostatke, kako bi Sud mogao postupiti u skladu sa prijedlogom, ili će u suprotnom, u skladu sa odredbom člana 148. stav 3. ZKP BiH, Sud prijedlog odbaciti.

Postupajući po prijedlogu Tužilaštva broj T20 O KTO 00 15564 18 od dana 22. 01. 2019. godine, Sud je dana 25. 01. 2019. godine izdao naredbu za provođenje posebnih istražnih radnji broj S1 2 K 028361 18 Krn 9 u odnosu na ostala lica obuhvaćena prijedlogom.

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK

III. 4. 2. Odbacivanje prijedloga o sprovođenju posebnih istražnih radnji

Sud Bosne i Hercegovine, sudija kao sudija za prethodni postupak, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog i drugih, zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo *Organizovanje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnog djela krijumčarenje migranata* iz člana 189.a stav 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa krivičnim djelom *Krijumčarenje ljudi* iz člana 189. KZ BiH, povodom prijedloga Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: godine za izdavanje naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji, na osnovu člana 148. stav 3. ZKP BiH, dana 24. 06. 2019. godine donosi:

RJEŠENJE

Odbacuje se prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj:..... za izdavanje naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačke a) i d) ZKP BiH, u odnosu na osumnjičene.....

Obrazloženje

Dana godine Sud je primio vaš prijedlog za izdavanje naredbe za određivanje i produženje posebnih istražnih radnji Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija iz člana 116. stav 2. tačka a) i Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima iz člana 116. stav 2. tačka d) Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH), protiv osumnjičenih, zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo *Organizovanje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnog djela „krijumčarenje migranata”* iz člana 189.a stav 2. KZ BiH, u vezi sa krivičnim djelom *Krijumčarenje ljudi* iz člana 189. KZ BiH.

Odredbom člana 116. stav 1. ZKP BiH propisano da se posebne istražne radnje mogu odrediti *protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili sa drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela i ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama.*

Odredbom člana 118. stav 3. ZKP BiH propisano je da posebne istražne radnje iz člana 116. stava 2. tačke a. do d. i g. ovog zakona, mogu trajati najduže do mjesec dana, a *ako one daju rezultate i postoji razlog da se nastavi s njihovim provođenjem radi prikupljanja dokaza, mogu se na obrazložen prijedlog tužioca produžiti za još mjesec dana.*

Rukovodeći se citiranim zakonskim odredbama, a nakon što je izvršio uvid u sadržaj dostavljenog prijedloga, Sud je utvrdio da prijedlog ne sadrži obrazloženje činjenica i razloga koje bi ukazale na to da lice..... učestvuje u izvršenju krivičnih djela koja mu se prijedlogom stavljaju na teret, kao i važnih razloga koji opravdavaju produženje izvođenja posebnih istražnih radnji u odnosu na osumnjičene Također, Sud je primijetio da nije dostavljen sadržaj operativno interesantnih komunikacija u kojima su u proteklih mjeseca dana učestvovali svaki od osumnjičenih posebno, a koje su od značaja za predmetni slučaj i iz kojih bi Sud eventualno mogao izvući zaključak o postojanju važnih razloga. S tim u vezi, Sud je dopisom od 28. 05. 2019. godine pozvao Tužilaštvo da podneseni prijedlog uredi u skladu sa pomenutom odredbom, u što kraćem roku, a najkasnije u roku od 3 (tri) dana, ili će se u suprotnom, temeljem odredbe člana 148. stav 3. ZKP BiH, prijedlog odbaciti.

Budući da nakon pozivanja od strane Suda, Tužilaštvo BiH nije dopunilo prijedlog u ostavljenom roku, a niti do dana donošenja ovog rješenja, te kako su upozoreni na posljedice propuštanja, Sud je donio odluku da se predmetni prijedlog Tužilaštva BiH odbaci, a u odnosu na osumnjičene

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Krivičnom vijeću ovog Suda u roku od 3 (tri) dana od prijema rješenja.

III. 4. 3. Odbijanje prijedloga o sprovođenju posebnih istražnih radnji

SUD BOSNE I HERCEGOVINE, sudija AA, kao sudija za prethodni postupak, u krivičnom postupku protiv osumnjičenih XX i dr., zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo Organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa krivičnim djelom Neovlašteni promet oružjem i vojnom opremom te proizvodima dvojne upotrebe iz člana 193. stav 1. KZ BiH, krivičnim djelom Nedozvoljena proizvodnja i promet oružja i eksplozivnih materija iz člana 361. Krivičnog zakona Republike Srpske (KZ RS) i krivičnim djelom Neovlašteni promet opojnim drogama iz člana 195. KZ BiH, povodom prijedloga Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: ... od godine, primljenog danagodine, uređenog dana godine, za izdavanje naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji, na osnovu člana 116. stav 2. tačke a) i d), člana 118. stav 1. i 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana2018. godine donosi:

RJEŠENJE

ODBIJA SE kao neosnovan prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: ... od ...2017. godine, primljen dana ...2017. godine, uređen dana ...2018. godine, za izdavanje naredbe za **određivanje i produženje** provođenja posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačke a) i d) ZKP BiH u odnosu na osumnjičenu XX.

Obrazloženje

Dana ... 2017. godine Sud je primio prijedlog za izdavanje naredbe za produženje i određivanje posebnih istražnih radnji Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija iz člana 116. stav 2 tačke a) ZKP BiH i Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima iz člana 116. stav 2 tačka d) ZKP BiH, protiv osumnjičenih YY i dr., zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo *Organizovani kriminal* iz člana 250. stav 2. KZ BiH, u vezi sa krivičnim djelom *Neovlašteni promet oružjem i vojnom opremom te proizvodima dvojne upotrebe* iz člana 193. stav 1. KZ BiH, krivičnim djelom *Nedozvoljena proizvodnja i promet oružja i eksplozivnih materija* iz člana 361. KZ RS i krivičnim djelom *Neovlašteni promet opojnim drogama* iz člana 195. KZ BiH.

Odlučujući o ovom prijedlogu, Sud je dana ... 2018. godine donio rješenje kojim se isti odbija, pa je, nakon odluke vanraspravnog vijeća koje je odlučujući po žalbi Tužilaštva, predmet vratilo na ponovno odlučivanje, Sud je dana ... 2018. godine uputio Tužilaštvu dopis kojim se prijedlog vraća na uređenje. Dana ... 2018. godine, Tužilaštvo je Sudu dostavilo uređen prijedlog.

Odredbom člana 116. stav 1. ZKP BiH propisano da se posebne istražne radnje mogu odrediti *protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili sa drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela i ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama*, dok odredba člana 118. stav 1. ZKP BiH propisuje da *obrazloženi prijedlog Tužitelja, kao i sama naredba Suda, treba da sadrži, pored ostalog, i podatke o osobi protiv koje se radnja preduzima*. Istom odredbom propisano je i da posebne istražne radnje iz člana 116. stava 2. tačke a. do d. i g. ovog zakona, mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz *posebno važnih razloga* mogu se, na obrazloženi prijedlog Tužitelja, produžiti za još mjesec dana.

Uvidom u sadržaj prijedloga, Sud je ustanovio određene nedostatke koji se ogledaju u primjeni odredaba ZKP BiH, te je u tom smislu pozvao Tužilaštvo da dopuni podneseni prijedlog, između ostalog, i u pogledu postojanja posebno važnih razloga koji zahtijevaju produženje primjene posebnih istražnih radnji u ovom predmetu, a u

odnosu na osumnjičene A, S i XX, u skladu sa odredbom člana 118. stav 1. ZKP BiH. U tom smislu, Sud je podsjetio Tužilaštvo na odluku Ustavnog suda BiH broj U-5/16 od dana 01. 06. 2017. godine, kojom je, između ostalog, ukazano na značaj postupnosti u primjeni posebnih istražnih radnji, usljed čega se iste nakon proteka mjesec dana od njihovog određivanja, mogu produžiti samo ako postoje posebno važni razlozi, čija detaljnija definicija se očekuje u okviru izmjena ZKP-a BiH. Do trenutka usklađivanja relevantnih odredaba ZKP-a BiH sa odlukom Ustavnog suda BiH, Sud je dužan sa naročitom pažnjom pristupiti analizi osnovanosti prijedloga za produženje posebnih istražnih radnji, cijeneći da li rezultati provođenja ranije određenih posebnih istražnih radnji ukazuju na ispunjenost ovog standarda, čime bi se opravdalo produženje primjene ovih radnji.

Nakon što je izvršio uvid u sadržaj dopunjenog prijedloga od dana ...2018. godine, Sud je utvrdio da je Tužilaštvo propustilo da prijedlog dopuni u pogledu postojanja posebno važnih razloga koji opravdavaju produženje izvođenja posebnih istražnih radnji u odnosu na osumnjičenu XX. Po logici stvari, takvi razlozi se na prvom mjestu moraju zasnivati na rezultatima provođenja posebnih istražnih radnji čije se produženje traži, jer samo kontinuitet otkrivenih činjenica i okolnosti može opravdati produženje ovih posebnih istražnih radnji.

U obrazloženju podnesenih prijedloga, Tužilaštvo se većim dijelom osvrće na saznanja prikupljena u ranijem istražnom periodu, dok sadržina i obim rezultata primjene posebnih istražnih radnji određenih naredbom Suda ...od dana ...2017. godine, nije prezentovana u odnosu na osumnjičenu XX. Bilo je logično očekivati da će se na osnovu nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija u odnosu na sva osumnjičena lica koja su bila obuhvaćena naredbom, doći do podataka o kontaktima osumnjičenih lica međusobno, kao i komunikacijama sa drugim osobama u vezi sa počinjenjem navedenog krivičnog djela, što bi, uz postojanje drugih dokaza, moglo predstavljati važne razloge za produženje ovih posebnih istražnih radnji. Tužilaštvo nije u prijedlogu navelo nijednu relevantnu komunikaciju niti radnju koja je zabilježena primjenom tajnog praćenja, a koja bi predstavljala posebno važan razlog za produženje primjene posebnih istražnih radnji prema osumnjičenoj XX, čime su razlozi koji su opredijelili Tužilaštvo za predlaganje produženja posebnih istražnih radnji u odnosu na ovo lice, ostali nepoznati Sudu.

Kako bi Sud donio odluku o neophodnosti dalje primjene posebnih istražnih radnji, a u cilju zaštite kontrole zakonitosti produženja njihovog trajanja, ista se mora temeljiti na ispitivanju rezultata ostvarenih prethodnom primjenom, a koji su u konkretnom slučaju izostali.

Sud podsjeća da je u vezi sa dijelom prijedloga koji se odnosi na osumnjičene A, S i Y, našao da je isti pravilan i potpun, zbog čega je izdao naredbu kojom se produžava i određuje provođenje posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačke a) i d) u odnosu na ta lica.

III. 4. 4. Naredba o određivanju posebnih istražnih radnji

Sud Bosne i Hercegovine, sudija BB kao sudija za prethodni postupak, u krivičnom postupku protiv osumnjičenih i dr., zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa krivičnim djelima krijumčarenja iz člana 214. stav 1. KZ BiH, zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. stav 1. KZ BiH, primanje dara ili drugih oblika koristi iz člana 217. stav 1. KZ BiH, carinska prevara iz člana 216. KZ BiH i u vezi sa krivičnim djelom davanje dara i drugih oblika koristi iz člana 218. stav 1. KZ BiH, odlučujući o prijedlogu Tužilaštva Bosne i Hercegovine,, za izdavanje naredbe za određivanje posebnih istražnih radnji, na osnovu člana 116. st. 1. i 2. tačka a) Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH), člana 117. tačka d) ZKP BiH, te člana 118. ZKP BiH, dana2018. godine izdaje

N A R E D B U

Protiv osumnjičenih lica:

- 1)
- 2)

Zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH, u vezi sa krivičnim djelima krijumčarenja iz člana 214. stav 1. KZ BiH, zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. stav 1. KZ BiH, primanje dara ili drugih oblika koristi iz člana 217. stav 1. KZ BiH, carinska prevara iz člana 216. KZ BiH i u vezi sa krivičnim djelom davanje dara i drugih oblika koristi iz člana 218. stav 1. KZ BiH,

I

ODREĐUJE SE izvođenje posebnih istražnih radnji:

NADZOR I TEHNIČKO SNIMANJE TELEKOMUNIKACIJA iz člana 116. stav 2. tačka a) ZKP BiH,

- i to presretanje i snimanje razgovora opremom za presretanje i snimanje, zatim snimanje svih razgovora na drugi način audio opremom koja ne podrazumijeva presretanje i snimanje te svakodnevno izlistavanje dolaznih i odlaznih poziva, dolaznih i odlaznih poruka, IMEI brojeva mobilnih telefonskih aparata i praćenje baznih stanica preko kojih mobilni aparati ostvaruju komunikacije, sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju navedenih krivičnih djela, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika grupe i prikupljanju materijalnih dokaza protiv istih.

II

Izvođenje posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačka a) ZKP BiH iz tačke I ove naredbe trajat će 1 (jedan) mjesec, u periodu **od2018. godine do2018.godine.**

III

Ova naredba se donosi na osnovu usvojenog prijedloga Tužilaštva BiH,, za izdavanje naredbe za određivanje posebnih istražnih radnji, sa njegovim prilogima, na osnovu člana 116. stav 2. tač. a), člana 117. tačka d), te člana 118. st. 1. i 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Prijedlog).

Na osnovu dostavljenog Prijedloga Tužilaštva za određivanje posebnih istražnih radnji kao i iz priloga dostavljenih uz isti, Sud je utvrdio postojanje osnova sumnje da osumnjičeni, postupajući u svojstvima, propuštaju obavljanje službene dužnosti, vršeći krivično djelo zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. KZ BiH, te primaju dar za radnje koje ne bi smjeli obavljati (.....), ostvarujući time obilježja krivičnog djela iz člana 217. KZ BiH, a sve u vezi sa krivičnim djelom organizovani kriminal iz člana 250. KZ BiH. Iz dokaza dostavljenih uz prijedlog Tužilaštva, proizlazi osnov sumnje da su navedena lica organizovala, dok su osumnjičeni O načinu postupanja, svjedoči lice od koga je osumnjičeni zatražio 500 EUR kako bi, a koje je odbilo dati takav dar.

Cijeneći sve naprijed navedeno ovaj Sud smatra da su se stekli uslovi za primjenu posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačke a) ZKP BiH, navedenih u tački I naredbe, jer bi se samo na osnovu predloženih radnji mogli prikupiti dokazi da se osumnjičena lica bave pomenutim aktivnostima. Cijenjena je činjenica da sva lica koja učestvuju u izvršenju krivičnih djela (.....), ostvaruju međusobnu dobru saradnju i komunikaciju, koja se ogleda u tome da prije samih izvršenja krivičnih djela pripremaju svu potrebnu dokumentaciju, kako bi obezbijedili uredno stanje u slučaju naknadnih provjera. Također,, pa je osumnjičenim licima teško prići na bilo koji drugi način, pri čemu je neophodno imati u vidu i činjenicu da su neki od već bili predmet rada SIPA-e, pa su isti, pored toga što poznaju većinu službenika ove agencije, izuzetno oprezni prilikom realizovanja kriminalnih zamisli. Stoga je Sud zaključio da je prijedlog Tužilaštva osnovan, te da se dokazi u ovom predmetu ne bi mogli pribaviti na drugi način ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama, usljed čega je izdao ovu naredbu.

Ispitujući osnovanost prijedloga za izdavanje ove naredbe, u kontekstu odluke Ustavnog suda BiH broj U-5/16 od dana 01. 06. 2017. godine, Sud je, uzimajući u obzir argumentaciju koju je Ustavni sud dao u ovoj odluci, našao da je prijedlog osnovan. Naime, Ustavni sud je pomenutom odlukom oglasio neustavnom odredbu člana 117. tačka d) ZKP BiH, nalazeći da je istom ostavljena mogućnost za primjenu posebnih istražnih radnji na neopravdano širokom katalogu krivičnih djela, usljed čega je potrebno izmijeniti ovu odredbu, precizirajući krivična djela poimenično ili obilježjima koja bi tvorila užu grupu djela u odnosu na koja postoji legitiman društveni interes za zadiranje u pravo na privatnost u ovoj mjeri. Kako zakonodavac do danas nije postupio u skladu sa pomenutom odlukom, to je zadatak Suda da u svakom konkretnom slučaju procijeni da li prijedlog za posebne istražne radnje ispunjava kriterije navedene u odluci Ustavnog suda.

U konkretnom slučaju, Tužilaštvo je predložilo provođenje posebnih istražnih radnji protiv, uposlenika, te protiv tri, koji djelujući u međusobnom dogovoru, kontinuirano, već duži vremenski period, izbjegavaju primjenu relevantnih odredaba, a sve u cilju sticanja protupravne imovinske koristi, čime svjesno narušavaju pravilno funkcionisanje javne službe. Pored toga, dokazi upućuju na osnov sumnje da od strane primaju određeno mito za učinjene ustupke, što predstavlja interni napad na integritet službe, pa je nesumnjivo postojanje hitne društvene potrebe za otkrivanjem svih dimenzija počinjenja ovog krivičnog djela, koje zasigurno predstavlja napad na temeljne vrijednosti društva. U tom smislu se ne smije zanemariti činjenica da je BiH društvo na specifičan način suočeno sa problemom korupcije, čija suptilna rasprostranjenost sprečava napredak BiH ka EU integracijama, o čemu svjedoče i recentni izvještaji međunarodnih grupacija koje se bave ovim problemom. Pri

tome je Sud uzeo o obzir i činjenicu da se radi o sticaju više krivičnih djela iz glave XVIII i XIX Krivičnog zakona BiH, pri čemu je za krivično djelo iz člana 217. KZ BiH (Primanje dara i drugih oblika koristi), propisana kazna zatvora u rasponu od jedne do deset godina, što s jedne strane govori o izuzetnom značaju ovog oblika povrede objekta zaštite, a s druge strane upućuje na osnovanu pretpostavku da će zakonodavac, podižući opću granicu kazne koja će biti polazno mjerilo za osnovanost određivanja posebnih istražnih radnji, takvom modifikovanom odredbom obuhvatiti i krivično djelo iz člana 217. KZ BiH.

Ukupnost svih opisanih činjenica, uvjerila je Sud da je zadiranje u pravo na privatnost kakvo se vrši primjenom mjera određenih dispozitivom naredbe, proporcionalno legitimnom cilju koji se nastoji postići primjenom istih.

III. 4. 5. Naredba o produženju posebnih istražnih radnji

Sud Bosne i Hercegovine, sudija ... kao sudija za prethodni postupak, zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo Organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. i 3., u vezi sa krivičnim djelima Neovlašteni promet opojnim drogama iz člana 195. stav 1. i Pranje novca iz člana 209. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakona BiH (KZ BiH), odlučujući o Prijedlogu za izdavanje naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH, Tužilaštvo), broj: ... od01.2019. godine, na osnovu članova 117. tačka b) i 118. st. 1. i 3., u vezi sa članom 116. stav 2. tačke a) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana ...01.2019. godine izdaje:

N A R E D B U

Protiv osumnjičenih:

1.XXX;

2.YYY;

3.ZZZ;

4.QQQ,

Zbog postojanja osnova za sumnju da je počinjeno krivično djelo Organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. i 3., u vezi sa krivičnim djelima Neovlašteni promet opojnim drogama iz člana 195. stav 1. i Pranje novca iz člana 209. stav 3. KZ BiH,

I

PRODUŽAVA SE provođenje posebnih istražnih radnji **NADZOR I TEHNIČKO SNIMANJE TELEKOMUNIKACIJA** iz člana 116. stav 2. tačka a) ZKP BiH, **prema osumnjičenim licima:**

- **XXX**, korisnik telefonskog broja ...;
- **YYY**, korisnik telefonskog broja;
- **ZZZ**, korisnik telefonskog broja ...;
- **QQQ**, korisnik telefonskog broja

kao i svih drugih telefonskih aparata po IMEI brojevima koji će se utvrditi nadzorom korisničkih brojeva i staviti pod nadzor i tehničko snimanje i drugih korisničkih brojeva i telefonskih aparata koji se u toku provođenja posebne istražne radnje nadzorom korisničkih brojeva i telefonskih aparata identifikuju da ih koriste navedena lica u kontaktu sa drugim osumnjičenima i u kontaktu sa drugim licima, sve sa ciljem otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i učinjenju krivičnih djela koja im se stavljaju na teret.

II

Izvođenje posebne istražne radnje iz tačke I ove Naredbe trajat će mjesec dana, počev **od....01. 2019. godine do02. 2019. godine.**

III

Naredba se izdaje na osnovu obrazloženog Prijedloga Tužilaštva BiH broj: ... od ...01. 2019. godine i priloga dostavljenih uz isti⁷² (Prijedlog).

Prije svega, dostavljeni prijedlog ukazuje na postojanje osnova sumnje da je osumnjičeni XXX, u vremenskom periodu od ... do danas, na području BiH, A, B, C i D, organizirao i rukovodio grupom za organizirani kriminal u smislu odredbe čl. 1. st. (22) KZ BiH, koju je formirao sa ciljem međunarodnog neovlaštenog prometa opojnim drogama, i to na način da osobno i putem pripadnika grupe organizira nabavku i transport opojnih droga kokain iz D u BiH i heroin iz C u BiH, a zatim da vrši dalju distribuciju i prodaju tih opojnih droga na području BiH, A, B i C, a novac stečen tom prodajom legalizira polažući ga na račune privrednih društava u BiH, pa su toj grupi za organizirani kriminal pristupili YYY, ZZZ, SS, MM, osobe zv. P iz C, RR, EE, NN osoba sa područja W i T sa tačno podijeljenim ulogama u ovako opisanoj nabavci, transportu i preprodaji opojnih droga, te QQQ, HH, OO i ŠŠ sa tačno podijeljenim ulogama u prikrivanju novca stečenog prodajom opojne droge. Grupa djeluje na način da organizator grupe XXX u više navrata tijekom jednog mjeseca odlazi u D svojim automobilom ili avionom, dok u isto vrijeme za D ide jedna od djevojaka pripadnica ove grupe sa drugim vozilom ili avionom, dok treća osoba od povjerenja RR nosi veće količine novca u gotovini i predaje ga PP u B, a nekada i na području ..., da bi taj novac PP putem svojih firmi u Bosni i Hercegovini i B transferirao organizatoru grupe u D i C preko jedne od posredničkih firmi, da bi nakon nabavke opojne droge kokain u D ista iz D u BiH prevezla jedna od pripadnica grupe i to ZZZ ili FF u malim PMV namjenski kupljenim u D za prijevoz opojne droge ili u iznajmljenim luksuznim PMV koja se iznajmljuju samo za tu svrhu. Nabavljenu opojnu drogu heroin iz D prevozi ŠŠ, nakon čega se po dolasku u BiH opojna droga u roku od dva do tri dana distribuira kupcima preko drugih članova grupe, i to TT II i dr. osoba, dok se vozila korištena za prijevoz opojne droge sa D registarskim tablama više se ne koriste za krijumčarenje opojne droge i ista se prodaju na otpadu, da bi XXX novac u gotovini stečen prodajom opojne droge u cilju njegove legalizacije povjerio sa ciljem polaganja na račune firmi u vlasništvu bliskih saradnika XXX, i to na račune firmi u vlasništvu QQQ, i to A d.o.o. ... i drugih.

Kako to iz prijedloga i priloga dostavljenih uz isti proizlazi, primjenom posebnih istražnih radnji u prethodnom periodu prikupljena su saznanja koja potvrđuju sve ranije prikupljene informacije i podatke o načinu djelovanja grupe za organizovani kriminal. Naime, primjenom posebnih istražnih radnji došlo se do saznanja da osumnjičeni XXX i YYY i dalje koriste garažu u ulici ..., navodno za skladištenje ..., dok se u prethodnom istražnom periodu došlo do saznanja da se u istoj garaži skladištala opojna droga kokain, krijumčarena iz ..., i heroin, krijumčaren iz D. Također, XXX je od YYY zahtijevao da kontaktira RR iz ..., kako bi saznao cijenu ... radi njihove dalje prodaje (presretnute komunikacije broj 733, 734, 735, 740 od 29. 12. 2018. g.), što se može dovesti u vezu sa ranijim istražnim saznanjima koja su ukazivala na to da XXX posredstvom RR nabavlja ... od JJ iz ..., koji je prema njihovom zajedničkom dogovoru, u pakovanje od jednog kilograma ... ubacivao pola kilograma opojne droge kokain, koju su potom krijumčarili zajedno sa ... u BiH. Razgovori presretnuti tokom januara 2019. godine, između YYY i KK, ukazuju na to da se KK interesovao hoće li XXX doći kod njega, te je iz sadržaja ovih komunikacija vidljivo da nije došlo do realizacije prethodnog dogovora iz decembra 2018. godine vezanog za nabavku opojne droge, ali da KK iz ... i dalje traži sastanak sa XXX. Ovlaštena službena lica su u skladu sa naredbom Suda BiH postavila GPS uređaje na vozila koja koriste osumnjičeni ... i ZZZ, te se u predstojećem istražnom periodu očekuju dalja saznanja o lokacijama koje ova lica posjećuju, a u cilju pronalaska "štekova" koje koristi ova grupa. Nadalje, iz sadržaja presretnutih telekomunikacija proizlazi da je osumnjičena ZZZ u izuzetno dobrim odnosima sa XXX, koji je i finansira, te mu ista zauzvrat pruža usluge prevoza na lokacije za koje se sumnja da sadrže "štekove" za skrivanje opojne droge, pri čemu je značajna komunikacija koja se dana ... odvila između ova dva lica. Prema posljednjem izvještaju o provedenim radnjama, osumnjičeni XXX je ostvarivao česte komunikacije sa licem PP, koji prema operativnim

⁷² Prijedlog za primjenu posebne istražne radnje „Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija“ dostavljen od strane Ministarstva sigurnosti BiH – Državne agencije za istrage i zaštitu broj: ... od ...2. 01. 2019. godine sa priložima, i to: Službena zabilješka broj: ... od ...01. 2019. godine; Službena zabilješka broj: ... od ...01. 2019. godine; Službena zabilješka broj: ... od ...01. 2019. godine; Službena zabilješka broj: ... od ...01. 2019. godine.

saznanjima polaže veće gotovinske iznose na račune firmi QQQ, a koji novac, kako se to sumnja, potiče od izvršenja krivičnog djela neovlašten promet opojnim drogama. Pri tome je za Sud naročito indikativna komunikacija broj 3350, ostvarena dana ...12. 2018. godine, iz koje je vidljivo da PP treba predati određenu količinu novca osumnjičenom QQQ, koji mu govori “... *razgovaraćemo kad se vidimo zašto mi treba...*”. Dovodeći u vezu sva pomenuta saznanja i informacije pribavljene provedbom posebnih istražnih radnji, može se zaključiti da postoji osnov sumnje da su razgovori QQQ i PP povezani sa legalizacijom novca kojeg je grupa, na čelu sa XXX, stekla počinjenjem krivičnog djela Neovlašten promet opojnih droga.

S obzirom na to da iz prijedloga Tužilaštva proizilazi postojanje osnova sumnje da su osumnjičeni počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret, a koja sumnja je utvrđena i rezultatima provedenih posebnih istražnih radnji u prethodnom periodu, Sud je, u smislu odredbe člana 118. stav 3. ZKP BiH, našao opravdanim usvojiti podneseni prijedlog u cilju prikupljanja dodatnih dokaza o djelovanju grupe. Kako se u konkretnom slučaju radi o ozbiljnim i složenim krivičnim djelima, o ozbiljnom stepenu organizacije, konspirativnosti i finansijske moći grupe, koja se bavi prometom većih količina narkotičkih sredstava na međunarodnom nivou, na relaciji D. – BiH (kada je riječ o opojnoj drogi kokain), te H. – T. – BiH (kada je riječ o opojnoj drogi heroin), Sud nalazi da te okolnosti predstavljaju objektivne teškoće u redovnom pribavljanju dokaza o izvršenju predmetnih krivičnih djela, zbog čega je radi pribavljanja dokaza neophodno da se provedu posebne istražne radnje, kako je to navedeno u prijedlogu, zbog čega je Sud izdao ovu naredbu.

IV

Izvršenje posebnih istražnih radnji iz ove Naredbe će se povjeriti pripadnicima Državne agencije za istrage i zaštitu BiH – Sektor za operativnu podršku. Izvršenje dijela naređenih posebnih istražnih radnji može se povjeriti i drugoj ovlaštenoj policijskoj agenciji, odnosno druga ovlaštena agencija može pružiti tehničku pomoć pri izvršenju posebnih istražnih radnji, a sve po naredbama i uputstvima Tužilaštva BiH.

V

Radi izvršenja posebnih istražnih radnji iz ove Naredbe, policijske agencije, odjeljenja ili pripadnici pojedinih policijskih agencija, koje odredi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, u cilju izvršenja naredbi mogu pružati operativnu i/ili tehničku podršku Državnoj agenciji za istrage i zaštitu ukoliko se ukaže potreba za istim, a sve po naredbama i uputstvima Tužilaštva Bosne i Hercegovine.

VI

Tužilac Bosne i Hercegovine dužan je nakon okončanja preduzetih radnji, u obimu i vremenu kako je to naznačeno u ovoj naredbi, odmah dostaviti sudiji za prethodni postupak Suda Bosne i Hercegovine izvještaj o preduzetim radnjama u svrhu provjere postupanja po ovoj naredbi.

VII

Tužitelj Tužilaštva BiH ... ovlašten je koordinirati provedbom ove Naredbe.

VIII

Ova naredba ima se čuvati u zatvorenoj koverti.

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK

III. 4. 6. Obavješćavanje lica protiv kojeg je posebna istražna radnja bila preduzeta

U skladu sa odredbom člana 119. stav 3. ZKP BiH, ovim putem vas obavješćavamo da su, iz razloga nesrazmjernih teškoća u prikupljanju dokaza, odnosno nemogućnosti pribavljanja dokaza na drugačiji način, protiv Vas bile primjenjivane posebne istražne radnje, i to: **Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija** iz člana 116. stav 2. tačka a) ZKP BiH, u periodu od 25. 01. do 23. 04. 2019. godine i **Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstva i predmeta koji stoje u vezi sa njima** iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP BiH, u periodu od 25. 01. do 23. 04. 2019. godine.

Sud BiH je naredbe o provođenju posebnih istražnih radnji izdao na zahtjev Tužilaštva BiH, a zbog postojanja **osnova za sumnju** da je počinjeno krivično djelo Organizovanje grupe ljudi ili udruženja za izvršenje krivičnog djela krijumčarenje migranata iz člana 189a. stav 1. i 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine i dr.

Takođe vas obavješćavamo da prema odredbi člana 119. stav 3. ZKP BiH, imate pravo da od Suda zatražite ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je provedena mjera, u roku od 3 (tri) dana od dana prijema ovog dopisa.

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK

Broj i naziv spisa	S1 Krn
Predmet zabilješke	Obavijest lica o provođenju PIR
Ime službenika	
Datum zabilješke	.2019. godine

Sud Bosne i Hercegovine je u skladu sa odredbom člana 119. stav 3. ZKP BiH, pokušao obavijestiti osumnjičena licima u ovom predmetu, o provođenju posebnih istražnih.

Uvidom u spis utvrđeno je da se radi o licima koja nemaju stalno mjesto prebivališta, niti boravišta, te da se radi o stranim državljanima.

Kako se u ovom konkretnom slučaju radi o pismenu koja sadrže strogo povjerljive informacije, čije saznanje od strane neovlašćenih lica bi moglo ugroziti prava istog protiv kojeg su radnje provedene, a koja prava su propisana članom 8. EKLJP, Sud nije ista isticao niti na oglasnu ploču.

Stoga se konstatuje da lice trenutno ne može biti obaviješteno o provođenju posebnih istražnih radnji, ali da će Sud odmah po eventualnom pribavljanju podataka o adresi lica, obavijestiti isto o provođenju navedenih radnji.

O svemu je obaviješten postupajući sudija

III. 4. 7. Obavješćavanje lica protiv kojeg je posebna istražna radnja bila preduzeta (ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je mjera sprovedena)

Broj: KV

Sarajevo, 12. 04. 2017. godine

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću sastavljenom od sudije ..., kao predsjednika vijeća, te sudija i, kao članova vijeća, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenih XY i YY, zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. KZ BiH i krivično djelo Primanje dara ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. KZ BiH, odlučujući o zahtjevu osumnjičenog XY za ispitivanje zakonitosti naredbe o sprovođenju posebnih istražnih radnji, na osnovu člana 119. stav 3. Zakona o krivičnom postupku BiH, donio je:

RJEŠENJE

I

Utvrđuje se da je u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku BiH, sudija za prethodni postupak ovog Suda izdao naredbu broj S1 2 K XXXXXX 16 Krn od 20. 05. 2016. godine, kojom je određeno provođenje posebne istražne radnje „Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija” iz člana 116. stav 2. tačke a) i „Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima” iz člana 116. stav 2. tačka d) Zakona o krivičnom postupku BiH, te da su posebne istražne radnje provedene u skladu sa donesenom naredbom u pogledu obima i trajanja.

II

Utvrđuje se da osumnjičeni *nije*, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 116. ZKP BiH, obavješten da su protiv njega bile poduzimane posebne istražne radnje.

Obrazloženje

Sudija za prethodni postupak ovog Suda je po prijedlogu Tužilaštva BiH broj: TXX XX KTA YYYYYYY 16 od 20. 05. 2016. godine, a zbog postojanja osnova za sumnju da je počinjeno krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. KZ BiH i krivično djelo Primanje dara ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem iz člana 219. KZ BiH, izdao naredbu broj S1 2 K XXXXXX 16 Krn od 20. 05. 2016. godine, kojom se prema osumnjičenim XY i YY određuje izvođenje posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačka a) i d) ZKP BiH, koje su se po navedenoj naredbi mogle provoditi do 20. 06. 2016. godine.

Prema odredbi člana 119. stav 3. ZKP BiH, sudija za prethodni postupak je dana 31. 03. 2017. godine pismeno obavijestio osumnjičene da su protiv njih bile poduzimane posebne istražne radnje i pozvao ih da mogu tražiti preispitivanje zakonitosti naredbe Suda broj S1 2 K XXXXXX 16 Krn od 20. 05. 2016. godine i načina na koji je ista provedena.

Osumnjičeni XY je dana 07. 04. 2017. godine podnio zahtjev za preispitivanje zakonitosti provedenih posebnih istražnih radnji u kojem navodi da je početkom mjeseca decembra 2016. godine od strane postupajućeg tužitelja usmeno obaviješten da su protiv njega bile poduzimane posebne istražne radnje, ali obzirom da nije obaviješten od strane Suda, to je osumnjičeni zatražio informaciju o tome. Imajući u vidu navedeno, osumnjičeni smatra da mu je povrijeđeno pravo da, bez odlaganja, bude obaviješten o posebnim istražnim radnjama, budući da je zvanično od Suda obaviješten tek nakon 10 mjeseci, računajući od prestanka poduzimanja posebnih istražnih radnji. Nadalje, osumnjičeni prigovara zakonitosti same naredbe iz razloga što je upitno da li je on uopšte imao status osumnjičenog, obzirom da je u februaru 2017. godine saslušan kao svjedok u istom krivičnom predmetu.

Nakon uvida u spis, Vijeće je donijelo odluku kao u izreci ovog rješenja iz slijedećih razloga:

Ispitujući zakonitost predmetne naredbe Suda, u smislu uslova propisanih odredbom člana 118. ZKP BiH, a tiču se njene sadržine, Vijeće nalazi da je naredba Suda broj S1 2 K XXXXXX 16 Krn od 20. 05. 2016. godine donijeta na obrazloženi prijedlog tužioca, koji je sadržavao podatke o osobi protiv koje se radnja preduzima, osnove sumnje, razloge za njeno preduzimanje, te ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju preduzimanje radnji, navođenjem radnje koja se zahtijeva i načina njenog izvođenja, te obim i trajanje izvođenja posebnih istražnih radnji.

Nadalje, naredba sadrži i obrazloženje kako u vezi postojanja osnova sumnje da je osumnjičeni počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, tako i u vezi s tim iz kojih razloga je Sud smatrao da se, u konkretnom, na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama. U tom smislu, Vijeće ističe da naredba sadrži dovoljno konkretizacije u pogledu činjenične osnove i dokaza na osnovu kojih je Sud utvrdio postojanje osnova sumnje, a zbog kojih bi bilo osnovano izdati takvu naredbu, na koji način je zadovoljen i standard iz odluke Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske*⁷³.

Takođe, cijeneći činjenicu da provođenje posebnih istražnih radnji predstavlja zadiranje u jedno od temeljnih ljudskih prava koje je propisano odredbom člana 8. EKLJP (pravo na privatnost i poštivanje porodičnog života), koje pravo se može ograničiti samo u slučaju zaštite legitimnih društvenih interesa, to je Vijeće ispitalo da li je provođenje ovih radnji bilo opravdano i s aspekta njene neophodnosti. U tom smislu, Vijeće nalazi da je izdavanje naredbe bilo opravdano jer se isti cilj nije mogao postići primjenom nekih drugih mjera, o čemu je Sud dao jasne i dovoljne razloge.

Međutim, ne dovodeći u pitanje zakonitosti naredbe Suda S1 2 K XXXXXX 16 Krn od 20. 05. 2016. godine, Sud je utvrdio kršenje odredbe člana 119. stav 3. ZKP BiH, u smislu da osumnjičeni nije, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 116. ZKP BiH, obaviješten da su prema njemu bile poduzimane posebne istražne radnje, odnosno da je prekoračen razuman rok u kom je isti trebao biti obaviješten o preduzetim radnjama.

Naime, pomenutom odredbom je propisano da “*Sudija za prethodni postupak će, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 116. ovog zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta*”.

Naime, iako Zakon ne daje preciznu formulaciju u kojem trenutku se osumnjičeni mora obavijestiti o provedenim posebnim istražnim radnjama, Vijeće se rukovalo time da se osumnjičeni, imajući u vidu da iste predstavljaju ograničenje jednog od temeljnih ljudskih prava i sloboda, mora obavijestiti što prije, a nakon okončanja provođenja posebnih istražnih radnji.

U konkretnom slučaju, osumnjičeni je pismeno obaviješten od strane sudije za prethodni postupak dana 31. 03. 2017. godine, a posebne istražne radnje su provođene u periodu od 20. 05. 2016. godine do 20. 06. 2016. godine, dakle obaviješten je devet mjeseci nakon što su iste prestale da se primjenjuju.

Imajući u vidu da posebna istražna radnja iz člana 116. stav 2. tačka a), prema odredbi člana 118. stav 3. ZKP BiH, može najduže trajati šest mjeseci, Vijeće nalazi da istekom tog roka, osumnjičeni mora biti obaviješten, bez odlaganja, kako bi se ispoštovala obaveza iz citirane zakonske odredbe, a što, u konkretnom, nije učinjeno.

⁷³ Odluka broj 68955/11, Odluka od 15. 1. 2015. godine.

Međutim, nepostupanje po odredbi člana 119. stav 3. ZKP-a BiH, ne vodi po automatizmu do zaključka da su dokazi apsolutno nezakoniti, posebno zbog činjenice da se radi o procesnim odredbama kojima se propisuju procedure nakon što su dokazi već prikupljeni, kao i da osumnjičenom u eventualnom daljem toku krivičnog postupka i dalje stoje na raspolaganju procesna sredstva kojim može zatražiti ispitivanje zakonitosti provedenih posebnih istražnih radnji.

Na osnovu svega navedenog, odlučeno je kao u izreci ovog rješenja.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja, žalba nije dozvoljena.

III. 4. 8. Naredba o uništenju podataka

Sud Bosne i Hercegovine, sudija ..., kao sudija za prethodni postupak, u krivičnom postupku protiv osumnjičenog AA, zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo Organizovanje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnog djela krijumčarenje migranata iz člana 189a stav (2) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa krivičnim djelom Krijumčarenje ljudi iz člana 189. KZ BiH, primjenom odredbe člana 119. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana 28. 08. 2019. godine izdaje sljedeću:

NAREDBU

o uništenju podataka pribavljenih primjenom posebnih istražnih radnji

- I** NALAŽE SE KDP-u Suda BiH da UNIŠTI podatke pribavljene primjenom posebnih istražnih radnji, u predmetu Tužilaštva BiH broj: T20 O KTO 18, a koji su dostavljeni na 1 (jednom) DVD-u na kojem se nalazi natpis: Bosna i Hercegovina, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu,, sa naznakom: Otpremljeno2019. godine, broj: I.....CD.
- II** O izvršenom uništavanju navedenog materijala sačiniti fotografije i sastaviti zapisnik.
- III** Naredbu izvršiti bez odlaganja, te izvještaj o poduzetim radnjama dostaviti odmah sudiji za prethodni postupak.

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK

Prilog:

- DVD u zatvorenoj koverti

III. 4. 9. Odbijanje žalbe kao neosnovane

Sud Bosne i Hercegovine, vijeće sastavljeno od sudije ..., kao predsjednika vijeća, te sudija i, kao članova vijeća, zbog postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlasti iz člana 220. stav 3., u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), a sve u vezi sa članom 54. KZ BiH, odlučujući o žalbi Tužilaštva Bosne i Hercegovine, broj: T20 O KTK XXXXXXXX 17 od 13. 02. 2017. godine, podnesenoj na rješenje Suda BiH broj S1 2 K XXXXXXXX 17 Krn3 od 10. 02. 2017. godine, na osnovu člana 321. stav 2. i 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH) dana2017. godine, donosi

RJEŠENJE

Odbija se kao neosnovana žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: TT20 O KTK XXXXXXXX 17 od2017. godine, izjavljena na Rješenje Suda BiH broj S1 2 K XXXXXXXX 17 Krn3 od2017. godine.

Obrazloženje

Rješenjem Suda broj S1 2 K XXXXXXXX 17 Krn3 od 10. 02. 2017. godine odbijen je prijedlog Tužilaštva BiH broj: T20 O KTK XXXXXXXX 17 od 13. 02. 2017. godine, u dijelu koji se odnosi na izdavanje naredbe za određivanje posebnih istražnih radnji iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP BiH, u odnosu na osumnjičenu XY s obrazloženjem da prijedlog Tužilaštva ne sadrži uvjerljive razloge i ostale bitne okolnosti za preduzimanje posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP BiH, koje prijedlog mora sadržavati u smislu člana 118. stav 1. istog Zakona.

Protiv rješenja Tužilaštvo BiH je uložilo žalbu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. ZKP BiH. Kako Tužilaštvo smatra, Sud je u pogledu ocjene ispunjenosti uslova za određivanje posebnih istražnih radnji u smislu odredbe člana 116 stav 1 i 118 stav 1 ZKP BiH, postavio previsok standard koji prevazilazi okvire predviđene navedenim zakonom. Dalje, optužba navodi da okolnost da je Sud izdao tri naredbe za pretresanje, te naredbu za oduzimanje računara osumnjičene ne može poslužiti kao argument za zaključak da će se ovim radnjama doći do dokaza o izvršenju krivičnog djela i počinioa, čime se isključuje pomenuti uslov iz člana 116. stav 1 ZKP BiH. Također, Tužilaštvo u predmetnoj žalbi ističe da utvrđena činjenica da je osumnjičena iskazala zainteresovanost za istragu i da je spremna da aktivno djeluje u pravcu pribavljanja informacija o napretku istrage, treba dovesti u vezu sa utvrđenim osnovom sumnje da je osumnjičena počinila predmetno krivično djelo, te logičkim zaključivanjem izvesti zaključak da će osumnjičena po saznanju da je istraga usmjerena protiv nje preduzeti radnje prikrivanja dokaza i to konkretno onih dokaza o raspolaganju sa novcem. Na kraju, optužba navodi da Sud u pobijanom rješenju, pri ocjeni postojanja uslova da bi pribavljanje dokaza na drugi način bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama, nije cijenio razloge koji se navode u prijedlogu, a to su protek vremena od počinjenja krivičnog djela pa do trenutka kada je nestanak novca otkriven i činjenicu da je prisvojen gotov novac, što znatno otežava praćenje traga raspolaganja sa takvim novcem i zbog čega je istraga suočena sa izuzetnim i nesrazmjernim teškoćama. Imajući u vidu navedeno, optužba predlaže da vanraspravno vijeće uvaži žalbu, preinači pobijano rješenje ili da eventualno ukine pobijano rješenje i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

Žalba je neosnovana.

Prije svega, Vijeće ukazuje na činjenicu da posebne istražne radnje predstavljaju radikalno zadiranje u oblast ljudskih prava i sloboda, koje je novijeg datuma i koje je ustanovljeno u cilju zaštite nekih najvažnijih društvenih vrijednosti. U suštini, radi se o odstupanju od prava koja su zagarantovana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i Ustavom, sa ciljem da se prikupe dokazi koji su neophodni za vođenje krivičnog postupka, a koji se ne bi mogli prikupiti na drugi način u redovnom istražnom postupku. S obzirom da se radi o izuzetku od primjene redovnih procedura i istražnih tehnika, zakonodavac je strogo regulisao uslove i mehanizme kontrole primjene posebnih istražnih radnji. Jedan od takvih uslova jeste i uslov da se posebne istražne radnje mogu primijeniti protiv „osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili sa drugim osobama učestvovala ili da

učestvuje u učinjenju krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama.”

Sintagma „*ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama*” prema svim pravilima tumačenja podrazumijeva takve okolnosti zbog kojih tužilac uopšte ne može doći do dokaza o pravno relevantnim činjenicama, odnosno njihovo prikupljanje prate nesrazmjerne teškoće, koje bi uticale na produženje istrage, odnosno na njeno duže trajanje. Osim toga, iz navedene zakonske odredbe jasno se da zaključiti da se posebne istražne radnje ne bi mogle primjenjivati ukoliko bi bilo moguće pribaviti dokaze na drugi način, odnosno provođenjem istražnih radnji što je u konkretnom slučaju i urađeno naredbama za pretresanje i naredbom za oduzimanje računara osumnjičene.

U tom pravcu sud posebno ukazuje i na ostale specifičnosti posebnih istražnih radnji kao što su: a) činjenica da se iste mogu odrediti samo za određena krivična djela (član 117. ZKP BiH), b) da Tužilaštvo mora osnovano ukazati na nemogućnost ili nesrazmjerne teškoće u pribavljanju dokaza kroz druge istražne radnje (član 116. stav 1. ZKP BiH), c) činjenicu da prijedlog Tužilaštva za provođenje ovih radnji mora biti obrazložen, jasan i precizan (član 118. stav 1. ZKP BiH).

U konkretnom slučaju, sudija za prethodni postupak je, razmatrajući podneseni prijedlog Tužilaštva, ispitao da li postoje svi zakonski uslovi za provođenje ove mjere, te pravilno utvrdio da prijedlog Tužilaštva ne sadrži uvjerljive razloge i ostale bitne okolnosti za preduzimanje posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP BiH, odnosno da se razlozi prvenstveno trebaju odnositi na dokaze čije pribavljanje bi bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama, tačnije da se ne mogu pribaviti na drugi način. Sem navoda da je osumnjičena „*pokazala interesovanje za istragu*” i navoda da je od učinjenja krivičnog djela prošao duži vremenski period, Tužilaštvo sudiji za prethodni postupak nije dostavilo druge obavezne podatke za određivanje predložene istražne radnje. Naime, razloge za preduzimanje posebnih istražnih radnji, optužba nalazi i u činjenici da se radi o gotovom novcu kome je teško ući u trag, te je iz tog razloga potrebno utvrditi i identifikovati ko se sastaje sa imenovanom, cijeneći da bi se usljed interesovanja za istragu mogao otkriti tok novca i način na koji je nestao, što ovo vijeće nalazi neosnovanim, budući da se ovakve vrste posebnih istražnih radnji određuju radi utvrđivanja i identifikovanja osoba koje vrše krivična djela, ili se spremaju učiniti ista, a ne u slučaju kada je od učinjenja predmetnog krivičnog djela prošao duži vremenski period.

Stoga, ovo vijeće nalazi da je sudija za prethodni postupak izveo pravilan zaključak da je provođenjem istražnih radnji moguće doći do dokaza o izvršenju krivičnog djela i počinio, čime se isključuje drugi uslov iz odredbe člana 116. stav 1 ZKP BiH, a time i osnov za preduzimanje predložene posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2 tačka d) istog Zakona.

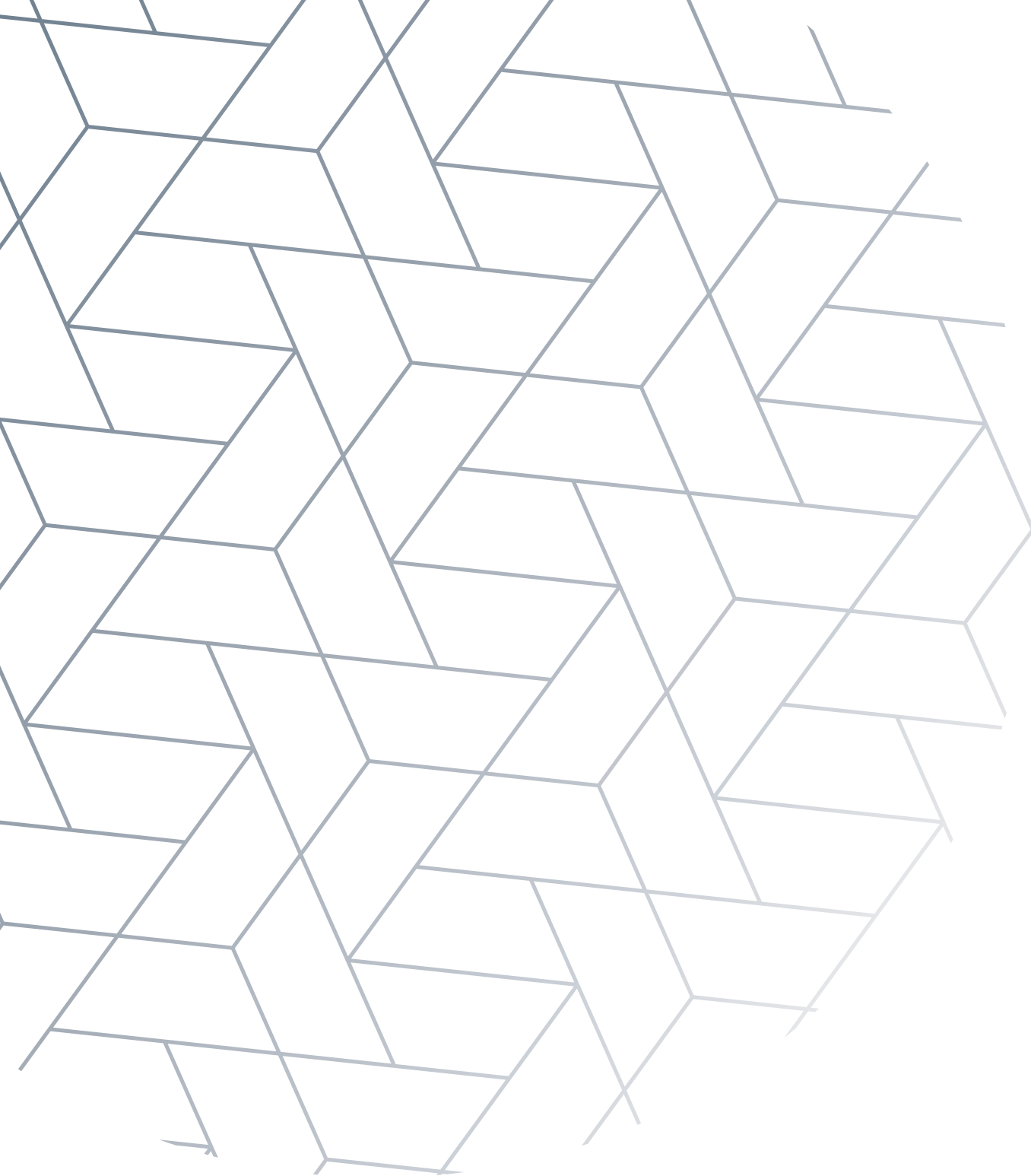
Vijeće zaključuje da je sudija za prethodni postupak, donio pravilnu i na zakonu zasnovanu odluku kada je prijedlog Tužilaštva odbio kao neosnovan, zbog čega je žalba protiv ove odluke odbijena kao neosnovana.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba

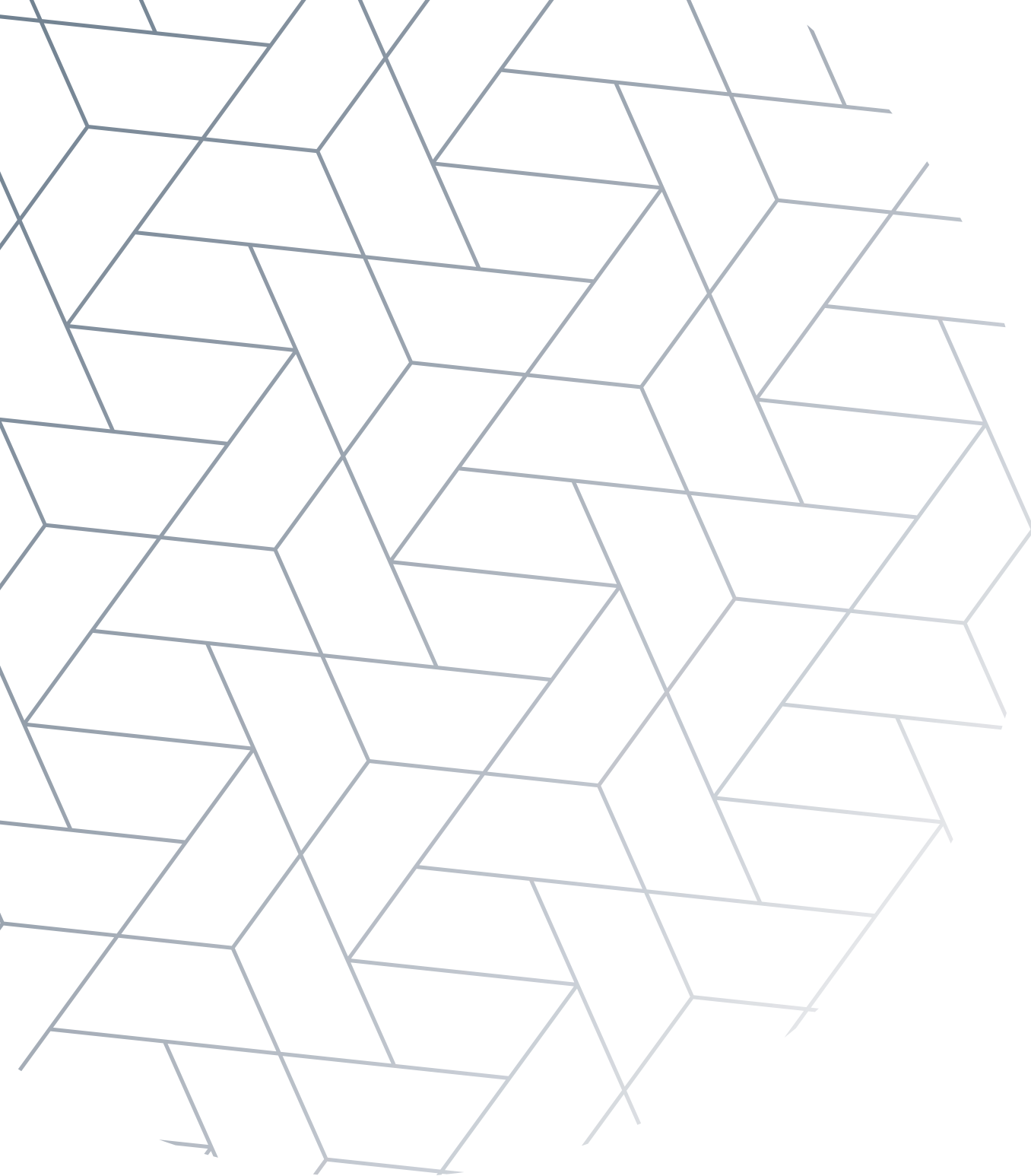

Izvođenje dokaza dobivenih uporabom posebnih istražnih radnji*

* Autori: Šejla Drpljanin, Tužiteljstvo Brčko distrikta BiH; prof. dr. Haris Halilović, Univerzitet u Sarajevu – Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije; dr. Mirza Hukeljić, Tužiteljstvo BiH; Diana Kajmaković, Tužiteljstvo BiH; Slavko Marić, Vrhovni sud Federacije BiH; Velibor Milićević, Osnovni sud Brčko distrikta BiH i Srđan Nedić, Apelacioni sud Brčko distrikta BiH.

U kaznenom postupku dokazi se izvode na glavnom pretresu koji se zbog svog značaja opravdano može ocijeniti njegovim središnjim, odnosno najvažnijim dijelom. Ovo se odnosi na sve dokaze, kako one koje prezentira optužba, tako i one koje izvodi obrana, pri čemu treba naznačiti da značaj dokaza ne zavisi od toga koja strana ga je predložila ili ga izvodi. Bitno je da su dokazi pribavljeni u zakonom propisanoj proceduri, dakle, da su zakoniti. U situacijama kada je osigurana zakonitost dokaza, u konačnici je nebitno jesu li su ti dokazi rezultat redovne forme postupanja (poduzimanja „redovnih” radnji dokazivanja) ili je njihovom pribavljanju prethodio postupak provođenja posebnih istražnih radnji. Inače, kod ocjene zakonitosti pojedinih dokaza primarno je potrebno poći od sadržaja odredaba zakona o kaznenom postupku, naročito čl. 10. ZKP BiH.⁷⁴

Promatrano s aspekta kaznenog postupka, dokazi su izvor saznanja o činjenicama koje se u određenom kaznenom postupku utvrđuju. Ovdje treba istaći da se ovo utvrđivanje uvijek odnosi na pravno relevantne činjenice, dakle, na one od kojih zavisi primjena prava, materijalnog ili procesnog, na konkretnu kaznenopravnu stvar.

U vezi sa izvođenjem dokaza pribavljenih provođenjem posebnih istražnih radnji, valja naglasiti da je kod njihovog izvođenja potreban poseban oprez, jer su ovi dokazi pribavljeni nužnim i zakonitim zadiranjem u privatnost osobe protiv koje su posebne istražne radnje provedene, odnosno ograničavanjem njenih temeljnih prava i sloboda.

⁷⁴ Čl. 10. ZKP BDBiH, čl. 11. ZKP FBiH i čl. 10. ZKP RS.

IV. 1. Načelo neposrednosti izvođenja dokaza

Izvođenje dokaza na glavnom pretresu u pravilu je neposredno, a samo iznimno posredno. Treba naglasiti i to da neposrednost u izvođenju dokaza ima značaj načela čije poštivanje podrazumijeva da će raspravni sud u dokaznom postupku sam ostvariti kontakt s izvornim dokazom ili dokazima, odnosno da će vlastitim čulnim opažanjem steći utisak o svakom dokazu pojedinačno, kao i o ukupnoj dokaznoj građi, na kojoj će potom utemeljiti svoju odluku u konkretnoj kaznenopravnoj stvari. Ujedno se ovakvim postupanjem suda ostvaruje izravan uvid u činjenične tvrdnje stranaka i njihovo viđenje kriminalnog događaja koji je predmet odlučivanja. Na ovaj način izvode se i dokazi koji su pribavljeni provođenjem posebnih istražnih radnji. Inače je sam tok dokaznog postupka precizno definiran u čl. 261. ZKP BiH.⁷⁵ Ova odredba u st. 1. propisuje da stranke i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze, dok je st. 2. određeno da se, osim ako sudac odnosno predsjednik vijeća u interesu pravde ne odredi drugačije, dokazi na glavnom pretresu izvode sljedećim redom: a) dokazi optužbe, b) dokazi obrane, c) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi obrane (replika), d) dokazi obrane kao odgovor na pobijanje (duplika), e) dokazi čije je izvođenje naložio sudac, odnosno vijeće, te f) svi dokazi relevantni za izricanje kaznenopravne sankcije. Iz ovako stilizirane odredbe jasno se uočava da su stranke te koje se sučeljavaju i izvode dokaze, te da je uloga suda u ovom pogledu (iako zakonom predviđena) suštinski dosta reducirana. Tako će tužitelj već u optužnici koju sudu dostavlja na potvrđivanje, sukladno odredbi čl. 227. st. 1. točka e) ZKP BiH⁷⁶, navesti prijedlog o dokazima koje treba izvesti, uz navođenje svjedoka i vještaka ili pseudonima zaštićenog svjedoka, te spisa koje treba pročitati i predmeta koji služe kao dokaz. Osvrt na dokaze na kojima je utemeljena optužnica tužitelj će dati u uvodnom izlaganju. U ovoj fazi glavnog pretresa optuženi i branitelj iznose koncept obrane, pri čemu mogu precizirati koje dokaze u prilog opravdanja svojih tvrdnji namjeravaju izvesti.

Izvođenje dokaza je važećim procesnim zakonom, dakle, za sve dokaze, u osnovi identično određeno. Sud je taj koji odlučuje koje će dokazne prijedloge prihvatiti, odnosno koji će se dokazi predloženi od optužbe i obrane izvesti u dokaznom postupku. Sam dokazni materijal je raznolik pa je različit i način na koji se prezentira. Tako će se zapisnik o uviđaju na licu mjesta, o pretresanju stana ili osoba, o oduzimanju stvari, knjiga, zapisnika i ostalih dokaza, sukladno odredbi čl. 274. st. 1. ZKP BiH,⁷⁷ iznijeti na glavnom pretresu da bi se utvrdio njihov sadržaj, a po ocjeni suca, odnosno predsjednika vijeća, njihov sadržaj se može ukratko unijeti u zapisnik o glavnom pretresu. Po potrebi se može saslušati i policijski službenik koji je sačinio konkretni zapisnik ili službenu zabilješku, a s ciljem otklanjanja dilema koje bi se eventualno aktualizirale prilikom izvođenja navedenog dokaza, tj. prezentiranja zapisnika, službene zabilješke i slično. Dalje je u st. 4. određeno da se dokazni materijal iz st. 1. predmetne odredbe čita ukoliko se stranke i branitelj drugačije ne dogovore. Ova odredba je primjenjiva i na dokaze pribavljene provođenjem posebnih istražnih radnji kada se oni izvode u dokaznom postupku na glavnom pretresu. Dakle, dokazi pribavljeni u ovoj „posebnoj” proceduri u narednoj fazi kaznenog postupka, kada se izvode na glavnom pretresu, ne zadržavaju tu svoju posebnost, jer se na izvođenje tih dokaza primjenjuju i opća pravila kaznenog procesnog zakona kojima je propisano izvođenje dokaza na glavnom pretresu. Očigledno je da one okolnosti, koje su opravdavale provođenje posebnog postupka u pribavljanju dokaza kojima se predodređuju ili otkrivaju najteži kriminalni pojavi oblici, taj značaj nemaju kada te dokaze treba prezentirati u kontradiktornom postupku.

⁷⁵ Čl. 261. ZKP BDBiH, čl. 276. ZKP FBiH i čl. 276. ZKP RS.

⁷⁶ Čl. 227. st. 1. toč. e) ZKP BDBiH, čl. 242. st. 1. toč. e) ZKP FBiH i čl. 242. st. 1. toč. d) ZKP RS.

⁷⁷ Čl. 274. st. 1. ZKP BDBiH, čl. 289. st. 1. ZKP FBiH i čl. 289. st. 1. ZKP RS.

Vezano za prethodno istaknuto, ipak valja podsjetiti na to da kazneni procesni zakoni sadrže odredbu kojom se posebno definira način korištenja dokaza pribavljenih posebnim istražnim radnjama. Tako je u čl. 122. ZKP BiH⁷⁸ propisano da se tehničke snimke, isprave i predmeti pribavljeni pod uvjetima i na način propisan ovim zakonom mogu koristiti kao dokazi u kaznenom postupku. Dalje, prikriveni istražitelj i informator iz čl. 116. st. 2. točke e) ZKP FBiH⁷⁹ mogu se (zavisno od prijedloga optužbe i obrane) saslušati kao svjedoci, ili kao zaštićeni svjedoci o toku provođenja radnji ili o drugim važnim okolnostima. Sadržaj predmetne odredbe se, dakle, referira (i to okvirno) samo na način izvođenja dokaza u vezi s korištenjem prikrivenih istražitelja i informatora. Za ostale posebne istražne radnje zakon ne nudi odgovor na pitanje kako će tužitelj na glavnom pretresu izvesti dokaze koji su pribavljeni njihovim provođenjem. Logično bi bilo u ovim okolnostima zaključiti da se na tehničke snimke, isprave i predmete (v. prethodno citirani čl. 122. ZKP BiH), koji su pribavljeni provođenjem posebnih istražnih radnji, u svemu trebaju primijeniti opća pravila o izvođenju dokaza na glavnom pretresu, odnosno da se i ovi dokazi izvode na način kao i ostali dokazi optužbe i obrane u dokaznom postupku.

U dosadašnjoj primjeni zakona o kaznenom postupku u BiH u određenoj mjeri je već uspostavljena praksa postupanja kada je u pitanju izvođenje dokaza do kojih se došlo provođenjem posebnih istražnih radnji. Kako ove radnje, sukladno odredbi čl. 118. st. 1. ZKP BiH⁸⁰, sudac za prethodni postupak naredbom određuje isključivo na osnovu obrazloženog prijedloga nadležnog tužitelja, to su dokazi koji su pribavljeni njihovim provođenjem dokazi optužbe i na glavnom pretresu ih izvodi tužitelj koji u konkretnom predmetu zastupa optužnicu. Tako se od strane tužitelja u dokaznom postupku prezentiraju tehničke snimke, isprave i predmeti koji su u istrazi pribavljeni na zakonit način provođenjem jedne ili više posebnih istražnih radnji iz čl. 116. st. 2. ZKP BiH⁸¹. Pri tome tužitelj na glavnom pretresu može ukazivati na koje dijelove optuženja se određeni dokazi odnose i što se njima dokazuje. Ocjena je da bi sadržajnu analizu ovako izvedenih dokaza trebalo ostaviti za završnu riječ stranaka.

Slijedi pojedinačna analiza posebnih istražnih radnji, naznaka njihovih osnovnih obilježja, te dokaza koji se njima pribavljaju i njihovo izvođenje na glavnom pretresu:

IV. 1. 1. Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija

Odredbom čl. 116. st. 2. točka a. ZKP BiH, kao istražna radnja propisan je nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija (v. odgovarajuća izlaganja u prethodnim poglavljima).

Njenim provođenjem ograničava se pravo građanina na nepovredivost „telekomunikacijskog komuniciranja“, gdje ograničavanje ranije navedenog prava ne „pogađa“ samo onu osobu u odnosu na koju se predmetna radnja primjenjuje, nego i druge osobe koje s tom osobom komuniciraju za vrijeme trajanja ove radnje. Nakon što se predmetna radnja provede, svi snimljeni razgovori se tehnički prenose s računalnog sustava na CD/DVD medije, koji se dostavljaju tužiteljstvu. Ovo je dokaz koji tužitelj koristi na glavnom pretresu i ulaže kao dokaz u spis predmeta. Dakle, bitno je samo ono što je provedenim nadziranjem snimljeno. Sažeci snimljenih razgovora, koji su sačinjeni nakon što je konkretna radnja provedena, nemaju značaj dokaza, ali mogu olakšati uporabu tehničke snimke kao dokaza. Ovdje ujedno treba napomenuti da su policijski organi kojima je povjereno provođenje ove posebne istražne radnje, prije početka snimanja, dužni na tehničkoj snimci zabilježiti broj sudske naredbe po kojoj se postupa, te

⁷⁸ Čl. 122. ZKP BDBiH, čl. 136. ZKP FBiH i čl. 240. ZKP RS.

⁷⁹ Čl. 116. st. 2. toč. e) ZKP BDBiH, čl. 130. st. 2. toč. e) ZKP FBiH i čl. 234. st. 2. toč. d) ZKP RS.

⁸⁰ Čl. 118. st. 1. ZKP BDBiH, čl. 132. st. 1. ZKP FBiH i čl. 236. st. 1. ZKP RS.

⁸¹ Čl. 116. st. 2. ZKP BDBiH, čl. 130. st. 2. ZKP FBiH i čl. 234. st. 2. ZKP RS.

naznačiti vrijeme i mjesto početka primjene mjere, a naknadno i vrijeme njenog završetka. Sve ovo je neophodno da bi se sačuvala autentičnost tehničke snimke kao dokaza i po potrebi (prvenstveno obrani) omogućila provjera te autentičnosti.

Budući da se radi o vrlo složenoj i zahtjevnoj istražnoj radnji, neophodno je posvetiti pažnju provođenju tih dokaza na glavnom pretresu kako bi navedena istražna radnja u potpunosti dala željene rezultate. Prema praksi sudova, dokaze pribavljene ovom posebnom istražnom radnjom izvodi tužitelj, tako što za svaku pojedinačnu komunikaciju ili kontinuitet komunikacija između istih osoba daje uvodno obrazloženje o tome na koji segment optužnice se ti razgovori odnose ili eventualno čine dopunu drugim dokazima kojima se dokazuje odgovornost optuženih osoba. Potom, tužitelj čita identifikacijsku oznaku (ID broj) razgovora, datum, vrijeme i sugovornike, te se snimljeni razgovori na glavnom pretresu reproduciraju. Samo reproducirane snimke s razgovorima osoba koje su zakonito nadzirane dokaz su na kojem se može temeljiti sudska odluka. Ovo podrazumijeva da branitelj i optuženi nakon svake preslušane komunikacije mogu stavljati prigovore koji se odnose na uvodna obrazloženja tužitelja, a tiču se konteksta prisluškivanih razgovora. Drugim riječima, ti se prigovori ističu u vidu osporavanja ovih dokaza, kao i bilo kog drugog dokaza koji se izvodi na glavnom pretresu.

Obrana je osporavala sudjelovanje službenih osoba policijskih agencija na glavnom pretresu, i to tako što su branitelji dovodili u pitanje samu zakonitost te radnje. Iako se načelno može postaviti pitanje o načinu ispitivanja ovih službenih osoba, ocjena je da njihovo sudjelovanje na glavnom pretresu nije protuzakonito. U prilog prethodno iznesenoj ocjeni govori i stav koji je u svojoj presudi broj 09 O K 027665 19 Kž 22 od 10. 9. 2019. godine iznio Vrhovni sud FBiH. U konkretnom slučaju branitelj optuženog F. N. je u žalbi ukazao na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 312. st. 1. točka i) ZKP FBiH koja se, po braniteljevom stavu, ogledala u tome što je svjedok optužbe Đ. B. kao inspektor FUP-a na glavnom pretresu, prilikom ispitivanja o okolnostima provođenja posebnih istražnih radnji, izašao izvan svojih ovlasti i okvira jer mu je sud omogućio da na glavnom pretresu prenosi i interpretira preslušane telefonske razgovore i SMS poruke. Ocjenjujući ove žalbene prigovore neosnovanim, Vrhovni sud FBiH u obrazloženju predmetne presude između ostalog ističe da „treba imati u vidu da je ovaj svjedok kao stručno lice najdirektnije učestvovao u izdvajanju relevantnih telefonskih razgovora (između više hiljada registrovanih) koji su u inkriminisano vrijeme vođeni između osumnjičenih kao pripadnika organizovane grupe, sa jedne strane, kao i razgovora u kojima su učestvovali pojedini osumnjičeni sa kupcima i konzumentima opojne droge, sa druge strane, nakon čega su pripadnici FUP-a presretali kupce i konzumente kod kojih je pretresom pronađena opojna droga kupljena i preuzeta nakon njihove prethodne telefonske komunikacije. Svjedok Đ. B. se u svom svjedočenju izjašnjavao i na okolnosti izvršenih pretresa u kojima je lično učestvovao, i s tim u vezi zaplijenjene droge i oduzetih telefonskih aparata, konkretizujući takve aktivnosti službenika policije u odnosu na pojedine kupce koji su na glavnom pretresu (a i tokom istrage) na te okolnosti dali iskaze (A.H., E.R., R.Ć., A.P., R.B., A.O., H.D., K.B. i dr.), istovremeno dajući hronološki prikaz prethodnih šifrovanih razgovora između osumnjičenih (međusobno) kao i sa kupcima i konzumentima, koji su opravdano kvalifikovani kao relevantni, te u daljnjem bili povod istovremenom operativnom postupanju službenika policije na terenu što je u konačnom i dovelo do pretresa i pronalaska preuzete opojne droge kod optuženih i kupaca. Dakle, po nalaženju ovog suda, predmetnim svjedočenjem na glavnom pretresu svjedok Đ. B. nije izašao van svojih ovlaštenja i okvira (u žalbi nije ni precizirano o kojim je to ovlaštenjima i okvirima tih ovlaštenja riječ niti se branilac pozvao na određenu odredbu koja bi istaknutu tvrdnju opravdala) jer su okolnosti predmetnog krivičnogpravnog događaja i specifična uloga ovog svjedoka, kao vođe tima u realizaciji posebnih istražnih radnji i ostalih mjera i radnji koje su iz toga proizilazile, neminovno sadržajno odredile njegov iskaz i način izjašnjavanja.” Ovo su razlozi koje je Vrhovni sud FBiH dao za zaključak da osporena radnja nije nezakonito provedena, da posljedično tome ni sam dokaz koji je proizašao iz te radnje nije nezakonit, te da u konkretnom slučaju nije počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 312. st. 1. točka i) ZKP FBiH.

IV. 1. 2. Pristup kompjutorskim sustavima i kompjutorsko sravnjenje podataka

Predmetnom posebnom istražnom radnjom ograničava se sigurnost i tajnost osobnih podataka kao jedno od temeljnih ljudskih prava (v. odgovarajuća izlaganja u prethodnim poglavljima). Može se zaključiti (jer do sada nema adekvatne sudske prakse) da je uz provođenje ove radnje potrebno odrediti i provoditi i druge posebne istražne radnje ili radnje dokazivanja kako bi se njenim provođenjem ostvario željeni cilj. Zbog toga su i dokazi koji se mogu pribaviti provođenjem ove posebne istražne radnje različiti. Karakter pribavljenih dokaza je čimbenik koji određuje način njihovog izvođenja na glavnom pretresu.

IV. 1. 3. Nadzor i tehničko snimanje prostorija

Dokazi do kojih se može doći provođenjem ove radnje također su različiti – audio i video snimke i sl. (v. odgovarajuća izlaganja u prethodnim poglavljima). Tužitelj na glavnom pretresu izvodi ovaj dokaz preslušavanjem ili pregledom odgovarajuće snimke, a ovlaštena službena osoba može svjedočiti o okolnostima provođenja mjera, dok u spisu treba postojati službena zabilježka o uređajima koji su korišteni za snimanje.

IV. 1. 4. Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima

Različite su metode kojima se ova radnja realizira u praksi (v. odgovarajuća izlaganja u prethodnim poglavljima). Zbog toga su različiti i mnogobrojni dokazi koji se njenim provođenjem mogu pribaviti – razne fotografije osumnjičene osobe, transportnih sredstava i predmeta iz konkretne kaznenopravne stvari, audio i video zapisi o praćenju i sl. Za izvođenje dokaza važi već rečeno.

IV. 1. 5. Korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora

Prikriveni istražitelji su posebno obučene ovlaštene službene osobe koje tijekom istrage postupaju pod promijenjenim identitetom, te se infiltriraju u sfere dešavanja protuzakonitih radnji u cilju pribavljanja dokaza koji se izvode u toku glavnog pretresa (v. odgovarajuća izlaganja u prethodnim poglavljima). Prikriveni istražitelji mogu se saslušati kao svjedoci, ili kao zaštićeni svjedoci o tijeku provođenja radnji ili o drugim važnim okolnostima.⁸² Inače, kada se govori o dokazima koji se osiguravaju kroz djelatnost prikrivenog istražitelja, treba naglasiti da prikriveni istražitelj svojom aktivnošću može osigurati dokaze (dokumentacija, razni predmeti koji imaju doticaja s kaznenim djelom), a isto tako može zapaziti i uočiti razne činjenice ili doći do određenih saznanja koja su relevantna za dokazivanje određenog kaznenog djela. Ta saznanja mogu biti pravno relevantna samo ako se prikriveni istražitelj ispita kao svjedok.

U nastavku će se ukazati na određene specifičnosti vezane kako za sam postupak provođenja određenih posebnih istražnih radnji – konkretno radnje korištenja prikrivenih istražitelja i korištenja informatora, te radnje simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine – tako isto i za način izvođenja pojedinih dokaza pribavljenih ovim radnjama na glavnom pretresu. Zakonima o kaznenom postupku izričito je propisano da policijski organi ili druge osobe pri njihovom izvršenju ne smiju poduzimati aktivnosti koje predstavljaju poticanje na učinjenje kaznenog djela, te da, ako su takve aktivnosti i pored postojanja ove zabrane ipak poduzete, ta

⁸² Detaljnije: Posebne istražne radnje – Relevantne odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima i praksa Evropskog suda za ljudska prava: seminar za tužioce. Sarajevo, 2019. The Aire Centre, str. 44–67.

okolnost isključuje kazneno gonjenje poticane osobe za kazneno djelo izvršeno u vezi s ovim radnjama. Također, procesnim normama određeno je da prikriveni istražitelj smije pod svojim izmijenjenim identitetom sudjelovati u pravnom prometu, kao i da se, ukoliko je to nužno za formiranje i održavanje tog identiteta, mogu izraditi, izmijeniti ili koristiti odgovarajući dokumenti. Konačno, prikriveni istražitelj se o tijeku provođenja radnje ili o drugim važnim okolnostima može saslušati kao svjedok ili kao zaštićeni svjedok. Ovo je normativni okvir u kojem se tužitelj treba kretati kada se odluči na izvođenje ovog dokaza. Očigledno je da se radi o specifičnom dokaznom sredstvu, te da ispitivanje prikrivenog istražitelja na glavnom pretresu, pogotovo kada je isto realizirano u formi zaštićenog svjedoka, otvara niz pitanja koja mogu biti vrlo značajna za ocjenu pravičnosti konkretnog kaznenog postupka. Ovdje u prvom redu treba ukazati na dužnost omogućavanja optuženom da se u punom obimu upozna s dokazima koji su tijekom istrage prikupljeni protiv njega. Princip neposrednosti nalaže da se raspravni sud upozna sa izvornim dokazima.

Saslušanje prikrivenog istražitelja je fakultativnog karaktera, odnosno ono predstavlja samo određenu procesnu mogućnost. Prikriveni istražitelj se može saslušati o tijeku provođenja radnje ili o drugim važnim okolnostima. Kada se govori o dokaznom kredibilitetu ovih iskaza, oni se ocjenjuju prema slobodnom sudačkom uvjerenju. Dijelovi iskaza prikrivenog istražitelja koji se odnose na objašnjavanje nekih „tehničkih” načina dolaska do informacija i dokaza ne otkrivaju se prilikom svjedočenja, jer vrlo često nose oznaku službene tajne. Otkrivanje ovih najtajnijih elemenata djelovanja prikrivenog istražitelja radi se samo u onim slučajevima u kojima se sumnja u vjerodostojnost i istinitost iskaza samog prikrivenog istražitelja.

S tim u vezi, ne postoje procesne nedoumice o načinu izvođenja materijalnih dokaza na glavnom pretresu koji su pribavljeni tijekom istrage od strane prikrivenih istražitelja. Međutim, postavlja se pitanje načina saslušanja tih osoba u svojstvu svjedoka. Nesporno je da se prikriveni istražitelj saslušava prema općim pravilima o saslušanju svjedoka, ali i da je broj prikrivenih istražitelja u policijskim agencijama BiH ograničen, te da su posebno obučeni za obavljanje veoma složenih i opasnih poslova u sferi svog postupanja. To zahtijeva, kad je to neophodno, zaštitu njihovog identiteta i sigurnost tijekom glavnog pretresa, ako bi se saslušavali kao svjedoci. Ovo ne podrazumijeva samo saslušanje u odvojenoj prostoriji (kako prikriveni istražitelj kao svjedok ne bi bio vizualno dostupan optuženim i drugim osobama), nego i potpunu zaštitu u cilju otklanjanja svake mogućnosti utvrđivanja njegovog stvarnog identiteta. Pri tome, prikriveni istražitelji se saslušavaju kao svjedoci, zatim kao svjedoci s odgovarajućim oblicima zaštite (npr., na glavnom pretresu bez prezentiranja njihovih osobnih podataka nego uz uprabu pseudonima koje su koristili tokom istrage, a na temelju naredbe nadležnog suda kojom je određena posebna istražna radnja) ili kao zaštićeni svjedoci. Navedeno se osigurava određivanjem anonimnosti prikrivenog istražitelja na način da se zabranjuje otkrivanje svih informacija, osobnih podataka svjedoka, i to optuženim osobama, obrani kao i javnosti. Drugim riječima, određivanjem potpune anonimnosti sve informacije vezane za identitet svjedoka postaju povjerljive i kao takve, sukladno odredbama zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, predstavljaju službenu tajnu, čije je neovlašteno otkrivanje kazneno djelo.⁸³

Dodatna zaštita identiteta ovih svjedoka može se dopuniti korištenjem elektroničkih uređaja pomoću kojih se mijenja glas svjedoka prilikom prijenosa zvuka. Ovo podrazumijeva da postupajući sudac, odnosno predsjednik vijeća koji vodi glavni pretres, donese rješenje kojim će odrediti način i oblik zaštite ovih svjedoka, a sukladno relevantnim odredbama zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. U kontekstu

⁸³ Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka BiH („Službeni glasnik BiH” broj 3/03; 21/03; 61/04 i 55/05); Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka BDBiH („Službeni glasnik BDBiH” broj 11/03; 8/07); Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka FBiH („Službene novine FBiH” broj 36/03); Zakon o zaštiti svjedoka u krivičnom postupku RS („Službeni glasnik RS” broj 48/03).

ovakve zaštite tih svjedoka istovremeno se osigurava i mogućnost njihovog postupanja u drugim istragama, jer bi se otkrivanjem njihovog identiteta tijekom glavnog pretresa, u potpunosti onemogućila ili barem bitno smanjila njihova „uporabljivost” u drugim istragama.

Na navedeni način bi se postigao željeni efekt, a to je da se tijekom dokaznog postupka u cilju dokazivanja kriminalne djelatnosti optuženog utvrde sve činjenice koje se nisu mogle utvrditi na drugi način, a da se pri tome ne ugrozi sigurnost prikrivenog istražitelja, ne dovede u pitanje zakonitost pribavljenog i provedenog dokaza, a ni pravo optuženog na adekvatnu obranu, jer će mu se omogućiti da postavlja sva pitanja za koja smatra da su u interesu njegove obrane.

Prema praksi ESLJP u kaznenom postupku moraju se štititi i interesi koji svojom važnošću konkuriraju pravima obrane, kao što su nacionalna sigurnost, nužnost zaštite ugroženog svjedoka ili prikrivenih policijskih istražitelja, zaštita temeljnih prava druge osobe ili važnog javnog interesa. U ovu svrhu moguće je ograničiti procesna prava stranaka (ovo bi se isključivo odnosilo na obranu) koja osiguravaju jednakost oružja – primjera radi pravo uvida u spise, pravo poznavanja svjedoka optužbe, ali ovo sve vrlo restriktivno, ako je ograničenje apsolutno nužno i kompenzirano u kaznenom postupku.

IV. 1. 6. Simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine

U osnovi radi se o dvije posebne istražne radnje – prva je simulirani otkup, a druga simulirano potkupljivanje (v. prethodna izlaganja), a dokazi koji se mogu pribaviti njihovim provođenjem su, prije svega, materijalne naravi, a moguće je i ispitati osobe koje su ih realizirale. Zbog toga je i izvođenje ovih dokaza na glavnom pretresu ovisno o njihovom karakteru. Uglavnom se odnosi na saslušanje informatora u svojstvu svjedoka ili ovlaštenih službenih osoba ako su provodile tajno praćenje i izvršile pretres osumnjičenog u cilju oduzimanja predmeta, te pregled i preslušavanje audio-video zapisa i slično.

IV. 1. 7. Nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela

Ovom posebnom istražnom radnjom omogućava se praćenje svih sudionika određenog kaznenopravnog događaja koji vrlo često ima međunarodni karakter (v. odgovarajuća izlaganja). I u ovom slučaju dokazi koji se pribavljaju vrlo su različiti (objektivne i subjektivne naravi) i za njihovo izvođenje važi ono što je prethodno već rečeno.

IV. 2. Sudska praksa

U nastavku je izvod iz presude Suda BiH broj: X-KŽ-07/436 od 16. 12. 2010. godine, koja se odnosi na ocjenu zakonitosti izvještaja prikrivenih istražitelja u vezi sa činjenicom da prikriveni istražitelji na glavnom pretresu nisu ispitani.

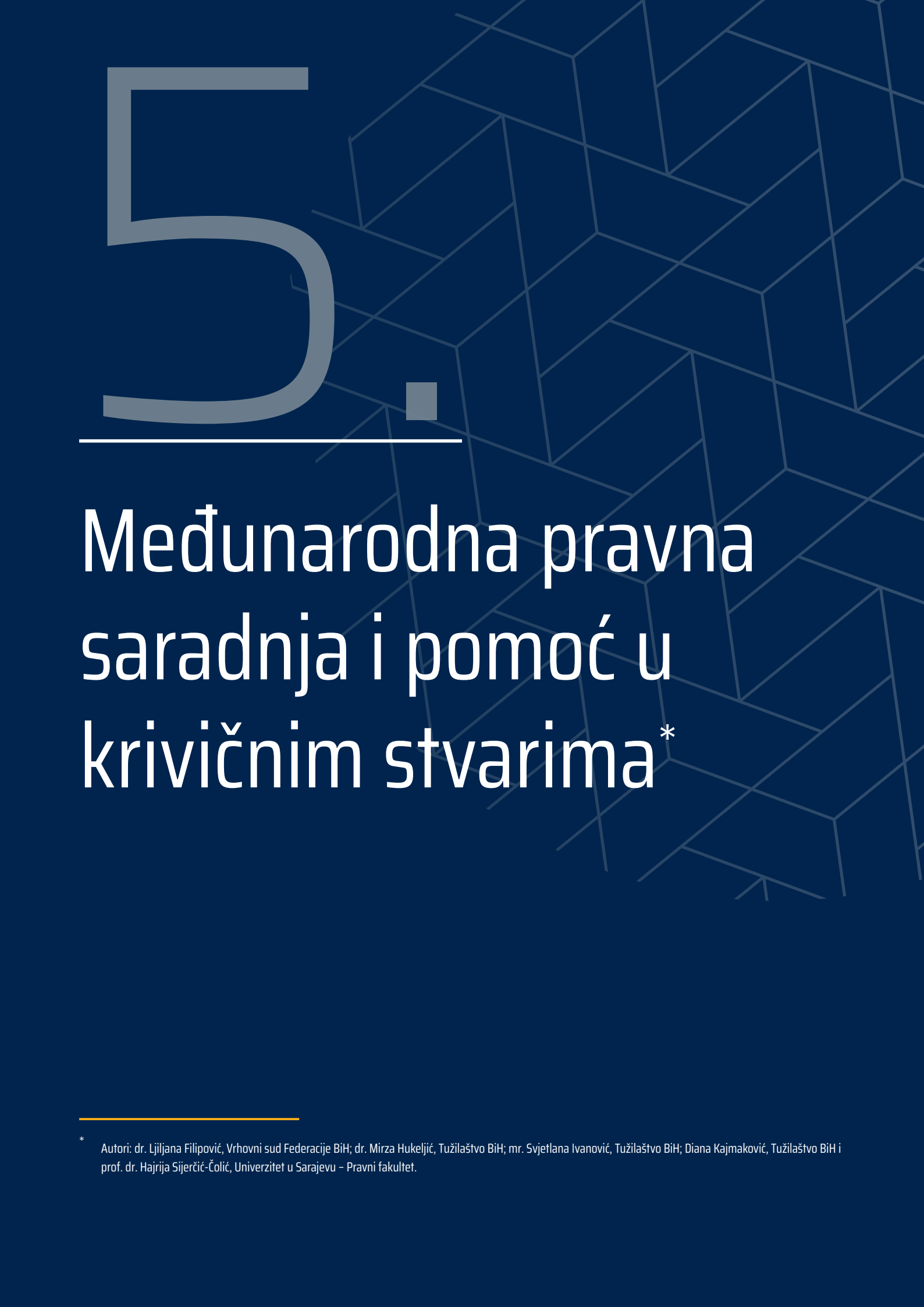
Izvod iz predmetne presude

a) Izvještaji prikrivenih istražitelja 1 i 2

U okviru grupe žalbenih prigovora iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH, žaloci ističu da su kao nezakoniti dokazi na kojima se temelji pobijana presuda i izvještaji prikrivenih istražitelja 1 i 2, iz razloga što prikriveni istražitelji 1 i 2 nisu saslušani na glavnom pretresu.

Suprotno istaknutim žalbenim prigovorima, vijeće nalazi da, a kako je to već obrazloženo u dijelu presude u kojem je data argumentacija povodom bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH, i pored činjenice što prikriveni istražitelji nisu saslušani na glavnom pretresu, ovi dokazi nisu nezakoniti. Naime, vijeće je, a kako proizilazi iz predmetnog spisa, preduzelo sve dostupne mjere kako bi obezbijedilo prisustvo i omogućilo odbrani unakrsno ispitivanje prikrivenih istražitelja, pa kada to nije uspjelo, pozvalo je svjedoka B.P, koji je u vrijeme preduzimanja posebnih istražnih radnji u Republici Hrvatskoj, bio nadređeni prikrivenim istražiteljima, te u tom svojstvu, vršio nadzor nad radnjama koje su oni preduzimali i bio zadužen za kontrolu tačnosti podataka sadržanih u izvještajima koji su predmet ovog dokaznog postupka. Odbrani je omogućeno unakrsno ispitivanje ovog svjedoka, a na koji način je odbrana, ukoliko je imala valjane argumente, mogla osporavati zakonitost predmetnih dokaza. Kako to nije učinjeno, ovo vijeće cijeni da činjenica što sami prikriveni istražitelji nisu neposredno saslušani, a u situaciji kada njihovo saslušanje nije bilo moguće, predmetne dokaze ne čini nezakonitim, zbog čega su i ovi žalbeni prigovori odbijeni kao neosnovani.

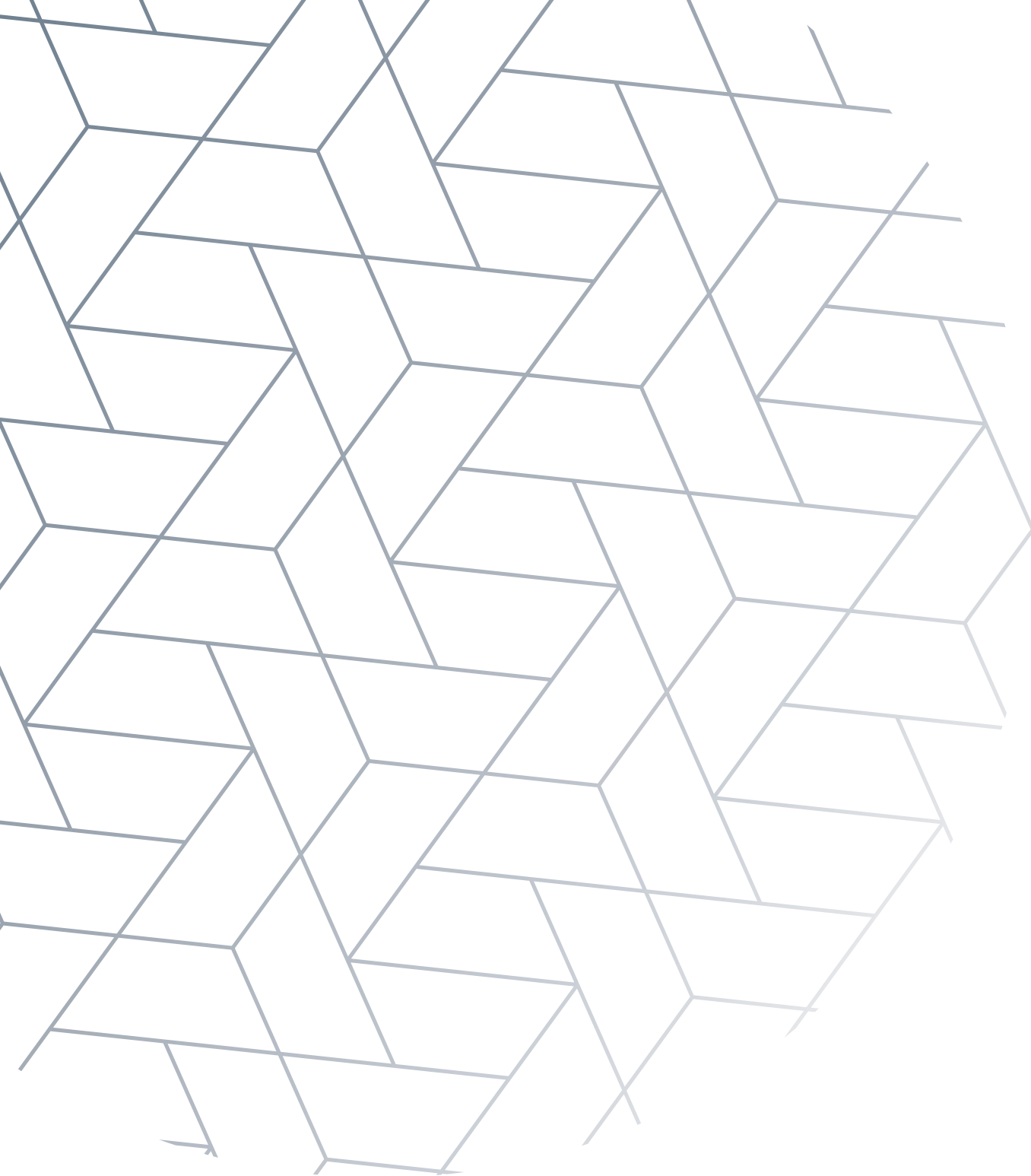
Optuženi S. A. prigovara i činjenici da izvještaji prikrivenih istražitelja 1 i 2 nisu pročitani na glavnom pretresu. Nije sporno da je tačna tvrdnja ovog optuženog da ovi dokazi nisu pročitani na glavnom pretresu. Međutim, kako proizilazi iz spisa, to nije učinjeno iz razloga što stranke nisu tražile njihovo čitanje, čak naprotiv proizilazi da se na ročištu održanom 25. 01. 2010. godine, na kojem su predmetni dokazi uvedeni u sudski spis, odbrana usprotivila prijedlogu tužioca da se isti pročitaju i odbila takvu mogućnost datu od strane predsjednika vijeća. Ovdje prvenstveno treba imati u vidu da je odredbom člana 274. stav 1. ZKP BiH propisano da će se zapisnici i ostali dokazi iznijeti na glavnom pretresu, da bi se utvrdio njihov sadržaj, s tim da je u stavu 4. istog člana propisano da se dokazni materijal iz stava 1. ovog člana čita, ukoliko se stranke i branitelji drugačije ne dogovore. Dakle, ovom zakonskom odredbom predviđena je mogućnost provođenja ovakvih dokaza bez njihovog čitanja. Pored toga iz spisa proizilazi da su ovi dokazi dostavljeni odbrani sa potvrđenom optužnicom, pa je time i navedeni žalbeni prigovor neosnovan.

5.

Međunarodna pravna saradnja i pomoć u krivičnim stvarima*

* Autori: dr. Ljiljana Filipović, Vrhovni sud Federacije BiH; dr. Mirza Hukeljić, Tužilaštvo BiH; mr. Svjetlana Ivanović, Tužilaštvo BiH; Diana Kajmaković, Tužilaštvo BiH i prof. dr. Hajrija Sijerčić-Čolić, Univerzitet u Sarajevu – Pravni fakultet.

V. 1. Uvod

Raspoloživa iskustva i saznanja ukazuju na to da organizirani kriminal dobija transnacionalne dimenzije, jer se uspostavljaju različiti modeli saradnje između organiziranih kriminalnih zajednica iz jedne države s organiziranim kriminalnim zajednicama u drugim državama, čime postaju autonomne transnacionalne organizirane kriminalne zajednice. Općenito, kriminalno djelovanje ovakvih organizacija usmjereno je na vršenje teških krivičnih djela radi neposrednog ili posrednog sticanja finansijske i druge koristi ili radi ostvarivanja ili zadržavanja utjecaja na privredne ili druge važne državne strukture. Oba ova cilja neminovno imaju za posljedicu nanošenje nemjerljive štete pojedincima, društvu i državi, zbog čega transnacionalni i međunarodni organizirani kriminal velikom broju država savremenog svijeta predstavlja jednu od najopasnijih nekonvencionalnih prijetnji. Zbog svoje organizacione, tehnološke, prostorne i vremenske kompleksnosti, transnacionalni organizirani kriminal predstavlja teško otklonjivu prijetnju nacionalnoj sigurnosti država,⁸⁴ pa države posežu za međunarodnom saradnjom u istraživanju i borbi protiv ove forme kriminaliteta.

Pojam međunarodne krivičnopravne pomoći, odnosno međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, podrazumijeva skup radnji i mjera koje poduzimaju tijela krivičnog postupka jedne države na zahtjev druge države radi omogućavanja krivičnog progona, suđenja ili izvršenja kazne u nekom krivičnom predmetu i dio je međudržavne saradnje u predmetima krivičnih djela u kojima postoji element inostranosti.⁸⁵ Pravosudna saradnja bazira se na povjerenju u pravni sistem druge države i na principu međusobnog priznavanja. U pogledu osnova za ostvarenje međunarodne pravne pomoći potrebno je ukazati na mogućnost formalne i neformalne saradnje. Neformalna saradnja potencira se u cilju blagovremene razmjene informacija u konkretnim krivičnim predmetima i ostvaruju je policijske agencije u skladu s Konvencijom o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (dalje: KPSJIE). Ovu vrstu saradnje propisuju i međunarodni mehanizmi, koji je podvode pod razmjenu informacija između agencija, kao što su Konvencija UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, Protokol protiv trgovine ljudima, Protokol protiv krijumčarenja migranata, Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međusobnom pružanju pravne pomoći i slično. Formalna međunarodna saradnja i pravna pomoć u krivičnim stvarima, kao što je poznato, realizira se na osnovu bilateralnih i multilateralnih ugovora, relevantnih domaćih propisa i načela uzajamnosti (reciprociteta).

U BiH međunarodna pravna pomoć i saradnja zasnovana je na Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima⁸⁶ (u daljem tekstu: ZMPPKS ili Zakon), na bilateralnim ugovorima koji su obavezujući za BiH, a koje je potpisala ili preuzela sukcesijom, te multilateralnim konvencijama.

Ukoliko nije drugačije predviđeno međunarodnim ugovorom ili ako ne postoji međunarodni ugovor, ZMPPKS regulira način i postupak za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima. Prema tome, ovaj zakon utvrđuje direktnu primjenu međunarodnih bilateralnih i multilateralnih ugovora u BiH, a pravni sistem BiH, uključujući i ovaj zakon, im je supsidijaran.

⁸⁴ Tako prema: Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z., *Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH*, Sarajevo, 2005, 802.

⁸⁵ Krapac, D., *Međunarodna kaznenopravna pomoć: Uvod u teoriju međunarodne kaznenopravne pomoći, Komentar Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima i Zbirka međunarodnih ugovora Republike Hrvatske u međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima*, Zagreb, 2006, 3.

⁸⁶ Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Sl. glasnik BiH”, br. 53/2009 i 58/2013).

Prema tom načelu, međunarodni multilateralni i bilateralni ugovori koje je BiH potpisala s drugim zemljama, kao i multilateralni i bilateralni ugovori koje je preuzela iz bivše SFRJ putem obavještenja o sukcesiji međunarodnih ugovora, predstavljaju temeljni pravni osnov za pružanje međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. U slučaju konflikta između bilo kog primjenjivog međunarodnog ugovora u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima i zakona u BiH, direktno će se primjenjivati međunarodni ugovor.

Kada su u pitanju multilateralne konvencije o međunarodnoj pravosudnoj saradnji, BiH je potpisala brojne univerzalne konvencije (npr., Konvenciju UN protiv nezakonite trgovine narkoticima i psihotropnim supstancama, sukcesija od strane BiH od 1. 9. 1993. godine, i Konvenciju UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, potvrđena od strane BiH) i regionalne ugovore (Evropska konvencija o uzajamnoj pomoći u krivičnim stvarima i Drugi dodatni protokol, Evropska konvencija o transferu postupka u krivičnim stvarima, Evropska konvencija o ekstradiciji i tri njena dodatna protokola).

Načelo reciprociteta je u primjeni za zemlje s kojima nema nikakvog zaključenog bilateralnog ugovora ili za one koje još nisu potpisnice međunarodnih konvencija u oblasti krivičnog prava.

BiH je potpisala sporazume s nekim zemljama regiona.⁸⁷ U skladu sa čl. 4. (st. 3. i 4) Zakona, u hitnim slučajevima, kada je takva komunikacija predviđena u nekom međunarodnom ugovoru, zamolnice se također mogu prenijeti preko Međunarodne organizacije kriminalističke policije – INTERPOL i Agencije Evropske unije za policijsku i pravosudnu saradnju u krivičnim stvarima – EUROJUST.

Uz navedeno, više sporazuma je direktno zaključeno između pravosudnih institucija u regionu koji dopunjavaju potpisane bilateralne i multilateralne sporazume i definiraju operativne aspekte saradnje tužilaštava u istragama najsloženijih krivičnih djela, kao što su organizirani kriminal, neovlaštena trgovina narkoticima, krijumčarenje ljudi, trgovina oružjem, korupcija, pranje novca, međunarodni terorizam i ratni zločini.⁸⁸

⁸⁷ Potpisani su:

1. Ugovor između BiH i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 9. 7. 2010. godine („Sl. glasnik BiH – Međunarodni ugovori”, br. 7/11), stupio je na snagu 7. 11. 2011. godine;
2. Ugovor između Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 26. 2. 1996. godine („Sl. list RBiH – Međunarodni ugovori”, br. 1/96), privremena primjena od datuma potpisivanja, stupio je na snagu 20. 12. 1996. godine;
3. Ugovor između BiH i Republike Hrvatske o izmjeni Ugovora između Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 17. 6. 2002. godine („Sl. glasnik BiH – Međunarodni ugovori”, br. 11/05), primjena od datuma potpisivanja, stupio je na snagu 8. 2. 2006. godine;
4. Ugovor između BiH, Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 24. 2. 2005. godine („Sl. glasnik BiH – Međunarodni ugovori”, br. 11/05), stupio je na snagu 9. 2. 2006. godine;
5. Ugovor između BiH i Republike Srbije o izmjenama i dopunama Ugovora između BiH Srbije i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima od 26. 2. 2010. godine („Sl. glasnik BiH – Međunarodni ugovori”, br. 8/10), stupio je na snagu 10. 2. 2011. godine;

⁸⁸ Takvi sporazumi su:

1. Sporazum o saradnji u borbi protiv međunarodnog terorizma, nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama i organizovanog kriminala između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Turske, Ankara, 21. 6. 2000. godine, broj: 4/04.
2. Sporazum između Vlade Republike BiH i Vlade Republike Mađarske o saradnji glede borbe protiv terorizma, trgovine narkoticima i organizovanog kriminala, Budimpešta, 21. 4. 1996. godine, broj: 8/05.
3. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Grčke o saradnji u borbi protiv kriminala, posebno terorizma, ilegalne trgovine drogom i organizovanog kriminala, Atina, 9. 2. 2006. godine, broj: 14/06.
4. Sporazum o saradnji između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Italije u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, Sarajevo, 28. 1. 2002. godine, broj: 10/07.
5. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Slovačke o saradnji u borbi protiv kriminala, a posebno terorizma, nedozvoljene trgovine narkoticima i organizovanog kriminala, Sarajevo, 5. 6. 2006. godine, broj: 3/07.
6. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Arapske Republike Egipat o saradnji u oblasti suzbijanja kriminala, Kairo, 14. 12. 2006. godine, broj: 8/07.
7. Sporazum između BiH i Švicarske Konfederacije o policijskoj saradnji u borbi protiv kriminala, Bern, 24. 4. 2007. godine, broj: 12/07.
8. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Rumunije o saradnji u borbi protiv terorizma i organizovanog kriminala, Bukurešt, 4. 6. 2007. godine, broj: 2/08.

V. 2. Paralelne istrage i zajednički istražni timovi

Kvalitetno i učinkovito suprotstavljanje organiziranom i drugim teškim oblicima kriminaliteta, a pogotovo transnacionalnog⁸⁹, prekograničnog i međunarodnog karaktera, zbog njegove visoke sofisticiranosti i prostorne i vremenske rasprostranjenosti, nije moguće ostvariti samo primjenom uobičajenih istražnih metoda niti lokalno ograničenim istragama. Radi se o vrlo teškim krivičnim djelima, kako s obzirom na posljedice koje prouzrokuju i na kazne koje su propisane za njih, tako i jer se vrlo teško otkrivaju, razjašnjavaju i dokazuju zbog svojih fenomenoloških karakteristika. Brojne kriminalne formacije i razni pojavni oblici organiziranog kriminala su u relativno kratkom periodu uočeni u BiH. Evidentna je namjera i nastojanje za umrežavanjem između grupa koje djeluju unutar BiH, susjednih zemalja i šire. U BiH je evidentirano postojanje različitih pojava oblika organiziranog kriminala, čije se aktivnosti ispoljavaju u činjenju različitih kriminalnih radnji: nedozvoljena proizvodnja i promet opojnih droga, nedozvoljeni promet oružjem i vojnom opremom, trgovina ljudima, krijumčarenje ljudi i ilegalne migracije, privredni kriminal i poreske utaje, krivotvorenje novca i drugih vrijednosnih papira, zloupotreba službenog položaja, visokotehnološki kriminal, krađa i preprodaja motornih vozila, ucjene, iznude, otmice, razbojničke krađe i dr.

Za istraživanje ovih oblika prekograničnog kriminala neophodno je korištenje savremenih metoda, baziranih na naučnim i tehničkim dostignućima te „protezanje” istraga van granica jedne države.

Paralelne istrage (*uporedne istrage, koordinirane istrage, parallel investigation*) su jedan vid saradnje država koje u fokusu imaju istu kriminalnu grupu ili istu vrstu kriminala. Ove države provode više istraga (svaka država u okviru svoje jurisdikcije) koje su **zasebne** u svojoj upravljačkoj strukturi i projektnom zadatku, te na taj način nastoje istovremeno rasformirati organiziranu kriminalnu grupu ili vrstu kriminala koja utječe na poretke svih država uključenih u ovakvu istragu.⁹⁰

9. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Crne Gore o saradnji u borbi protiv terorizma, organizovanog kriminala, ilegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, ilegalne migracije i ostalih krivičnih djela, Budva, 7. 9. 2007. godine, broj: 02/08.
10. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Makedonije o saradnji u borbi protiv terorizma, organizovanog kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, ilegalne migracije i ostalih krivičnih djela, Ohrid, 21. 3. 2008. godine, broj: 8/08.
11. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vijeća ministara Republike Albanije o saradnji u borbi protiv kriminala, posebno terorizma, ilegalne trgovine drogom i organizovanog kriminala, Sarajevo, 24. 3. 2009. godine, broj: 07/09.
12. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Hrvatske o policijskoj saradnji u borbi protiv prekograničnog kriminala, Sarajevo, 17. 9. 2010. godine, broj: 09/11.
13. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Hašemitske Kraljevine Jordan o saradnji u borbi protiv kriminala, posebno terorizma, ilegalne trgovine drogom i organizovanog kriminala, Amman, 30. 1. 2011. godine, broj: 8/11.
14. Sporazum između BiH i Kraljevine Španije o saradnji u borbi protiv kriminala, posebno terorizma, nezakonite trgovine drogama i organizovanog kriminala, Madrid, 3. 3. 2011. godine, broj: 8/11.
15. Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Moldavije o saradnji u borbi protiv organizovanog kriminala, nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama, terorizma kao i drugih vrsta teškog kriminala, Brdo kod Kranja, 17. 5. 2012. godine, broj: 6/13.
16. Sporazum između BiH i Češke Republike o saradnji u borbi protiv kriminala, posebno terorizma, ilegalne trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama i organizovanog kriminala, Sarajevo, 12. 9. 2013. godine, broj: 6/14.

⁸⁹ Prema čl. 3. st. 2. Konvencije UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, krivično djelo je po prirodi transnacionalno: ako je počinjeno u više država; ako je djelo počinjeno u jednoj državi, ali je suštinski dio njegovog pripremanja, planiranja, organiziranja i rukovođenja izvršen u drugoj državi; ukoliko je počinjeno na teritoriji jedne države, ali je počinjeno od organizirane kriminalne grupe (kolektiviteta) koja je uključena u kriminalne aktivnosti u više od jedne države; ukoliko je počinjeno u jednoj, ali ima efekte (posljedice) i na drugu(-e) državu(-e).

⁹⁰ Tako i prema: *Vodič za zakonske propise država članica EU o zajedničkim istražnim timovima*, Savjet EU, broj 13598/09, Brisel, 23. 9. 2009. godine. (dostupno na: <http://www.google.ba/url?sa=t&rc=1&q=&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiltmt5trAhVPpYsKHRAFAmMQFjACegQIARAB&url=http%3A%2F%2Fmsb.gov.ba%2Fdokumenti%2FPrirucnik%2520za%2520provodjenje%2520Konvencije%2520.doc&usq=AOvVawIA5YJk5sxo6lHT3QEYkBG>, stranica posjećena 9. 9. 2020. godine);

Dokazi prikupljeni tokom paralelne istrage koriste se u **zasebnim** krivičnim postupcima u državama koje su te istrage provodile (svaka država koristi dokaze koji su prikupljeni u okviru njene domaće istrage), a razmjena dokaza vrši se po osnovu formalnih postupaka za međunarodnu pravnu pomoć (zamolnica), na isti način kao i između država koje nisu provodile paralelne istrage.

U toku provođenja paralelne istrage, predstavnici nadležnih organa relevantnih država blisko sarađuju. Oni su u stalnoj neformalnoj komunikaciji i prisutna je konstantna međusobna razmjena značajnih informacija koje se odnose na aktivnosti osumnjičenih u realnom vremenu. Na taj način svi imaju znatno širu sliku o grupi istraživanoj za organizirani kriminal, nego što bi to bio slučaj da svaka država provodi svoju istragu, bez saradnje s drugim relevantnim državama u okviru paralelne istrage. Rezultati takve saradnje ogledaju se i u znatno bržem postupanju po zamolnicama (zbog ostvarenih ličnih kontakata i prethodno izgrađenog odnosa povjerenja, kao i upućenosti svih aktera u detalje kompletnog slučaja), te izricanju strožijih sankcija u presudama, imajući u vidu da su nadležni organi svake od uključenih država na ovaj način u prilici obrazložiti nadležnom sudu ustroj kompletne grupe za organizirani kriminal i ukazati na šire (regionalne ili međunarodne) negativne posljedice njenih aktivnosti.

Vremenska dimenzija je također jedna od prednosti ove vrste saradnje država, jer su se posljedice istovremenog vođenja više krivičnih postupaka u različitim državama pokazale najpogubnijim za opstanak organizirane kriminalne grupe koja je operativna na regionalnom ili međunarodnom nivou. Ukoliko bi svaka država vodila svoju istragu u različitim vremenskim periodima, dolazilo bi samo do povremenog procesuiranja pojedinih članova takve organizirane kriminalne grupe, dok bi drugi članovi grupe mogli nastaviti s kriminalnim aktivnostima i na taj način u konačnici omogućiti opstanak grupe.

I pored svih prethodno navedenih prednosti, u nekim slučajevima saradnja u okviru paralelne istrage nije dovoljna kako bi se takva istraga uspješno provela. Članovi organiziranih kriminalnih grupa međusobno vrlo efikasno sarađuju, pri čemu nisu ograničeni nikakvim pravilima ni procedurama, a vođeni su isključivo zajedničkim interesima i u takvoj saradnji su prilično uspješni.

Iz ovih razloga, u slučajevima u kojima države u okviru paralelne istrage ne mogu postići rezultate potrebne kako bi se krivični postupak uspješno okončao, postoji mogućnost formiranja ***zajedničkog istražnog tima (dalje: ZIT ili tim)***.

ZIT je istražni tim koji se formira za određeni vremenski period na osnovu sporazuma između dvije ili više država ili drugih nadležnih vlasti, a radi istrage specifičnog krivičnog djela. Iz ovakve definicije uočava se nekoliko komponenti: - međunarodna komponenta; - zvanični sporazum; - zajednička istraga; - vremenska komponenta i - specifično krivično djelo.⁹¹

Međunarodni pravni okvir za formiranje ZIT-a čine međunarodni dokumenti koje je BiH usvojila, a koji imaju jaču pravnu snagu od zakona, pri čemu je potrebno imati u vidu otežavajuću okolnost da BiH još uvijek nije država članica EU, što to je razlog zbog kojeg propisi EU nisu direktno primjenjivi.

⁹¹ Tako: Sagmeister Ranzinger, A., Jeseničnik J., „IPA 2010 – Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: Jačanje tužilačke mreže”, *Priručnik o zajedničkim istražnim timovima*, Sarajevo, 2014, 7. i 9.

Dva značajna međunarodna pravna dokumenta koja predstavljaju pravni osnov za formiranje ZIT-a su:

- Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (članovi 20, 21. i 22), uz napomenu da Austrija, Njemačka, Italija, Kipar, Turska i neke druge države u Evropi nisu usvojile Drugi protokol, dok neke države van Evrope, kao što su Čile i Izrael, jesu;⁹²
- KPSJIE (član 27).

Uz to postoje i dodatni međunarodni pravni osnovi koji bi se mogli koristiti u istu svrhu, ukoliko se usvoji šire pravno tumačenje:

- Konvencija UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (član 19), uz napomenu da ju je potpisalo 179 država;⁹³
- Konvencija UN-a protiv korupcije (član 49), koju je potpisalo 168 država članica;⁹⁴
- Konvencija o pranju novca, potrazi, pljenidbi i konfiskaciji dobiti stečene vršenjem krivičnih djela i finansiranjem terorizma (član 49);
- Konvencija o kibernetičkom kriminalu (član 25).

Kod pitanja koja nisu regulirana prethodno navedenim konvencijama, uzima se u obzir nacionalno zakonodavstvo država članica ZIT-a.⁹⁵

U ZMPPKS, pored općih i posebnih vrsta međunarodne pravne pomoći, predviđena je i međudržavna saradnja u okviru zajedničkog istražnog tima.⁹⁶ Izmjenama i dopunama Zakona iz 2013. godine, institut ZIT-a detaljnije je uređen, te je propisano da se ZIT može formirati kada: - istraga krivičnih djela koja se vodi u jednoj državi zahtijeva složenu i opsežnu istragu povezanu s drugim državama; - više strana vodi istrage o krivičnim djelima, čija priroda zahtijeva poduzimanje koordiniranih i usklađenih radnji umiješanih država; - istražne radnje treba provoditi naizmjenično u BiH i drugoj državi, odnosno u više država.⁹⁷

Opći zakonski uslovi propisani za djelovanje zajedničkog istražnog tima na teritoriji BiH su sljedeći: - vođa tima bit će tužilac nadležnog tužilaštva u BiH; - tim će vršiti istražne radnje u skladu s krivičnim zakonodavstvom u BiH, a domaći i strani članovi zajedničkog istražnog tima obavljat će svoje zadatke pod vodstvom vođe tima i - nadležno tužilaštvo u BiH poduzet će sve potrebne organizacione radnje za potrebe tima.⁹⁸

⁹² Sagmeister Ranzinger, A., Jeseničnik J., „IPA 2010 – Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: Jačanje tužilačke mreže“, *Priručnik o zajedničkim istražnim timovima*, Sarajevo, 2014, 17.

⁹³ Sagmeister Ranzinger, A., Jeseničnik J., „IPA 2010 – Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: Jačanje tužilačke mreže“, *Priručnik o zajedničkim istražnim timovima*, Sarajevo, 2014, 20.

⁹⁴ Sagmeister Ranzinger, A., Jeseničnik J., „IPA 2010 – Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: Jačanje tužilačke mreže“, *Priručnik o zajedničkim istražnim timovima*, Sarajevo, 2014, 21.

⁹⁵ Sagmeister Ranzinger, A., Jeseničnik J., „IPA 2010 – Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije: Jačanje tužilačke mreže“, *Priručnik o zajedničkim istražnim timovima*, Sarajevo, 2014, 22.

⁹⁶ U članu 24. ZMPPKS iz 2009. godine propisana je mogućnost formiranja zajedničkog istražnog tima ukoliko to opravdavaju okolnosti konkretnog slučaja, a u cilju vođenja krivične istrage na teritoriji jedne ili više ugovornica koje formiraju ZIT.

⁹⁷ Izmijenjeni član 24. stav 5. ZMPPKS iz 2013. godine.

⁹⁸ Opće okolnosti za djelovanje zajedničkog istražnog tima na teritoriji BiH kumulativno su navedene u odredbi čl. 24. st. 6. Zakona.

Analize provedenih zajedničkih istraga u okviru ZIT-ova identificirale su tri osnovne faze ZIT-a: - osnivanje ZIT-a, - operativna faza i - zaključivanje ZIT-a. U prvoj fazi neophodno je da nadležne institucije relevantnih država identificiraju zajednički interes i svrhu uspostavljanja okvira za saradnju kakav je ZIT, što pretpostavlja da su veze između istraga u relevantnim državama uspostavljene i potvrđene. Dosadašnja iskustva pokazuju da je potreba za osnivanjem ZIT-a najčešće identificirana putem bilateralnih kontakata. Nakon identificiranja potrebe za osnivanjem ZIT-a, države najčešće uključuju EUROJUST, kako bi se dogovorili detalji oko sporazuma o ZIT-u na koordinacionim sastancima. Potreba za formiranjem ZIT-a u nekim slučajevima prepoznata je i u toku koordinacionih sastanaka u EUROJUST-u, kada su različite države prije toga provodile paralelne istrage⁹⁹, a u nekim slučajevima je diskusija na koordinacionim sastancima dovela do prepoznavanja potrebe za otvaranjem istraga u još nekim državama.¹⁰⁰ Zaključivanjem sporazuma o ZIT-u utvrđuju se: sastav tima, zadaci tima, ovlaštenja članova tima i vremenski rok na koji se tim formira (koji se može i produžavati).¹⁰¹

ZIT je vrsta međunarodne pravne pomoći koja kontinuirano traje i odnosi se na istragu određenog slučaja, te daje dvije ključne i vrlo značajne mogućnosti: - proširenu razmjenu informacija između članova ZIT-a i - proširenu operativnu saradnju koja omogućava i poboljšava bržu i efikasniju prekograničnu istragu.¹⁰² Navedene mogućnosti su ujedno i osnovne prednosti ZIT-a u odnosu na druge oblike saradnje država u ovoj oblasti.

U okviru saradnje u ZIT-u nadležni domaći pravosudni organi mogu pod određenim uslovima koristiti informacije do kojih dođu domaći ili strani članovi ZIT-a u toku rada u timu, a koje im nisu dostupne na drugi način. Te informacije mogu se koristiti: - u svrhu za koju je tim formiran, - za otkrivanje, istragu ili krivično gonjenje drugih krivičnih djela, uz saglasnost države čijim su stranim članovima informacije stavljene na raspolaganje, - za sprečavanje neposrednog ili ozbiljnog ugrožavanja javne sigurnosti i - u druge svrhe ako je to dogovoreno između članica ZIT-a.¹⁰³

U sporazumu o ZIT-u može se dogovoriti direktno korištenje dokaza prikupljenih u okviru rada u timu od strane svake države članice tima (kao i dokaza koje su države samostalno prikupile prije osnivanja ZIT-a, te dokaza dobijenih od država koje nisu članice tima, po osnovu zamolnice jedne od država članica ZIT-a)¹⁰⁴, što je ogromno olakšanje i ušteda na vremenu u odnosu na zamolnicu.

Rad u okviru tima uključuje i mogućnost direktnog, zajedničkog poduzimanja pojedinačnih istražnih radnji, uključujući i posebne istražne radnje,¹⁰⁵ što dodatno olakšava međunarodnu saradnju i čini je fleksibilnijom, imajući

⁹⁹ U 88% analiziranih slučajeva države koje su zaključile sporazum o ZIT-u prije toga su vodile paralelne istrage. Tako: *Prvi izvještaj o procjeni ZIT-ova iz februara 2016. godine (procjene dostavljene od aprila 2014. do oktobra 2015. godine)*, 12. i 20, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/First%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(February%202016\)/2016-02-08-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/First%20JIT%20Evaluation%20Report%20(February%202016)/2016-02-08-JIT-Evaluation_EN.pdf) (stranica posjećena 8. 9. 2020. godine).

¹⁰⁰ *Treći izvještaj o procjeni ZIT-ova iz marta 2020. godine (procjene dostavljene od novembra 2017. do novembra 2019. godine)*, 7. i 8, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Third%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(March%202020\)/2020-03_3rd-JITs-Evaluation-Report_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Third%20JIT%20Evaluation%20Report%20(March%202020)/2020-03_3rd-JITs-Evaluation-Report_EN.pdf) (stranica posjećena 8. 9. 2020).

¹⁰¹ Čl. 24. st. 2. Zakona.

¹⁰² Detaljnije: Klothier, M., *Joint Investigation Teams – problems, shortcomings and reservations*, Bachelor Thesis, Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Universiteit Twente Enschede, 2014, 10.

¹⁰³ Čl. 24. st. 11. Zakona.

¹⁰⁴ Vidi: Rezolucija Vijeća EU o tipskom sporazumu o osnivanju ZIT-a (2017/C 18/01, 2, 3. i 4).

¹⁰⁵ U odredbi čl. 24. st. 9. ZMPPKS propisana je mogućnost da domaći članovi ZIT-a, za potrebe tima, provedu potrebne istražne radnje na svojoj teritoriji, u skladu sa svojim zakonima.

u vidu da je prilikom saradnje van okvira ZIT-a neophodno formalno zahtijevati pravnu pomoć druge države u tu svrhu.

Zakon također propisuje da strani članovi zajedničkog istražnog tima u pravilu imaju pravo prisustvovati provođenju istrage na teritoriji BiH, s tim da u okvir ovlaštenja vođe tima spada i pravo da odluči drugačije, iz određenih razloga i shodno zakonodavstvu BiH, a postoji mogućnost i da vođa tima stranim članovima prenese ovlaštenja za poduzimanje određenih istražnih radnji, također u skladu sa zakonodavstvom u BiH i uz dozvolu nadležnih stranih pravosudnih organa države koja je te strane članove poslala.¹⁰⁶

S obzirom na sve prethodno navedene prednosti saradnje u okviru ZIT-a, slijedi da se na ovaj način može izbjeći često dugotrajan postupak zahtijevanja i dobijanja međunarodne pravne pomoći putem zamolnice i u vrlo kratkom roku (koji je često od ključne važnosti u provođenju prekograničnih istraga) pribaviti zakoniti dokazi neophodni za dalji tok i uspješno okončanje krivičnog postupka.

¹⁰⁶ Čl. 24. st. 7. i 8. Zakona.

V. 3. Planiranje i provođenje posebnih istražnih radnji na međunarodnom nivou

Ekspanzija i tehnološka i druga inovativnost organiziranog kriminaliteta u svijetu, a i u BiH, dovela je do neophodnosti korištenja posebnih istražnih radnji, koje, donekle, omogućuju „jednakost snaga” u borbi s organiziranim kriminalom. Dakle, naročit značaj za otkrivanje i suzbijanje organiziranog kriminala, kako nacionalnog tako i prekograničnog, imaju posebne istražne radnje, te je bez njih teško ili nemoguće osigurati valjane dokaze. Ove istražne radnje u pravilu podrazumijevaju: nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija, pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka, nadzor i tehničko snimanje prostorija, tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima, upotrebu prikrivenih istražitelja i informatora, simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine, te nadzirani prijevoz i isporuku predmeta krivičnog djela. Na važnost primjene posebnih istražnih radnji ukazuje i činjenica da su normirane i na međunarodnom planu (npr. kroz relevantne konvencije). S obzirom na navedeno, može se zaključiti da posebne istražne radnje predstavljaju i značajan i specifičan instrument međunarodne krivičnopravne pomoći i saradnje.

Kao što je istaknuto, primjena posebnih istražnih radnji danas je općeprihvaćena i priznata i u međunarodnim i u regionalnim konvencijama, te su one često predmet zamolnica za pružanje međunarodne pravne pomoći.

Posebne istražne radnje se u pravilu poduzimaju s ciljem: - dobijanja informacija o kriminalnoj aktivnosti uopće; - dolaženja do dokaza potrebnih za krivično gonjenje konkretne osobe; - prikupljanja saznanja da li se krivično djelo planira ili je već izvršeno; - identificiranja osoba koje djeluju u konkretnoj kriminalnoj aktivnosti; - dokazivanja međusobne povezanosti članova kriminalne organizacije; - identificiranja osoba iz kriminalne sredine koje su spremne za saradnju, bilo kao informatori ili potencijalni svjedoci; - provjeravanja tačnosti obavještenja koja se pribavljaju drugim istražnim radnjama; - pronalaženja krijumčarene ili druge inkriminirane robe ili predmeta; - određivanja najpovoljnijeg momenta za realizaciju određenih mjera, npr. pretresa ili hapšenja određenih osoba i sl. Prema tome, njihovo planiranje, kako u slučaju provođenja samostalne (nacionalne) istrage, tako i u slučaju paralelnih istraga i istraga koje se provode u okviru zajedničkog istražnog tima, zavisi od cilja koji se treba realizirati, dobivenih saznanja i prikupljenih dokaza.

Dokazi pribavljeni posebnim istražnim radnjama pojavljuju se u dvije situacije: kada su posebne istražne radnje provedene na inicijativu i po zamolnici države moliteljice i kada su posebne istražne radnje provedene na inicijativu strane države u njenoj vlastitoj istrazi, a njeni rezultati državi moliteljici mogu poslužiti u krivičnim istragama i gonjenjima. Prvi slučaj karakterističan je za samostalne istrage, dok je drugi karakterističan u slučajevima kada dvije ili više država istražuje kriminalne aktivnosti jedne ili više kriminalnih formacija na teritoriji njihovih država.

U slučaju BiH, kako nije članica Evropske unije, a još uvijek nije ni punopravna članica EUROJUST-a, pribavljanje dokaza do kojih se došlo posredstvom posebnih istražnih radnji u inostranstvu u pravilu se vrši putem međunarodne pravne pomoći, korištenjem zamolnica u oba gore navedena slučaja. Pored toga, dokazi se mogu pribaviti i neposredno, u slučaju postojanja ZIT-a formiranog između BiH i države(a) čiji dokazi su nam neophodni.

Prema ZMPPKS, zamolnica za provođenje posebnih istražnih radnji u stranoj državi treba sadržavati sve elemente propisane ovim zakonom. Zamolnica domaćeg pravosudnog organa kao i prateći akti moraju biti prevedeni na jezik u službenoj upotrebi u zamoljenoj državi. Ako međunarodnim ugovorom ili odredbama ovog zakona nije drugačije određeno, zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć mora sadržavati: a) naziv organa koji je sačinio zamolnicu, oznaku predmeta, tačan naziv zamoljene države, a po mogućnosti i naziv zamoljenog organa; b) pravni osnov za pružanje međunarodne pravne pomoći; c) tačan opis radnje međunarodne pravne pomoći koja se traži i razlog za podnošenje zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć; d) zakonski naziv krivičnog djela i kratak opis činjenica; e) precizne lične podatke i državljanstvo osobe za koju se traži međunarodna pravna pomoć i njeno svojstvo u postupku; f) naziv akata i ime ili naziv i adresu primaoca, ako se radi o dostavljanju sudskih i drugih akata i g) ostale podatke koji mogu biti značajni za postupanje po zamolnici. Zamolnica i akti koje dostavljaju sudovi i drugi nadležni organi moraju biti potpisani i potvrđeni pečatom suda ili organa iz kojeg dolaze. Ako podaci sadržani u zamolnici i priloženoj dokumentaciji nisu dovoljni, mogu se zatražiti dodatna obavještenja i dokumentacija.¹⁰⁷ U zamolnici moraju biti zadovoljeni sljedeći osnovni uvjeti: a) udovoljavanje zahtjevu ne smije biti u suprotnosti s pravnim poretom BiH niti smije nanijeti štetu suverenitetu ili sigurnosti BiH; b) zahtjev se ne smije odnositi na djelo koje se smatra političkim krivičnim djelom ili djelom povezanim s političkim krivičnim djelom; c) zahtjev se ne smije odnositi na vojna krivična djela; d) osoba na koju se zahtjev odnosi ne smije biti za isto krivično djelo oslobođena krivice iz materijalnih razloga ili ne smije biti obustavljen postupak protiv nje ili ne smije biti oslobođena kazne ili ne smije biti izvršena sankcija ili ne smije biti u situaciji da se sankcija ne može izvršiti prema pravu države u kojoj je donesena presuda; e) protiv osobe na koju se zahtjev odnosi ne smije se u BiH voditi krivični postupak zbog istog krivičnog djela, osim ako bi izvršenje zamolnice moglo dovesti do odluke o puštanju ove osobe na slobodu; f) krivično gonjenje ili izvršenje sankcije ne smije prema domaćem pravu biti isključeno zbog zastarjelosti. U suprotnom, zahtjev za pravnu pomoć će biti odbijen.¹⁰⁸ U zamolnici se treba izričito pozvati na međunarodni instrument ako su i država moliteljica i zamoljena država potpisnice takvog multilateralnog ili bilateralnog sporazuma.

Kako su posebne istražne radnje naročito invazivne u polju ljudskih prava i osnovnih sloboda, razumno je da zamolnice za provođenje posebnih istražnih radnji sadrže dodatna obrazloženja. Ona se odnose na neophodnost njihove primjene, odnosno srazmjernost između zadiranja u ljudska prava i osnovne slobode, s jedne strane, i izraženog društvenog interesa da se krivično djelo istraži, uz obrazloženje nemogućnosti pribavljanja dokaza na drugi način ili nesrazmjerne teškoće za pribavljanje ovih dokaza, s druge strane.

Od posebnog značaja za zamolnice za provođenje posebnih istražnih radnji je mogućnost da predstavnici države moliteljice prisustvuju prilikom poduzimanja radnje pravne pomoći. Njihovo prisustvo može se odobriti na njihovu izričitu molbu i uz saglasnost Ministarstva pravde BiH, a po prethodno pribavljenom mišljenju organa koji postupa po zamolnici.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Čl. 3. ZMPPKS.

¹⁰⁸ Čl. 9. st. 1. ZMPPKS.

¹⁰⁹ Čl. 21. ZMPPKS.

Izmjenama i dopunama Zakona iz 2013. godine dodatno su regulirane tri posebne mogućnosti koje su podudarne s posebnim istražnim radnjama propisanim u ZKP BiH:¹¹⁰ 1) praćenje van državnih granica jedne strane ugovornice, što je komplementarno posebnoj istražnoj radnji tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima; 2) kontrolirane isporuke, što je podudarno posebnoj istražnoj radnji nadziranog prijevoza i isporuke predmeta krivičnog djela i 3) tajne istrage, što je sadržajno istovrsno posebnoj istražnoj radnji korištenja prikrivenih istražitelja i korištenja informatora.

Zahtjev za bilo koju od navedenih mogućnosti, država moliteljica, odnosno strani pravosudni organ, može uputiti posredstvom Ministarstva pravde BiH nadležnom tužilaštvu u BiH,¹¹¹ a propisana je mogućnost da to učini i neposredno nadležnom tužilaštvu u BiH,¹¹² ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom. Nešto specifičnije rješenje predviđeno je u slučaju tajne istrage, pri čemu je propisana mogućnost dogovora o pomoći jedne strane drugoj u konkretnom krivičnom predmetu koji pripadnici organa unutrašnjih poslova vode pod tajnim ili lažnim identitetom.¹¹³

Nadležno tužilaštvo u BiH u sva tri slučaja dužno je po prijemu zahtjeva ispitati postojanje posebnih uvjeta, različito određenih za svaki od slučajeva, pa ukoliko ti uvjeti nisu ispunjeni, takav zahtjev će odbiti i o tome obavijestiti podnosioca zahtjeva,¹¹⁴ a ukoliko zahtjev ispunjava sve neophodne uvjete, sačinjava se prijedlog za određivanje zahtijevane posebne istražne radnje i takav prijedlog se upućuje nadležnom sudu u BiH.¹¹⁵ Ukoliko su ispunjeni uvjeti za usvajanje prijedloga, sud donosi naredbu kojom određuje izvršavanje predložene posebne istražne radnje.¹¹⁶ O odluci suda obavještava se strani pravosudni organ.¹¹⁷

Izvršavanje, upravljanje i kontroliranje posebnih istražnih radnji drugačije je regulirano u svakom od tri prethodno navedena slučaja. Kod kontrolirane isporuke nadležnost pripada agencijama za provođenje zakona BiH, u skladu s domaćim krivičnim zakonodavstvom.¹¹⁸ Tajne istrage, odnosno korištenje stranih prikrivenih istražitelja i korištenje stranih informatora, obavljaju se također u skladu s krivičnim zakonodavstvom BiH, s tim da je posebno propisano da će se nadležni organi država koje učestvuju u tajnoj istrazi dogovoriti o trajanju tajne istrage, detaljima, uvjetima i pravnom statusu službenih osoba za vrijeme tajne istrage, uz poštovanje bh. zakonodavstva i procedura,

¹¹⁰ Odredba čl. 116. ZKP BiH poznaje sljedeće posebne istražne radnje:

- a) nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija;
- b) pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko savravljanje podataka;
- c) nadzor i tehničko snimanje prostorija;
- d) tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima;
- e) korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora;
- f) simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine i
- g) nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.

¹¹¹ Čl. 24a. st. 1. Zakona.

¹¹² Čl. 24b. st. 1. i čl. 24c. st. 1. Zakona.

¹¹³ Čl. 24c. st. 1. Zakona.

¹¹⁴ Čl. 24a. st. 4, čl. 24b. st. 4. i čl. 24c. st. 4. Zakona.

¹¹⁵ Čl. 24a. st. 5, čl. 24b. st. 5. i čl. 24c. st. 5. Zakona.

¹¹⁶ Čl. 24a. st. 6, 24b. st. 6. i 24c. st. 6. Zakona.

¹¹⁷ Obavješćavanje se vrši posredstvom Ministarstva pravde BiH, shodno odredbi čl. 24a. st. 7. Zakona, dok odredbe čl. 24b. st. 6. i čl. 24c. st. 6. Zakona ne spominju izričito Ministarstvo pravde BiH.

¹¹⁸ Čl. 24b. st. 7. Zakona.

kao i to da će sarađivati u pripremi i nadzoru tajne istrage i osiguravanju zaštite službenih osoba koje djeluju pod tajnim ili lažnim identitetom, te da će o postignutim saglasnostima sačiniti pismeni sporazum.¹¹⁹

KPSJIE također poznaje mogućnost da se više država članica dogovori o međusobnoj pomoći u vođenju tajnih istraga, odnosno istraga krivičnih djela koje provode službenici koji djeluju pod tajnim ili lažnim identitetom.¹²⁰ Država članica kojoj je potreban ovakav vid pomoći upućuje zahtjev državi članici od koje joj je pomoć potrebna, a ta država, odnosno njena nadležna tijela koja zahtjev prime, o njemu odlučuju u svakom pojedinačnom slučaju, uz poštovanje nacionalnog prava i postupaka svoje matične države. I dogovore u pogledu trajanja tajne istrage, detaljnih uvjeta i pravnog statusa službenika tokom tajnih istraga države obavljaju uz dužno poštovanje svojih nacionalnih prava i postupaka,¹²¹ a na taj način se i odvijaju tajne istrage na državnim područjima pojedinih država članica. Države članice koje su uključene u tajnu istragu učestvuju u cilju osiguranja pripreme i nadzora tajnih operacija, te dogovora aranžmana za sigurnost službenika koji djeluju pod tajnim ili lažnim identitetom.¹²²

Praćenje van državnih granica jedne strane ugovornice nešto je šire i detaljnije regulirano. Propisana je mogućnost da pripadnici organa unutrašnjih poslova države moliteljice, koji provode mjere praćenja u okviru krivične istrage, imaju ovlaštenja da nastave praćenje osoba na teritoriji BiH i kada zbog posebno hitnih razloga nije upućen zahtjev za dobijanje dozvole za to, uz sljedeće uvjete: a) da se nadležno tužilaštvo u BiH odmah obavijesti o prelasku državne granice za vrijeme praćenja i b) da se zahtjev uputi bez odgađanja, uz navođenje razloga za prelazak državne granice bez prethodno pribavljene dozvole.¹²³

Prethodno opisano praćenje odmah se obustavlja, ako nadležno tužilaštvo u BiH to zatraži ili ukoliko sud ne izda naredbu u roku od pet sati od prelaska državne granice,¹²⁴ a ukoliko sud izda naredbu, praćenje se obavlja pod Zakonom propisanim općim uvjetima.¹²⁵

Potrebno je naznačiti da KPSJIE u glavi III (čl. 17–22) regulira presretanje telekomunikacija kao poseban postupak međusobne pomoći država članica u krivičnim stvarima, što je shodno sadržaju ZKP BiH komplementarno posebnoj istražnoj radnji nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija [čl. 116. st. 2. tačka A) ZKP BiH], uz napomenu da ZMPPKS ne sadrži odredbe koje detaljnije reguliraju nadzor i telefonsko prisluškivanje, iako je u odredbi člana 13. Zakona izričito naveden nadzor i telefonsko prisluškivanje kao jedan od općih vidova međunarodne pravne pomoći. KPSJIE također sadrži i odredbe koje se tiču prekograničnog nadziranja (čl. 14), kontrolirane isporuke (čl. 15) i prikrivenih istraga (čl. 16. i 17), a koje odgovaraju odredbama Zakona (čl. 24a–24c), kao i odredbama ZKP BiH o posebnim istražnim radnjama (čl. 116–122).

Ukoliko više država provodi paralelnu istragu, postupak provođenja posebnih istražnih radnji isti je kao i u slučaju traženja međunarodne pravne pomoći putem zamolnice, posebno imajući u vidu, a kako je to prethodno naglašeno, da svaka država provodi svoju samostalnu istragu. Rješenja su znatno drugačija kada je u pitanju

¹¹⁹ Čl. 24c. st. 7–9. Zakona.

¹²⁰ Čl. 14. st. 1. KPSJIE.

¹²¹ Čl. 14. st. 2. KPSJIE.

¹²² Čl. 14. st. 3. KPSJIE. U st. 4. istog člana posebno je propisana mogućnost da država članica izjavi da nije vezana ovim članom, a tu izjavu može povući u svako doba.

¹²³ Čl. 24a st. 8. Zakona. U naznačenom stavu stoji da je potrebno da se radi o osobama za koje se pretpostavlja da su počinile krivična djela iz st. 1. tačka D) ovog člana, a imajući u vidu sadržaj odredbi čl. 24. Zakona i činjenicu da st. 1. nije podijeljen u tačke, može se zaključiti da se radi o st. 2. tačka D) istog člana.

¹²⁴ Čl. 24a. st. 9. Zakona.

¹²⁵ Čl. 24a. st. 10. Zakona.

saradnja u okviru ZIT-a. Mogućnost rada u okviru zajedničkog istražnog tima se i pojavila kao potreba da se efikasnije odgovori na nove, savremene izazove s kojima se suočavaju organi gonjenja krivičnih djela, a dosadašnja iskustva pokazuju da su okolnosti pod kojima su počinjena (odnosno pod kojima se kontinuirano čine) krivična djela koja su predmet ZIT-a takve da zahtijevaju poduzimanje posebnih istražnih radnji.

Neophodno je praviti distinkciju između poduzimanja takvih radnji u okviru ZIT-a, kada posebne istražne radnje direktno predlažu članovi u državi djelovanja, od posebnih istražnih radnji kao modusa međunarodne pravne pomoći. U drugom slučaju je u cilju njihove zakonitosti neophodno slijediti propisane postupke komunikacije države moliteljice i zamoljene države. Ono što je od posebne važnosti za države članice ZIT-ova jeste to da rezultate posebnih istražnih radnji bilo koje od država članica sve ostale mogu direktno koristiti kao dokaz, ukoliko je to regulirano u sporazumu o ZIT-u.

EUROJUST, Agencija Evropske unije za saradnju u krivičnom pravosuđu, ima poseban značaj za osnivanje i funkcioniranje ZIT-ova, a time i za provođenje posebnih istražnih radnji u okviru tima. Osnovna uloga EUROJUST-a je pružanje pomoći državama članicama Evropske unije u borbi protiv kriminala koji se odvija u više država članica Evropske unije, a težište pravosudne saradnje je na predmetima prekograničnog kriminala i vrstama krivičnih djela koje je Vijeće EU klasificiralo kao prioritete.¹²⁶ Zadatak EUROJUST-a je unapređenje učinkovitosti rada nacionalnih istražnih i izvršnih tijela u borbi protiv teških oblika prekograničnog i organiziranog kriminala, te njihove saradnje i koordinacije, pri čemu je vizija EUROJUST-a da bude važan partner i centar stručnosti na pravosudnom nivou za učinkovite mjere u prethodno spomenutoj vrsti borbe. EUROJUST se bavi i izazovima i praktičnim problemima koji izviru iz razlika između pravnih sistema svih država članica EU. EUROJUST pri tome pomaže u rješavanju sukoba nadležnosti više zemalja članica, podržava primjenu međunarodnih pravosudnih instrumenata (kao što je evropski nalog za hapšenje), a može dati i finansijsku i stručnu podršku za uspostavu i djelovanje ZIT-a.

U cilju efikasnije realizacije svojih ciljeva, u EUROJUST-u su smješteni i sekretarijati Evropske pravosudne mreže, Mreže zajedničkih istražnih timova te Mreže za istragu i progon počinilaca genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (Mreža protiv genocida).

EUROJUST ima mogućnost direktne ili posredne saradnje i s drugim državama koje nisu članice Evropske unije, uključujući i BiH. Ova saradnja naziva se saradnjom s „trećim državama”. Posredna saradnja ostvaruje se na nivou kontakt-osoba. EUROJUST se obraća pojedinim državama, ukoliko smatra da bi bilo od obostrane koristi imati kontakt-osobe u tim državama. Kontaktirane države same odlučuju hoće li imati kontakt-osobe za saradnju s EUROJUST-om, koliko će ih biti i ko će biti te osobe. S druge strane i treće države se samoinicijativno mogu obratiti EUROJUST-u i iskazati želju za uspostavljenjem saradnje na nivou kontakt-osoba.

Vijeće ministara BiH je 1. 8. 2018. godine donijelo Odluku o formiranju ekspertne grupe za pripremu rada u fazi pretpregovaranja sporazuma o saradnji između EUROJUST-a i BiH. Ekspertna grupa zadužena je za: održavanje redovnih kontakata s EUROJUST-om; održavanje redovnih sastanaka, a najmanje jednom mjesečno, s ciljem razmjene informacija u pogledu ispunjavanja uvjeta za pristupanje pregovaračkoj fazi za zaključenje sporazuma o saradnji između EUROJUST-a i BiH; pružanje EUROJUST-u traženih informacija u vezi sa ispunjenjem

¹²⁶ Vrste krivičnih djela koja su postavljena kao prioriteti u borbi protiv teškog i organiziranog kriminala navedene su u zaključcima Vijeća EU: Zaključci Vijeća EU o uspostavljanju EU prioriteta u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala od 2014. do 2017. godine (dostupno na: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/137401.pdf, stranica posjećena 11. 9. 2020. godine) i Zaključci Vijeća EU o uspostavljanju EU prioriteta u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala od 2018. do 2021. godine (dostupno na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9450-2017-INIT/en/pdf>, stranica posjećena 11. 9. 2020. godine).

uvjeta iz pretpregovaračke faze, uključujući i relevantno zakonodavstvo; dobijanje informacija od EUROJUST-a u pogledu stanja vezanog za stupanje u pregovore, kao i pitanja koja se mogu pojaviti u kontekstu aktivnosti u vezi sa ispunjenjem uvjeta iz pretpregovaračke faze; izvještavanje nadležnih institucija BiH, te Vijeća ministara BiH o razvoju stvari; davanje prijedloga za daljnje djelovanje; sastanke s EUROJUST-om, ukoliko budu potrebni; te rad na pripremi moguće studijske posjete EUROJUST-u, čija bi svrha bila procjena zakonodavstva o osobnim podacima.

Odlukom Vijeća EU kojom je osnovan EUROJUST propisano je da će države obavještavati EUROJUST o svojim namjerama da osnuju ZIT u nekom konkretnom slučaju. Na taj način omogućena je uspostava mehanizma za olakšano upućivanje informacija o konkretnim slučajevima u pravcu EUROJUST-a.¹²⁷ Pored prethodno navedenih, formalnih načina za uključivanje EUROJUST-a u rad ZIT-ova, vrlo su značajni i neformalni kontakti koje predstavnici EUROJUST-a ostvaruju s predstavnicima različitih država i na taj način dolaze do informacija o istragama u kojima je potrebna njihova pomoć i saradnja s drugim državama u okviru ZIT-a. Upoređivanjem informacija iz različitih država EUROJUST je u jako dobroj poziciji identificirati slučajeve pogodne za saradnju u okviru ZIT-a.¹²⁸ Suprotno tome, EUROJUST neće predložiti osnivanje ZIT-a u slučajevima u kojima utvrdi da ovaj modus saradnje nije adekvatan ili da se različiti pravni sistemi „ne mogu pomiriti”, nego će u tim slučajevima predložiti druge načine međunarodne saradnje, kao što su paralelne istrage ili zahtjevi za međunarodnu pravnu pomoć.

EUROJUST bi trebao davati i pravne savjete i informacije u vezi s razlikama u pravnim sistemima država u pripremnoj fazi čiji cilj je osnivanje ZIT-a, te na taj način podržati pregovore koji trebaju rezultirati potpisivanjem sporazuma o ZIT-u. U toku operativne faze, EUROJUST treba osigurati poštovanje nacionalnih proceduralnih propisa koji se odnose na pravila o prikupljanju dokaza. Još jedna ključna uloga EUROJUST-a tiče se finansijske podrške ZIT-ovima.¹²⁹ Od 2016. godine EUROJUST je u mogućnosti refundirati i one troškove koje su imali predstavnici država koje nisu članice EU a članice su ZIT-a, pod uvjetom da je bar jedna država članica ZIT-a istovremeno i članica EU, te da je ZIT podnio zahtjev za finansijsku podršku.¹³⁰

Uključenost EUROJUST-a ne prestaje nužno okončanjem zajedničke istrage, jer slučaj u EUROJUST-u često ostaje otvoren i nakon toga, posebno zato što EUROJUST pruža podršku i prilikom evaluacije ZIT-a, kao i slanja dodatnih zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć (imajući u vidu da se okončanje ZIT-a ne podudara uvijek i s okončanjem istraga u svim državama članicama tima, te da podrška EUROJUST-a može biti potrebna i u fazi suđenja).

¹²⁷ Čl. 13. st. 5. Odluke Vijeća EU broj 2002/187/PUP, izmijenjene Odlukom Vijeća EU broj 2009/426/PUP od 16. 12. 2008. godine.

¹²⁸ Vidi: *Drugi izvještaj o procjeni ZITova iz februara 2018. godine (procjene dostavljene od aprila 2014. do oktobra 2017. godine)*, 30, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(Febbruary%202018\)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20(Febbruary%202018)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine).

¹²⁹ Vidi: Klothner, M., *Joint Investigation Teams – problems, shortcomings and reservations*, Bachelor Thesis, Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Universiteit Twente Enschede, 2014, 24. i 25. Uporedi i: *Prvi izvještaj o procjeni ZITova iz februara 2016. godine (procjene dostavljene od aprila 2014. do oktobra 2015. godine)*, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/First%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(Febbruary%202016\)/2016-02-08-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/First%20JIT%20Evaluation%20Report%20(Febbruary%202016)/2016-02-08-JIT-Evaluation_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine), *Drugi izvještaj o procjeni ZITova iz februara 2018. godine (procjene dostavljene od aprila 2014. do oktobra 2017. godine)*, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(Febbruary%202018\)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20(Febbruary%202018)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine) i *Treći izvještaj o procjeni ZITova iz marta 2020. godine (procjene dostavljene od novembra 2017. do novembra 2019. godine)*, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Third%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(March%202020\)/2020-03_3rd-JITs-Evaluation-Report_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Third%20JIT%20Evaluation%20Report%20(March%202020)/2020-03_3rd-JITs-Evaluation-Report_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine).

¹³⁰ *Treći izvještaj o procjeni ZITova iz marta 2020. godine (procjene dostavljene od novembra 2017. do novembra 2019. godine)*, 23, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Third%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(March%202020\)/2020-03_3rd-JITs-Evaluation-Report_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Third%20JIT%20Evaluation%20Report%20(March%202020)/2020-03_3rd-JITs-Evaluation-Report_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine).

V. 4. Ocjena zakonitosti provođenja posebnih istražnih radnji koje su određene/provedene u inostranstvu

Kada su u pitanju dokazi pribavljeni putem međunarodne pravne pomoći, radnje se po zamolnici poduzimaju u skladu sa zakonodavstvom i procedurama zamoljene države, osim ako ZMPPKS-om ili međunarodnim ugovorom nije drugačije regulirano¹³¹, a zainteresirane strane sarađuju u pripremi i nadzoru traženih radnji. Zakonitost dokaza pribavljenih po zamolnici u pravilu se ispituje u skladu sa zakonima zamoljene države i propisima koji reguliraju dostavljanje tih dokaza diplomatskim putem. Da bi se razmotrilo pitanje zakonitosti ovih dokaza, odnosno pitanje da li su oni pribavljeni kršenjem ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom BiH i međunarodnim ugovorima koje je BiH ratificirala, neophodno je analizirati okolnosti pod kojima su dokazi pribavljeni, kao i regulativu koja se odnosi na pribavljanje ovakvog dokaznog materijala. Prvenstveno se ispituje da li su dokazi do kojih se došlo provođenjem posebnih istražnih radnji pribavljeni na zakonit način od strane službenih organa zamoljene države.

Prezentaciju dokaza pribavljenih posebnim istražnim radnjama, a koji su pribavljeni putem međunarodne pravne pomoći, vrši strana po čijem prijedlogu se dokaz provodi. U pravilu će to biti tužilac koji je nadležan za zastupanje optužnice pred domaćim sudom, te on (ili uz pomoć tehničkog osoblja koje ne iznosi nikakve činjenične ili pravne zaključke) reproducira audio ili audio-video sadržaj dokaza. Jednako tako tužilac prezentira materijalnu dokumentaciju kao dokaze pribavljene posebnim istražnim radnjama provedenim u inostranstvu. Ukoliko se ukaže potreba, nema smetnje da se osoba koja je na određeni način učestvovala u realizaciji posebnih istražnih radnji u državi koja ih je provodila (istražitelj, prikriveni istražitelj ili informator), pojavi pred sudom i da iskaz u svojstvu svjedoka o svojim neposrednim i posrednim saznanjima. Na ispitivanje istražitelja, prikrivenih istražitelja i informatora mogu se primijeniti odredbe Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom ili ugroženih svjedoka, kada je to potrebno.

Bez obzira na zajedničke interese države moliteljice i zamoljene države, različitost njihove legislative, pa i pravnih sistema u cijelosti, može dovesti do neupotrebljivosti dokaza koji su rezultat međunarodne saradnje. Dostavljanjem zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć država moliteljica pristaje na moguće razlike u formi između svog prava i prava zamoljene države, kao i na rizik da te razlike uzrokuju neupotrebljivost na taj način pribavljenog dokaznog materijala u domaćem postupku. Važan je, međutim, obim u kojem su rezultati stranih dokaznih radnji upotrebljivi u domaćem krivičnom postupku, s obzirom na to da je i postupak dokazivanja različito reguliran po svojim fazama u različitim pravnim sistemima i da se na dokaze primjenjuju različiti standardi pravilnosti i pouzdanosti utvrđenog činjeničnog stanja.¹³²

¹³¹ Tako prema: čl. 6. st. 1. ZMPPKS, dok je odredbom čl. 23. st. 1. ZMPPKS propisano da će domaći pravosudni organ, na zahtjev podnosioca zamolnice, moći postupiti po zamolnici na način koji je u njoj označen, pod uslovom da to nije u suprotnosti sa osnovnim principima pravnog poretka BiH i ako je takva mogućnost predviđena međunarodnim ugovorom.

¹³² Na tom stanovištu je i: Krapac, D., *Međunarodna kaznenopravna pomoć: Uvod u teoriju međunarodne kaznenopravne pomoći, Komentar Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima i Zbirka međunarodnih ugovora Republike Hrvatske u međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima*, Zagreb, 2006, 106–107. Također prema: Klothner, M., *Joint Investigation Teams – problems, shortcomings and reservations*, Bachelor Thesis, Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Universiteit Twente Enschede, 2014, 27. Razlike u pravnim sistemima u pogledu zakonitosti dokaza jedan su od ključnih razloga usporenog napretka u oblasti međunarodne saradnje u krivičnim stvarima.

Prisutne su i tendencije ublažavanja razlika različitih pravnih pravila države moliteljice i zamoljene države koje variraju od predviđanja prisustva službenih osoba države moliteljice radnjama koje poduzima zamoljena država, kako bi se pokušale otkloniti prepreke za upotrebu tako dobijenih rezultata u pravnom sistemu države moliteljice, pa sve do obaveze zamoljene države da primijeni pravila države moliteljice, ukoliko to nije u suprotnosti s načelima njenog (zamoljene države) pravnog poretka.¹³³ Negativni efekti različitih pravnih pravila i sistema nastoje se svesti na minimum, a u prilog tome govori i pokušaj stvaranja „naddržavnog koncepta” zakonitog dokaza u krivičnim stvarima, kako u okviru EU, kroz inicijativu zamjene načela uzajamne pomoći načelom uzajamnog priznavanja, tako i pred međunarodnim krivičnim sudovima propisivanjem (ne)dopuštenih dokaza.¹³⁴

Za zakonitost dokaza koji su rezultat posebnih istražnih radnji provedenih u okviru saradnje putem paralelne istrage važe ista pravila kao i za dokaze dobijene putem međunarodne pravne pomoći, uzimajući u obzir da se razmjena svih dokaza do kojih su države došle provodeći paralelnu istragu vrši putem zamolnice.

Značajna distinkcija postoji u slučaju saradnje država u okviru ZIT-a. Kako je prethodno naznačeno, postoji mogućnost da se u sporazumu o ZIT-u regulira direktna razmjena dokaza prikupljenih u okviru rada u timu, što znatno doprinosi efikasnosti istrage u odnosu na zamolnicu. Provođenje istrage u ZIT-u daje i mogućnost direktnog poduzimanja posebnih istražnih radnji u onoj državi članici tima u kojoj je takve istražne radnje potrebno poduzeti, čime se „preskače” cjelokupan postupak zahtijevanja i dobijanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima.

Vrlo je ohrabrujuća dosadašnja statistika EUROJUST-a, koja pokazuje da su u svim evidentiranim slučajevima u kojima je zakonitost dokaza pribavljenih u okviru rada u ZIT-u osporavana, takvi dokazi od strane nadležnih sudova proglašeni zakonitim.¹³⁵

Zaključno, zakonske norme pojedinih država koje reguliraju provođenje istraga često su nedovoljne kako bi se organi gonjenja samostalno uspješno izborili sa svim izazovima savremenog (posebno prekograničnog) kriminala. Tradicionalni oblici međunarodne pravne pomoći u nekim slučajevima također nisu dovoljni kako bi se kvalitetno zadovoljile potrebe organa krivičnog gonjenja, ali tada postoje mogućnosti saradnje u nekim novijim modusima, koji mogu adekvatnije odgovoriti na izazove koje pred organe gonjenja postavljaju sve inovativniji načini izvršenja krivičnih djela i sve intenzivnija saradnja članova organiziranih kriminalnih grupa, koji u toj saradnji, a posebno onoj prekograničnoj, nisu uvjetovani ni propisima ni pravilima.

Članovi organiziranih kriminalnih grupa ne poznaju ograničenja koja pravila međunarodne pravne pomoći nameću organima gonjenja država koje pokušavaju stati u kraj činjenju krivičnih djela koja imaju štetne posljedice na više pravnih sistema istovremeno. Imajući to u vidu, čini se da najmanje što organi gonjenja mogu učiniti, u cilju uspješne saradnje u okvirima koje postavljaju zamolnice, paralelne istrage i zajednički istražni timovi, jeste što fleksibilnije i otvorenije pristupanje istrazi u najadekvatnijem modusu u svakom konkretnom slučaju, kako bi se što uspješnije izborili sa izazovima koje im nameću novi načini činjenja krivičnih djela.

¹³³ Detaljnije: Krapac, D., *Međunarodna kaznenopravna pomoć: Uvod u teoriju međunarodne kaznenopravne pomoći, Komentar Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima i Zbirka međunarodnih ugovora Republike Hrvatske u međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima*, Zagreb, 2006, 102. i 103.

¹³⁴ Šire: Krapac, D., *Međunarodna kaznenopravna pomoć: Uvod u teoriju međunarodne kaznenopravne pomoći, Komentar Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima i Zbirka međunarodnih ugovora Republike Hrvatske u međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima*, Zagreb, 2006, 111-113.

¹³⁵ Vidi: *Prvi izvještaj o procjeni ZITova iz februara 2016. godine (procjene dostavljene od aprila 2014. do oktobra 2015. godine)*, 24, dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/First%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(Febbruary%202016\)/2016-02-08-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/First%20JIT%20Evaluation%20Report%20(Febbruary%202016)/2016-02-08-JIT-Evaluation_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine) i *Drugi izvještaj o procjeni ZITova iz februara 2018. godine (procjene dostavljene od aprila 2014. do oktobra 2017. godine)*, 26. i 52., dostupno na: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20\(Febbruary%202018\)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITsevaluation/Second%20JIT%20Evaluation%20Report%20(Febbruary%202018)/2018-02_2nd-Report-JIT-Evaluation_EN.pdf) (stranica posjećena 11. 9. 2020. godine).

V. 5. Primjeri

V. 5. 1. Zamolnica (zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć)

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine
Sektor za međunarodnu i međuentitetsku pravnu pomoć i saradnju
Trg BiH 1
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

PREDMET: Molba za pružanje međunarodne pravne pomoći, radi dostavljanja poziva za ispitivanje osumnjičenog

Poštovani,

U prilogu Vam dostavljamo molbu za međunarodnu pravnu pomoć u vezi krivičnog postupka u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: ____ protiv više lica, zbog osnova sumnje da su počinjena krivična djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine.

U skladu sa odredbama članova ____ Ugovora između Bosne i Hercegovine i ____ o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine Vam upućuje ovu Molbu, kako bi ista putem Vašeg ministarstva i nadležnog organa bila proslijeđena nadležnom pravosudnom organu u ____, a u svrhu dostavljanja poziva za ispitivanje ____, jednog od osumnjičenih u predmetu gornji broj.

Molimo da podatke predočene u prilogu tretirate kao povjerljive, a po molbi postupite hitno, jer je neophodno da osumnjičeni blagovremeno dobije poziv, u odnosu na datum zakazanog ispitivanja.

U slučaju da su Vam potrebne dodatne informacije molimo da kontaktirate postupajućeg tužitelja Tužilaštva Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

Prilozi:

- Molba za pružanje međunarodne pravne pomoći radi dostavljanja poziva za ispitivanje osumnjičenog, broj ____, od ____ i prevod na ____ jezik;
- Poziv osumnjičenom radi ispitivanja u istrazi, broj ____, od ____ i prevod na ____ jezik;

NADLEŽNOM PRAVOSUDNOM ORGANU _____
(naziv države od koje se traži međunarodna pravna pomoć)

PREDMET: Molba za pružanje međunarodne pravne pomoći, radi dostavljanja poziva za ispitivanje osumnjičenog

Poštovani,

Tužilaštvu Bosne i Hercegovine potrebna je pravna pomoć u istrazi koju vodi protiv ____ i drugih lica, zbog osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo ____, iz člana ____ Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Ova Molba se podnosi u skladu sa odredbom člana ____ Ugovora između Bosne i Hercegovine i ____ o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.

I POVJERLJIVOST

Molimo da podatke predložene u prilogu tretirate kao povjerljive iz razloga tajnosti istrage.

II ISTRAGA

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine vam se obraća iz razloga što je dana ____, u predmetu gornji broj donesena Naredba o sprovođenju istrage protiv više lica, među kojima je i ____, rođen ____ u ____, nastanjen na adresi ____, državljanin ____ (podaci prema Pasošu ____ broj ____, datum izdavanja: ____, datum isteka: ____) (*ostali podaci nepoznati*), za kojeg postoje osnovi sumnje da je zajedno sa drugim osumnjičenim licima počinio prethodno navedeno krivično djelo, a koje djelo je izvršeno na način da su osumnjičeni ... (*navesti činjenični opis djela*)

III PRAVNA POMOĆ

Tužilaštvu Bosne i Hercegovine potrebno je da se ____, dostavi poziv za ispitivanje osumnjičenom, obzirom da je on ____ državljanin i da se nalazi na teritoriju ____, a dokaz o izvršenoj dostavi vrati Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, pozivom na predmet gornji broj.

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine napominje da je ranije dostava poziva pokušana na adresu ____, ali bez uspjeha, te u skladu sa odredbom člana ____ Ugovora između Bosne i Hercegovine i ____ o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima moli i za poduzimanje mjera neophodnih za utvrđivanje adrese od strane zamoljenog organa, u slučaju da pismeno ne bude uredno dostavljeno na adresu osumnjičenog navedenu u zamolnici.

Unaprijed se zahvaljujemo na Vašoj pomoći.

Ukoliko su Vam potrebne dodatne informacije molimo da kontaktirate postupajućeg tužitelja Tužilaštva Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

V. 5. 2. Sporazum o zajedničkom istražnom timu

TIPSKI SPORAZUM O OSNIVANJU ZAJEDNIČKOG ISTRAŽNOG TIMA¹³⁶

U skladu sa:

[Molimo ovdje navesti primjenjive pravne osnove koje je moguće preuzeti iz sljedećeg popisa instrumenata iako ne isključivo samo iz njega:]

- članom 13. Konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima među državama članicama Europske unije od 29. 05. 2000. godine;
- Okvirnom odlukom Vijeća EU od 13. 06. 2002. godine o zajedničkim istražnim timovima;
- članom 1. Sporazuma između Europske unije i Republike Islanda i Kraljevine Norveške o primjeni određenih odredaba Konvencije od 29.05.2000. godine o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima među državama članicama Europske unije i njenog Protokola iz 2001. od 29. 12. 2003. godine;
- članom 5. Sporazuma o uzajamnoj pravnoj pomoći između Europske unije i Sjedinjenih Američkih Država;
- članom 20. Drugog dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u krivičnim stvarima od 20. 04. 1959. godine;
- članom 9. stav 1. tačka (c) Konvencije Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstancija (1988.);
- članom 19. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (2000.);
- članom 49. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije (2003.);
- članom 27. Konvencije o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Europi (2006.);]

1. Stranke Sporazuma

Sljedeće stranke sklopile su sporazum o osnivanju zajedničkog istražnog tima (dalje u tekstu „ZIT“):

1. *[Umetnuti naziv prve nadležne agencije/upravnog tijela države kao stranke sporazuma]*
i
2. *[Umetnuti naziv druge nadležne agencije/upravnog tijela države kao stranke sporazuma]* Stranke ovog sporazuma mogu zajednički odlučiti pozvati agencije ili upravna tijela drugih država da postanu stranke ovog sporazuma.

2. Svrha ZIT-a

Ovaj sporazum odnosi se na osnivanje ZIT-a u sljedeću svrhu:

[Molimo navesti konkretnu svrhu ZIT-a.]

Navedeni opis trebao bi sadržavati okolnosti krivičnog djela (krivičnih djela) koje je (koja su) predmet istrage u uključenim državama (datum, mjesto i vrsta krivičnog djela) te bi trebalo uputiti, ako je primjenjivo, na domaće postupke koji su u toku. Navođenje ličnih podataka povezanih sa predmetom treba svesti na najmanju moguću mjeru.

Taj odjeljak trebao bi ujedno sadržavati kratak opis ciljeva ZIT-a (uključujući primjerice, prikupljanje dokaza, koordinirano uhićenje osumnjičenika, zamrzavanje imovine itd.). S tim u vezi stranke bi trebale razmotriti uključivanje pokretanja i završetka finansijske istrage među ciljeve ZIT-a.]

¹³⁶ Model sporazuma prilog je Rezolucije Vijeća EU o tipskom sporazumu o osnivanju zajedničkog istražnog tima (2017/C 18/01), dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017G0119\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017G0119(01)&from=EN) (stranica posjećena 26. 9. 2020. godine).

3. Razdoblje trajanja sporazuma

Stranke su saglasne da će stupanjem na snagu ovog sporazuma ZIT djelovati *[molimo navesti točno razdoblje trajanja]*.

Ovaj sporazum stupa na snagu čim ga potpiše zadnja stranka koja sudjeluje u ZIT-u. To razdoblje može se produžiti uzajamnim pristankom.

4. Države u kojima će djelovati ZIT

ZIT će djelovati u državama koje su stranke ovog sporazuma.

Tim izvodi svoje operacije u skladu sa pravom država u kojima u pojedinom trenutku djeluje.

5. Vođa(e) ZIT-a

Vođe tima predstavnici su nadležnih tijela koja sudjeluju u kaznenim istragama i koja potiču iz država u kojima tim u pojedinom trenutku djeluje te pod njihovim vodstvom članovi ZIT-a izvršavaju svoje zadaće.

Stranke su sljedeće osobe imenovala vođama ZIT-a:

Ime i prezime	Položaj/rang	Tijelo/Agencija	Država

U slučaju da neka od navedenih osoba nije u mogućnosti obavljati svoje dužnosti, njena zamjena imenuje se bez odgode. Svim zainteresiranim strankama dostavlja se pisana obavijest o takvoj zamjeni koja se prilaže ovom sporazumu.

6. Članovi ZIT-a

Uz osobe navedene u tački 5., stranke u posebnom prilogu ovom sporazumu prilažu popis članova ZIT-a.

Ako neki član ZIT-a nije u mogućnosti obavljati svoje dužnosti, njegova zamjena imenuje se bez odgode putem pisane obavijesti koju šalje nadležni vođa ZIT-a.

7. Sudionici ZIT-a

Stranke ZIT-a saglasne su da se među sudionike ZIT-a uključi *[na ovom mjestu umetnuti, primjerice, Eurojust, Europol, OLAF itd.]*. Posebne odredbe povezane sa sudjelovanjem *[umetnuti naziv]* uređuju se odgovarajućim dodatkom ovom sporazumu.

8. Prikupljanje informacija i dokaza

Vođe ZIT-ova mogu se usaglasiti o posebnim postupcima u skladu sa kojima ZIT prikuplja informacije i dokaze u državama u kojima djeluje.

Stranke povjeravaju vođama ZIT-a zadaću pružanja savjeta o pribavljanju dokaza.

9. Pristup informacijama i dokazima

Vođe ZIT-a utvrđuju procese i postupke za međusobnu razmjenu informacija i dokaza dobijenih od ZIT-a u državama članicama.

[Povrh toga, stranke mogu dogovoriti klauzulu koja sadrži specifičnija pravila o pristupu informacijama i dokazima, postupanju sa njima i njihovoj upotrebi. Takva klauzula može se posebno smatrati primjerenom kada se ZIT ne temelji ni na Konvenciji EU-a ni na Okvirnoj odluci (koje već uključuju posebne odredbe u tom smislu – vidjeti član 13., stav 10. Konvencije).]

10. Razmjena informacija i dokaza dobijenih prije osnivanja ZIT-a

Informacije ili dokazi koji su već raspoloživi u trenutku stupanja na snagu ovog sporazuma i koji se odnose na istragu opisanu u ovom sporazumu mogu se u okviru ovog sporazuma razmjenjivati među strankama.

11. Informacije i dokazi dobijeni od država koje ne sudjeluju u ZIT-u

U slučaju potrebe za slanjem zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć državi koja ne sudjeluje u ZIT-u, država koja podnosi zahtjev razmatra traženje odobrenja države kojoj je upućen zahtjev kako bi mogla sa drugom strankom (drugim strankama) ZIT-a podijeliti informacije ili dokaze dobijene izvršenjem zahtjeva.

12. Posebni aranžmani u vezi sa upućenim članovima

[Ako to smatraju primjerenim, stranke mogu, u skladu sa ovom odredbom, dogovoriti posebne uslove pod kojima upućeni članovi mogu:]

- *provoditi istrage u državi djelovanja, uključujući posebno prisilne mjere (ako se smatra potrebnim, na ovom mjestu mogu se navesti domaća pravna pravila ili ih se, alternativno, može priložiti ovom sporazumu)*
- *zatražiti provedbu mjera u državi upućivanja*
- *razmjenjivati informacije koje je tim prikupio*
- *nositi/upotrebljavati oružje]*

13. Izmjene Sporazuma

Ovaj se sporazum može izmijeniti uzajamnim pristankom stranaka. Ako u ovom sporazumu nije drugačije navedeno, izmjene se mogu provesti u bilo kojem pisanom obliku koji su stranke dogovorile.

14. Savjetovanje i koordiniranje

Stranke se međusobno savjetuju ako je potrebno koordinirati aktivnosti tima, među ostalim u pogledu:

- preispitivanja ostvarenog napretka i uspješnosti tima
- trenutka i vrste intervencije istražitelja
- najboljeg načina za provedbu eventualnog pravnog postupka, razmatranja odgovarajućeg mjesta sudskog postupka i konfiskacije

15. Komunikacija sa medijima

Stranke usaglašavaju trenutak i sadržaj eventualno predviđene komunikacije sa medijima te sudionici slijede ishod tog usaglašavanja.

16. Evaluacija

Stranke mogu razmotriti evaluaciju uspješnosti ZIT-a, primijenjenih najboljih praksi i stečenih pouka. U svrhu provedbe evaluacije moguće je organizirati poseban sastanak.

[S tim u vezi stranke se mogu koristiti posebnim obrascem za evaluaciju ZIT-ova koji je osmislila EU-ova mreža stručnjaka za zajedničke istražne timove. Finansijska sredstva EU-a mogu se zatražiti u svrhu podrške sastanku za evaluaciju.]

17. Posebna pravila

[Molimo umetnuti, ako je primjenjivo. Cilj je potpoglavlja u nastavku istaknuti moguća područja koja se može posebno opisati.]

- 17.1. *Pravila o objavljivanju [Stranke mogu na ovom mjestu pojasniti važeća nacionalna pravila o komunikaciji sa odbranom i/ili priložiti fotokopiju ili sažetak tih pravila.]*
- 17.2. *Pravila u vezi sa upravljanjem imovinom/oduzimanjem imovinske koristi*
- 17.3. *Odgovornost [Stranke mogu u ovom smislu donijeti pravila, posebno kada se ZIT ne temelji ni na Konvenciji EU-a ni na Okvirnoj odluci (koje već uključuju posebne odredbe u tom smislu – vidjeti članove 15. i 16. Konvencije).]*

18. Organizacijska pravila

[Molimo umetnuti, ako je primjenjivo. Cilj je potpoglavlja u nastavku istaknuti moguća područja koja se može posebno opisati.]

- 18.1. *Objekti, uredski smještaj, vozila, ostala tehnička oprema*
- 18.2. *Troškovi/rashodi/osiguranje*
- 18.3. *Finansijska potpora ZIT-ovima [U okviru ove klauzule stranke mogu dogovoriti posebna pravila u vezi sa zadaćama i odgovornostima unutar tima u pogledu podnošenja zahtjeva za dobijanje finansijskih sredstava EU-a.]*
- 18.4. *Jezik komunikacije*

Sastavljeno u [mjesto potpisivanja] [datum]

[potpisi svih stranaka]

Dodatak I.

TIPSKOM SPORAZUMU O OSNIVANJU ZAJEDNIČKOG ISTRAŽNOG TIMA

Sudionici ZIT-a

Aranžman s Europolom/Eurojustom/OLAF-om, koji su tijela čija nadležnost proizlazi iz odredbi donesenih u okviru Ugovora, i sa drugim međunarodnim tijelima.

1. Sudionici ZIT-a

Sljedeće osobe sudjelovat će u ZIT-u:

Ime i prezime	Položaj/rang	Organizacija

[Umetnuti naziv države članice] odlučila je da će njen nacionalni član Eurojusta u ime Eurojusta/kao nadležno nacionalno tijelo sudjelovati u zajedničkom istražnom timu.

U slučaju da neka od navedenih osoba nije u mogućnosti obavljati svoje dužnosti, imenuje se njena zamjena. Svim zainteresovanim strankama dostavlja se pisana obavijest o takvoj zamjeni koja se prilaže ovom sporazumu.

2. Posebna pravila

Sudjelovanje navedenih osoba ovisi o sljedećim uvjetima te se ostvaruje samo u sljedeće svrhe:

2.1. Prvi sudionik Sporazuma

- 2.1.1. Svrha sudjelovanja
- 2.1.2. Dodijeljena prava (ako je primjenjivo)
- 2.1.3. Odredbe o troškovima
- 2.1.4. Svrha i obim sudjelovanja

2.2. Drugi sudionik Sporazuma (ako je primjenjivo)

- 2.2.1. ...

3. Uvjeti za sudjelovanje osoblja Europol

- 3.1. Osoblje Europol koje sudjeluje u zajedničkom istražnom timu pruža potporu svim članovima tima te zajedničkom istražnom timu osigurava sve potporne usluge Europol koje su utvrđene u Uredbi o Europolu te su u skladu s njom. Osoblje Europol ne primjenjuje prisilne mjere. No osoblje Europol koje sudjeluje u ZIT-u može u skladu sa uputama i pod vodstvom vođe (vođa) tima prisustvovati operativnim aktivnostima zajedničkog istražnog tima, kako bi na licu mjesta davalo savjete i pružalo pomoć članovima tima koji izvršavaju prisilne mjere, pod uvjetom da u zemlji u kojoj tim djeluje ne postoje pravne prepreke.
- 3.2. Član 11., tačka (a) Protokola o povlasticama i imunitetima Europske unije ne primjenjuje se na osoblje Europol tokom njegovog sudjelovanja u ZIT-u. U pogledu krivičnih djela počinjenih protiv njega odnosno krivičnih djela koje je ono počinilo, osoblje Europol tokom djelovanja ZIT-a podliježe nacionalnom pravu države članice u kojoj tim djeluje koje se primjenjuje na osobe koje obavljaju usporedive dužnosti.
- 3.3. Osoblje Europol može izravno stupiti u kontakt sa članovima ZIT-a te svim članovima ZIT-a pružiti sve potrebne informacije u skladu sa Uredbom o Europolu.

Dodatak II.

TIPSKOM SPORAZUMU O OSNIVANJU ZAJEDNIČKOG ISTRAŽNOG TIMA

Sporazum o produženju razdoblja uspostave zajedničkog istražnog tima

Stranke su se usaglasile o produženju razdoblja uspostave zajedničkog istražnog tima (dalje u tekstu „ZIT”) koji je osnovan sporazumom od [umetnuti datum] sastavljenom u [umetnuti mjesto potpisivanja] i čija je fotokopija priložena ovom sporazumu.

Stranke smatraju da bi razdoblje uspostave ZIT-a trebalo produžiti nakon isteka prvobitno utvrđenog razdoblja [umetnuti datum završetka tog razdoblja] jer njegova svrha kako je navedena u članu [umetnuti član koji se odnosi na svrhu ZIT-a] još nije ostvarena.

Sve stranke pozorno su razmotrile okolnosti koje iziskuju produžavanje razdoblja trajanja uspostave ZIT-a. Produžavanje tog razdoblja smatra se neophodnim za ostvarenje svrhe za koju je osnovan ZIT.

Iz tog razloga stupanjem na snagu ovog sporazuma ZIT nastavlja djelovanje za dodatno razdoblje od [molimo navesti konkretno razdoblje]. Stranke mogu uzajamnim pristankom dodatno produžiti navedeno razdoblje.

Datum i potpis

Dodatak III.

TIPSKOM SPORAZUMU O OSNIVANJU ZAJEDNIČKOG ISTRAŽNOG TIMA

Stranke su se usaglasile o izmjeni pisanog sporazuma o osnivanju zajedničkog istražnog tima (dalje u tekstu „ZIT”) od [umetnuti datum] sastavljenog u [umetnuti mjesto potpisivanja] i čija je fotokopija priložena ovom sporazumu.

Potpisnici su se usaglasili o izmjeni sljedećih članova:

1. (Izmjena ...)
2. (Izmjena ...)

Sve stranke pozorno su razmotrile okolnosti koje iziskuju izmjenu sporazuma o ZIT-u. Izmjena (izmjene) sporazuma o ZIT-u smatra se (smatraju se) nužnom (nužnim) za ostvarivanje svrhe u koju je osnovan ZIT.

Datum i potpis

